N.A.
Shankar Samhitā: Daksha kanda
शंकर संहिता : दक्ष कांड
Sanskrit
Paper – Handwritten
1910 Sambat (165 years old)
121 Folio
11.8" X 5.4"
Complete

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शंकर संहिता
दक्ष कांड

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्रीगणेशाय नमः ॥ ऋषय ऊवाच ॥ दक्षाध्वरस्त्वया प्रोक्तः पुरा सूत तपोधन ॥ जपं नाथेंद्रपुत्राय समा
सेन बृहस्पतिः ॥१॥ प्रोक्तवानि तितं भूयो विस्तराद्वक्तुमर्हसि ॥ त ईतेषां वचः कर्णे कृत्वा प्राह ऋषी
श्वरः ॥२॥ शृण्वंतु ब्राह्मणाः सर्वे भवंतो ब्रह्मवित्तमाः ॥ सत्यलोके पुरा ब्रह्मा सर्वैर्देवैस्तपोधनैः ॥
३॥ ऋषिभिर्दशभिः पुत्रैः प्रजापतिभिरास्थितः ॥ दक्षोयं प्रथमस्तस्य पुत्राणां ब्राह्मणोत्तमाः ॥४॥
प्रणम्य पितरं मूर्ध्ना पप्रच्छ जगतां प्रभुं ॥ भो पितर्ज्ञानसर्वार्थ सर्ववेदार्थकोविद ॥५॥ को वा मध्ये त्रिमू
र्तीनां वरिष्ठो जगतां प्रभुः ॥ परिपूर्णः परंज्योतिः सर्वव्यापी सनातनः ॥६॥ कर्ता सर्वस्य जगतः
पालको हारकस्तथा ॥ सर्वं जीवेषु सर्वत्र साक्षित्वेन व्यवस्थितः ॥७॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा ब्रह्मा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्क्धो:

ध्यात्वानिशंहृदि॥ आनंदाश्रुपरीतास्यो हर्षगद्गदवाक्स्मरन्॥८॥ आविर्बभूवपोवह्निर्ज्वालामा
लावृतोंतरे॥ ब्रह्मविष्णूमहामोहान्कलहंविधतोक्रुधा॥९॥ सर्वैश्वरःसर्ववेद्यःशंभुरेकाद्यम
ध्यगः॥ अयमेवजगत्कर्ताविशेषादावयोरपि॥१०॥ इयसः॥ कस्यरूपंविधात्रीवाब्रह्माविष्णोरयं
हरः॥ संहर्त्तातातकर्त्तास्यात्करूपंवाजगद्धीमयोः॥११॥ ब्रह्मा॥ उत्पाद्यायंमहादेवोब्रह्माणमं
ह्रीरंतथा॥ कल्पयित्वावयोःकस्यंरूपंसंध्यवस्थितः॥१२॥ प्रेरयत्यनिशंस्वेस्वेकस्यैसर्वंचवि
ष्ववपः॥ मोहितोचसमुद्रीस्यनिर्गत्यावांसरस्तति॥१३॥ तथापिसमहादेवोविभात्येकइवावयोः
॥ अध्यायपस्यपंवेदान्पुराणानिचपूर्ववत्॥१४॥ पुष्पेषुगंधवन्नेत्येषुस्मिन्तिलेस्विपिचैतैलवत्॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पां०के०सं० घंटायांचनिबद्धोसौप्रभावपरमेश्वरः ॥१५॥ सर्वज्ञसर्वदादेवः सर्वव्यापिचसंस्थितः ॥ एतादृ
२ शोयमेकस्मात्कथंपुत्रावबोधविभुः ॥१६॥ इंद्रः ॥ सर्वस्यब्रह्मतादात्म्यंसर्वंखल्विदंहिश्रुतिः ॥
कथमस्यादेरेणैवंतानवत्तिजगत्प्रभो ॥१७॥ ब्रह्मोवाच ॥ उपचारेणसर्वस्यब्रह्मतामाहसाश्रु
त्तिः ॥ भूलोकेब्राह्मणायइन्मपाभेदेवदंतिते ॥१८॥ तथासर्वस्यजगतः ब्रह्मत्वमितिनिश्चयः ॥
सर्वव्यापित्वमीशस्यवीक्ष्यैवंश्रुतिरब्रवा ॥१९॥ सर्वव्यापीमहादेवस्तादात्म्यंवदतिध्रुवं ॥ स्वभा एम
वेनमहादेवंमत्स्तुजपमुमापतिं ॥२०॥ विश्वाधिकंमहाभीत्याविधत्तेब्रह्मणश्चतं ॥ अंत २
र्यामीसर्वदेवानांजीवानांपरमेश्वरः ॥२१॥ एकएवजगत्कर्तानान्योरुद्रान्महेश्वरात ॥ अने

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कगुणसंपन्नोनिर्गुणोपिमहेश्वरः ॥२२॥ अरूपीबहुरूपीचसर्वरूपीपरात्परः ॥ त्रिपदार्थःस्वरूपीयः
सर्वकल्याणकारणः ॥२३॥ परंतत्त्वंपरंज्योतिस्तत्त्वातीततरःस्वतः ॥ सोहितेनोविस्वधातारेआवां
रक्षितवान्पुरा ॥२४॥ आवयोरस्थिरंदेवोविभर्तिज्ञापनायहि ॥ चर्मवद्व्योममनुजावेष्टयिष्यंतिचेद
शं ॥२५॥ शिवंतदातेविज्ञायमुक्तिमेष्यंत्यसंशयः ॥ तस्यास्यमहिमावक्तुंशक्योननमयासुत ॥२६॥
यत्रापिवैरोवर्त्तिमंचाविषंमुक्ताचित्तस्थले ॥ उपचारेणतत्रापिदेवेशंपरमार्थतः ॥२७॥ एकभा
गेनकर्मीणोदेवान्विसमुत्सवान्कृषीन ॥ भागेनान्येनदेवेशंभयादर्द्दितिहिश्रुतिः ॥२८॥ अस्मा
सुयंश्रुतुदैवतत्रापिभणतिश्रुतिः ॥ यःशिवेनसमानस्मान्मोहंधीकृत्तेचतसा ॥२९॥ वदते

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०मं०से०
३ शि

षमहापापो नरकं प्रविशेत्खलु ॥ वदंति शिवहास्तान्ये तेषु प्रीतिर्हि नश्वरं ॥ २० ॥ शत्रून्न्यान्प्रपद्यपा
मोहबुद्धीन्पापकर्मिणः ॥ शिवएव पतिः शंभुः पशवो ब्रह्मणो हि ॥ २१ ॥ भूम्यां लिंगानि देवस्य शं
करस्यास्य महाद्रिभिः ॥ प्रतिष्ठाप्येह विधिना पूजितानि निर्मितं ॥ २२ ॥ सर्वभोगमोक्षं च प्रद
धाहाश्रितस्य च ॥ तस्मात्त्वमपि तं देवं शरण्यं शरणं व्रज ॥ २३ ॥ एवमेव पुरा प्रोक्तं मया पुत्र स्व
भावतः ॥ मोहेन त्वं महेशस्य न स्मरस्येतदीशितुः ॥ २४ ॥ तदिदं सर्वमाकर्ण्य ब्रह्मणोक्तं प्रजाप
तिः ॥ सैश्वर्यमिच्छन्मनसाप महत्तपस्यत्तं ॥ २५ ॥ ब्रह्मा ॥ सन्ध्यानमेसमनुसन्नमानसारव्य
सरश्चपत ॥ ततोरे शोभनेगत्वा तपसा परमेश्वरं ॥ २६ ॥ श्रीरणपित्वालिताभीष्टं लभस्व परमेश्व

एम
३

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रत॥इत्युक्त्वामेरुपृष्ठंहंसमञ्जभवत्स्वकं॥२७॥तदानीमेवहंसोसौतत्स्थलंप्रापहृष्टधीः॥तत्र
स्थित्वातपस्तपोघोरंब्रह्मविविन्यस्तमानसः॥२८॥वर्षाकालेजलेस्थित्वाहेमंतेहिममध्यगः॥ग्री
ष्मेपंचाग्निमध्यस्थोमूलाग्निंज्वलयन्भृशं॥२९॥एकादशसहस्राणिवर्षाणामयुतोपरि॥
इतिश्रीशंकरसंहितायांहंसकांडेप्रथमोध्यायः॥१॥सूतउवाच॥प्रादुरासीत्ततःशंभुर्हंसायब्रह्म
सूनवे॥आरुह्यवृषभंश्रेष्ठंदिव्यंनानालंकारभूषितं॥१॥स्तूयमानोमुनिवरैःगंधर्वैःकिन्नरैरपि॥तं
दृष्ट्वापरमेशानंहंसःपरमयामुदा॥२॥स्तुत्वास्तोत्रशतैर्दिव्यैःप्रणनामपुनःपुनः वीक्ष्यतंपरमे
शोसौप्रसन्नेनांतरात्मना॥३॥हंसत्तेसुप्रसन्नोहंवरंवरयवांछितं॥इतिशंभोःवचःश्रुत्वाहंसःप्रा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०ठे०सं० त्समुद्रापुत्रः ॥ ४ ॥ देवदेव महादेव शरणागतवत्सल ॥ सर्वे देवे प्रेरणासंपन्नाः शंभो भो भो ममाध्वग ॥ ५ ॥
४ भूम्यंतरिक्षस्वर्गाणां पातालानां विधेयकः ॥ ब्रह्मविष्ण्वादि लोकानामाधिपत्यं प्रयच्छ मे ॥ ६ ॥ त
त्र तत्र स्थिताः सर्वे भवंत्वाज्ञानुगा मम ॥ नव ग्रहास्तथा सर्वे ग्रामदेवाश्च पिसुपूज्यता ॥ ७ ॥ भगवंतं महा
देवमुक्त्वान्यं पंच कं चन ॥ न भजेयं कृपासिंधो भजंत्वेते सुरास्तु मां ॥ ८ ॥ भूपासुत्वन्नामतस्यं वह
वो वेदपारगाः ॥ कन्याश्च वध्वः सर्वे ग्रामदेवा लोकपितामह ॥ ९ ॥ गौरीमद्गर्भसंभूतां तव पश्यामि राम
देवम ॥ विवाहस्तु तां महादेव रक्ष तां मां महेश्वर ॥ १० ॥ एवमादीनि भूपाल निजस्येष्टानि महेश्वरः ॥ ४
दत्वा तिष्ठसि चेन्यापे वर्षे स्वैते ममाज्ञया ॥ ११ ॥ इत्युक्त्वांतर्धिमापापंद्रस्य परमेश्वरः ॥ ततो द

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सोलब्धवरस्तुष्टोस्तंतमहेश्वरात् ॥१२॥ सस्मारपितरंभीत्याब्रह्माणंलोकनायकं ॥ ज्ञात्वाब्रह्मातेनहवि
णश्चिंतयामासमानसे ॥१३॥ भोगपापंमहादेवेप्रसन्नेपिकुमारकः ॥ वरंवततथामोसेनबुद्धिर्निरूप
द्वे ॥१४॥ भविष्यत्येवतनुःरंधपत्रकुचदुरस्यपं ॥ अनुग्रहंविनाशंभोःकस्यमोक्षोभवेन्मतिः ॥१५
इतिसंचिंत्यपौत्रेणविधिस्तत्रसमागतः ॥ दृष्टस्तेनहृदेसेणचाभिधायोजपद्भुते ॥१६॥ ततो
हरःप्रसन्नात्माब्रह्माणंजनकंमुदा ॥ निर्मातव्यंपुरंरम्यंममसर्वोत्तमंपितः ॥१७॥ इतिमा
हवचःश्रीघ्रातेपितिविधिरप्यसौ ॥ कृत्वातिरम्यंनगरंनानाश्चर्यसमन्वितं ॥१८॥ नाम्नाह
रपुरीत्येवप्रथितंभुवनत्रये ॥ हरसोविधिमुखाद्हेतच्छ्रुत्वाहृष्टमनाभृशं ॥१९॥ स्वपुरींप्राप्यनर

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० सास्वर्गहेमप्रविवेशाहि ॥ ततः सिंहासने दिव्ये नानारत्नविचित्रिते ॥ २० ॥ इंद्रादिदेवैर्गुरुणा पू
५ वैर्देवैः सकाव्यकैः ॥ यक्षैः सूर्यमुखैः श्चापि दिग्म्यालैर्लोकपालकैः ॥ २१ ॥ एवमादिभिरन्यै
श्चसेवितोनित्वछंदभुते ॥ क्रमेणाप्सरसः पुत्री देवेदेवस्त्रीमनोहरां ॥ २२ ॥ उद्दालस्यायं प्रतापेनम
हता च समन्वितः ॥ सहस्रसंख्यान्पुत्रांश्च जनयामास सात्विकान् ॥ २३ ॥ तेषां नामादिक एम
मीरिता विधायविधिना विधिः ॥ ततो पित्रा सुतपसा परमेशं परात्परं ॥ २४ ॥ स्त्रष्टुत्वं सर्वलोका ५
नांप्राप्यागछतधीघ्रतः ॥ इति तान्प्रेषयामास तपसे तान्स्वजान्द्विजाः ॥ २५ ॥ ततो दक्षसुताः
सर्वे मानसाख्यं सरोवरं ॥ समागत्य कृतस्नानास्तेपुरन्यैः सुदुष्करं ॥ २६ ॥ तपोमहद्दिशुद्धांतः क

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रणानिपततांवरं ॥ तद्दांनीनारदश्रीमान्प्रापतेषांतपस्थलं ॥ २७ ॥ तंदृष्ट्वाऋषिशार्दूलंयथान्यायं
तपोधनाः ॥ प्रणम्यकुशलंपृष्टाः सर्वेतेप्रीतिमापयुः ॥ २८ ॥ किमर्थंतप्यतेघोरंतपोयुष्माभिरत्र
हि ॥ इतिपृष्टाः पुनस्तेननारदेनमहर्षिणा ॥ २९ ॥ सिद्धिसामर्थ्यमस्माकंजगत्तांसंभवत्विति ॥
महादेवप्रसादेनसर्वेषामेवमूचिरे ॥ ३० ॥ तच्छ्रुत्वातापसश्रेष्ठस्तानुवाचविधेःसुतान् ॥ अहोमो
हमहोमोहंतपतामपिवोभृशं ॥ ३१ ॥ प्रीणयित्वामहादेवंतपसासृष्टिकर्तृता ॥ प्राप्यतेदुःखरूपैषायु
ष्माभिर्वीतकिल्बिषैः ॥ ३२ ॥ ब्रह्मणःसृष्टिरेतेषांवःपितुर्मोहगौरवात् ॥ शिरश्छेदोभवत्पूर्वंपरमेश
गणेश्वरात् ॥ ३३ ॥ प्राप्नोपंवक्तुभिस्तद्वंसरूपीचशंकरं ॥ अहंदृष्ट्वाचिनिरंदुःखमाप्तवान्खलुगर्वितः ॥ ३४

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० ६ तथाजन्मादिदुःखानिभजंतेनितरामयं॥ राक्षसैरसुरैर्दैत्यैः अत्यर्थंबाध्यतेखलु॥२५॥ सर्वदुःखस्वरूपाहि
स्वर्गुत्तासुखवर्जिता॥ तस्मात्तत्रनिवृत्तात्मा सर्वदोदुःखैकभाजने॥२६॥ तपसापरमेशानंतोषयित्वामहे
श्वरं॥ भजध्वंमुक्तिमतुलांनिरुपद्रवशालिनीं॥२७॥ सर्वतत्त्वविवरस्तेषांतत्त्वज्ञानंशिवाश्रयं॥ उप
दिष्टांजगामैवस्वेच्छयाथोभिभूसुराः॥२८॥ श्रुत्वातदुक्तिंतेसर्वेतपोवकृतमानसाः॥ प्रसाद्यतपसादेवं रम
मुक्तयेपरमेश्वरं॥२९॥ मोक्षमापुर्महात्मानः पुनरावृत्तिदुर्लभं॥३०॥ इतिश्रीशंकरसंहितायांस्कं
देद्वितीयोध्यायः॥२॥ सूतः॥ अथदृष्ट्वातुविज्ञायवृत्तांतंखिन्नमानसः॥ पुनःसहस्रसंख्याकान्मु ६
न्यानुत्साद्यपूर्ववत्॥१॥ समाप्यतेषांकर्माणितपसेप्रीतिपूर्वकं॥ सृष्ट्यर्थंप्रेषयामाससर्वलोकस्यबुद्धि

मान्॥२॥तयैवंतेषुसर्वेषुप्रवृत्तेषुतपोमहत्॥नारदःसहसागस्यविनिघ्नसृष्टिकर्त्तृतां॥३॥मोसेम
त्तिंविधायेषांपूर्ववद्भ्रोमचाभ्रितः॥तेपिप्रसाद्यदेवेशंतपसापरमेश्वरं॥४॥अपवर्गगतामात्रगर्भे
स्मरणवर्जितं॥वृत्तांतमेतद्विज्ञायपुनर्हंसःक्रुधान्वितः॥५॥पुंसाछंप्रविलापासोत्रयोविंशतिक
न्यकाः॥ससर्जसुकुमारांग्यःसर्वलक्षणसंयुताः॥६॥धर्मभृगुमरीचीनांपुलस्त्यांगिरिसोरपि॥पु
लहस्यवसिष्ठात्रिप्रमुखानांतपस्विनां॥७॥हृत्तवान्विधिनातेषांकृत्वाकल्याणमद्भुतं॥अजीजन
पु त्वहंस्ताश्चवैहन्कन्याःसुशोभनाः॥८॥पुत्रीश्चवर्द्धःशोभाद्यद्दसपुत्र्यःक्रमेणच॥एवंपौत्रै
र्वैनोहसःपुत्रीभिश्चसमंततः॥९॥ससर्जसर्पविंशात्यःपुनःकन्यामहौजसः॥ताश्चसर्वादहे

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कां०सं०१
७

कन्याषष्ठं ग्रायान्नाहकारिणे॥१०॥तासां मध्ये शचीश्रीतिं कृत्तिका याम वापहि॥ततस्तु कन्याः दुःखेन
परां स्वमबोधयन्॥११॥तास्मासु रमते चंद्रः कृत्तिका यां च याचितः॥इतितासां वचः श्रुत्वा दक्षः कोप
समाकुलः॥१२॥शशापचंद्रं ह्यपरं सपत्नि निजज्ञाहिजाः॥नप्ये वचं चंद्रमाः पंचह्रसावारे सपंगतः॥
१३॥कलामात्रविशिष्टो यं चंद्रं मायापरास्तके॥संज्ञोपिचंद्रमृहीस्यमोक्तवान वचनेनतदा॥१४॥पूर्वंवि
घ्नेशशापात्वं ब्रह्माविस्मुमुरैः सुरैः॥प्रसादितश्च ग्रहं जंतेमोचितः किलचंद्रमाः॥१५॥प्रतिसंवत्सरे एम
ह्यद्युमेकस्मिन्दिवसे मुखं॥नयुक्तश्चितितत्स्त्रैवेने स्नाने यापि तेसुखं॥१६॥विद्यमानेपिदोषेस्मिन्निह ७
मप्यभवनखलु॥तस्मात्वमापुत्रस्नारं गविज्ञाप्यजगतां प्रभुं॥१७॥दोषयित्वाधुनाह्रंसं शापान्मो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

संभजेत्वमुं ॥ प्रेरयामास मतिमानिंद्रश्चंद्रमसं द्विजाः ॥१८॥ सततो निर्विनिर्गत्य प्राप्य धातारमंजसा ॥
प्रणम्य परया प्रीत्या स्तुत्वा च विविधैस्तवैः ॥१९॥ इमशापस्य मोक्षं च प्रार्थयामास चंद्रमाः ॥
तस्य तद्वचनं श्रुत्वा जगाद कमलासनः ॥२०॥ दक्षोपंन मरणेन्यस्मदुक्तिं दुष्टमनाभवः ॥ करोतिम
प्यपि क्रोधं तस्मात्त्वं चंद्र बुद्धिमान् ॥२१॥ गत्वा महेशनिकटं विज्ञापय सदाशिवं ॥ कालकूटं पुरा पी
त्वा देवान् सर्वान् ररक्ष सः ॥२२॥ हत्वा यमं महाघोरं मार्कंडेयं ररक्ष हि ॥ इति धातृवचः श्रुत्वा चंद्रः कै
लासपर्वतं ॥२३॥ प्राप्य नंदीमुखाद्देवं महादेवमवाप्य च ॥ प्रणम्य परया प्रीत्या तुष्टाव विविधैस्तवैः
२४॥ प्रसन्नेच महादेवे वृत्तांतं च जगाद हि ॥ ततः प्रसन्नहृदयो भगवानंविकापतिः ॥२५॥ दत्वाभ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० यं शशांकस्य कलामात्रावशेषितः ॥ धृत्वा चूडतया मूर्ध्नि स्मरणमात्रं महेश्वरः ॥ २६ ॥ शशांकचंद्रचूडस्य
८ सर्वलोकेश्वरस्य च ॥ समाज्ञया भवान्मुक्तं त्वं दृष्टिमाकृष्य पूर्ववन्मुदा ॥ २७ ॥ इति हृष्टेन वरेशं भो ब्रह्मविष्णु
मुखाः सुराः ॥ महिमानं न जानाति तव लोके महेश्वर ॥ २८ ॥ तस्मात्त्वं लोकात्सार्धं चंद्रचूडस्य निधे ॥
चंद्रस्य कल्पय स्थानं स्वमस्तके स्थितं भे अपि ॥ २९ ॥ प्रतिमासं महादेव तनिहितं लोकनायक ॥ ज्ञात्वा लोके
भवद्भक्तो नित्यमिष्टमवाप्नुतु ॥ ३० ॥ इत्युक्तः स्तुतः करोति कृत्वा तेषां महेश्वरः ॥ तथैव चंद्रं परया दयया राम
भक्तवत्सलः ॥ ३१ ॥ शिरसा मासि विश्वात्मा विश्वसंरक्षणोद्यमः ॥ चंद्रोपि देवदेवेशं प्रणम्य प्राह ८
तत्क्षणः ॥ ३२ ॥ मम धोस्व पदं दृष्टो मुहान्ब्राह्मणपुंगवाः ॥ ३३ ॥ इति श्रीशंकरसंहितायां दक्षकांडे न

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तीयोध्यायः ॥ ३ ॥ सूत उ० ॥ नंदिदं सर्वमाकर्ण्य देवोपं कोपविह्वलः ॥ ममाद्यमोहगांकोसौमोचित्तःप्रं
भुनाकथं ॥ १ ॥ इत्यपशंकरस्यास्य चक्रे दूषणमुत्कटं ॥ तच्छ्रुत्वा तपतां वर्यः पुलहोक्षिरसत्तमः ॥ २ ॥
शिवस्य दूषणं दक्षसर्वैश्वर्यविनाशकं ॥ भविष्यति जनैः सर्वैः दूष्यस्त्वं चहुणात्मवान् ॥ ३ ॥ भवच्छाप
स्यगतिरप्युक्ता तेन महात्मना ॥ त्वत्सुतामपि देवोयं कालेनोद्वाहयिष्यति ॥ ४ ॥ इति तस्य वचः श्रु
त्वा सक्तकोपो मुदावसत् ॥ स्वं स्थिते मुदा दक्षे ब्राह्मणानामधीश्वरः ॥ ५ ॥ अस्मिन्गोयोस्तु संभूतिं
वहेस्य पुष्पाकमद्भुतं ॥ कैलासे ब्रह्मविस्तुभ्यां देवैरन्यैश्च सेविते ॥ ६ ॥ पार्वती परमेशानौ पुराणस्य तु
हज्वले ॥ तेहास्याय भवान्येषां प्रणम्य परमेश्वरं ॥ ७ ॥ भगवन्देवदेवेश सर्वज्ञ जगतां प्रभो ॥ ययोस्सन्न

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं॰ सं॰ जगत्त्वन्नश्वरं चराचरमथं नया ॥ ८ ॥ वक्तुमर्हसि विश्वात्मन् विश्वसंहरणोद्यम ॥ इति देव्या नतया पृष्टः शंकरो लो
५ कशंकरः ॥ ९ ॥ जगाद सस्मितं जगन्तोपयाद्योगमसागरः ॥ सर्वलोकस्य धाता च सर्वज्ञः परमेश्वरः
॥ १० ॥ ततस्तु देवी देवेशं पुनः प्राह कुतूहलात् ॥ भगवन्सर्वदेवेश सत्यचित्सुखरूपप्रभो ॥ ११ ॥ अह
मेव तवेशान शरीरं रूपमद्भुतं ॥ न मां विना तवेशान शरीरं रूपमस्ति हि ॥ १२ ॥ मय्येवेदं जगत्सर्वं चेष्ट
तेतत्स्वभावतः ॥ इति देव्या वचः श्रुत्वा सावलेपं महेश्वरः ॥ १३ ॥ महिमा मम कल्याणी त्वया न राम
ज्ञायते खलु ॥ मुक्तस्त्वज्ज्ञानमहिम्नां स्थितानां त्वामेव चोन्नतं ॥ १४ ॥ उक्तवत्यसि सोहं तु त्वयि स ५
र्वत्र सर्वदा ॥ परिपूर्णः परंज्योतिः परमात्मा व्यवस्थितः ॥ १५ ॥ प्रेरयामि स्वजाम्येतत्प्रतिमां स च

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

धारिवत ॥ विनामत्प्रेरणंसर्वंजगत्त्वसमर्निहिते ॥ १६ ॥ नचैषनेतनहाप्रभुत्वंत्रिलोकपपुरेमम ॥ इति
सर्वेश्वरःशंभुःसच्चिदानंदविग्रहः ॥ १७ ॥ उपसंहृत्यविश्वात्माशक्तिंसर्वनियामिकां ॥ स्वस्मिं
न्नेवस्वयंज्योतिःपार्वत्याःपुरतोद्विजाः ॥ १८ ॥ तदाजगदिदंसर्वंनिरूपंनिष्प्रपंचकं ॥ नाहोरात्रो
नवाभानुश्चंद्रोवन्हिःसुरानच ॥ १९ ॥ तमीभूतंजगत्कारंभीषणंकेवलंद्विजाः ॥ दृष्ट्वैतदद्भुतमसौ
गिरिराजपुत्रीभीतामशंभवमदेवगुरुंप्रणम्य ॥ तुष्टाववाग्भिरतुलाभिरनन्यभावान्कृत्वांजलिंकरपु
गेशिरसिद्विजेंद्राः ॥ २१ ॥ इतिश्रीशंकरसंहितायांदक्षकांडेचतुर्थोध्यायः ॥ ४ ॥ अथदेवंसमीक्ष्ये
षाप्रार्थयामासशंकरी ॥ जयदेवमहादेवभक्तवत्सलशंकर ॥ १ ॥ मयानज्ञायतेस्वामिन्महिमात

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं०
१०

वेविश्वप॥सोऽज्ञापयद्धंदेवायमहीपंरमारमकं॥२॥यथापूर्वमिमान्सर्वाननुजीवयमहेश्वर॥किमश
क्यंमहादेवतवसर्वेश्वरेश्वर॥३॥एवंसंप्रार्थ्यमानोऽयंगौरीशोगौरिमनोहरः॥प्रसन्नस्त्वरयःसर्वानेकाद
शककोटिकान्॥४॥कृपाज्ञानबोधयच्छंभुःस्वपाणिकमलीसुराः॥ततःससंभ्रमंरुद्राःसमुत्थायशिवंवंद
दि॥५॥ध्यात्वाज्ञात्वैतदखिलंशिवलीलेतितेद्विजाः॥उद्योगायमनःकृत्वासर्वेषांप्राणिनामपी॥६॥
मध्यार्जुनंमहाक्षेत्रंजगत्यस्मिंस्तमोमये॥संप्राप्यशिवपूजांचयथाशक्तितेचक्रुश्चापि॥७॥चक्रुःप्रस एम
न्नहृदयाश्शिवरात्रिमनीषया॥ततःप्रादुरभूद्देवस्तेषामग्रेमहेश्वरः॥८॥तंदृष्ट्वापरमेशानमस्तुवन् १०
बद्धपाणयः॥प्रणिपत्यमहीपृष्ठेदंडाकारंतयाद्विजाः॥९॥नमस्तेविश्वरूपायविश्वस्रष्ट्रेपरात्मने॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्याज्ञादीयतांप्रभो

संहर्त्रेस्यस्वतंत्राय महाग्रासाय शूलिने ॥१०॥ अपदीराय शूराय नमोऽस्तु स्थिरधन्विने ॥ भवत्प्रसादाद्देवे
शाजगदेतच्चराचरं ॥११॥ उत्तिष्ठंतु यथापूर्वं मिस्त्रै ज्ञानकर्मश्वर ॥ तेषांतद्वचनं श्रुत्वा महादेवस्तथेत्स
मूत् ॥१२॥ उत्क्रांतधिमगाच्छीघ्रं प्रसन्नहृदयेन च ॥ अथविस्नुविधात्रादिदेवाः प्राप्तात्मबुद्धयः ॥
१३॥ उत्तस्थुः सहसा सर्वे सर्वैर्ज्जीवैः शिवाज्ञया ॥ आदित्यचंद्रप्रमुखैर्विराद्देवभूसुराः ॥१४॥ नि
वृत्ते तिमिरे गाढे प्रकाशो व्यानसेज्जगत् ॥ ततः सर्वेपि ते देवा देवदेवस्य शूलिनः ॥१५॥ माहात्म्यम
वबुध्येते पूजां चक्रुश्च पार्वती ॥ यहांतद्धिमगादेवत्तदा हृष्टान्विलोकाच ॥१६॥ अपेक्षितं किंपुष्पा
कं तत्र पच्छाभिशीघ्रतः ॥ इति देवस्य वचनं निशाम्य क्षपयेरितं ॥१७॥ भवत्प्रसादाद्देवेश भगवं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० तं महेश्वरं ॥ निशायामर्चयंती त्वं सर्वदा मनुजोत्तमाः ॥ १८ ॥ शिवरात्र्यर्चनफलं तेषामस्तु कृ
११ पानिधे ॥ तथेत्युक्त्वांतर्हिते देवे रुद्राः स्वपदमाययुः ॥ १९ ॥ ततो विस्मयमुखा देवाः कैलासं पर्वतो
त्तमं ॥ अधिगम्य महादेवं तत्र दृष्ट्वा पिनाकिनं ॥ २० ॥ प्रणम्य प्रार्थयाभक्त्या प्रोचुश्च वचनं तदा ॥
एतावत्कालपर्यंतं भगवन्भूतभावन ॥ २१ ॥ अंधकारवृताः सर्वे परित्यक्तक्रियापरं ॥ प्राप
प्सितं वै देवेषां सर्वपापहरं परं ॥ २२ ॥ इत्येषां वचनं श्रुत्वा स्मयमानमुखः शिवः ॥ पुष्पार्केनहि एम
दोषोस्ति सुराः सर्वे महात्मना ॥ २३ ॥ गौर्या कृतमिदं सर्वमनपायत्वदत्तपतः ॥ अथ प्रभृति पुष्पा ११
भिर्नित्यकर्मा पिनाकिनः ॥ २४ ॥ कर्तव्यमिति तानुक्त्वा प्रेरयामास शंकरः ॥ तथैव देवा निर्गत्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्वस्थानंप्राप्यतेमुदा॥२५॥तस्थुःकर्माणिकृत्वैवशिवाज्ञावर्तिनोनिशं॥ततःससंभ्रमंगौरीसमुत्थाय
कृतांजलिः॥२६॥प्रणिपत्यमहादेवंप्रप्रछ्रयेणनतानना॥भगवन्देवदेवेशसर्वज्ञजगतांप्रभो॥२७
कथमागोमैमैवैतद्दहसर्वंदयानिधे॥इतिपृष्टोमहादेवोदेव्याचित्रचरित्रया॥२८॥प्राहमंदस्मितमु
खःस्फुरद्गंभीरवाक्कहरः॥स्थित्वामन्निकटेत्वंत्वामुन्नतामुक्तवत्यसि॥२९॥तेनदोषेणलोकोपं
तिमिरेणावृतःखलु॥त्वमेकंकुरुकल्याणिप्रायश्चित्तंतदेनसः॥३०॥त्वंतुसर्वस्यजगतोजनि
त्रीरूपपर्यान्विता॥इतिदेवस्यवचनंनिशम्यगिरिजाततः॥३१॥तपेत्तितपसस्थानंपप्रछपरमेश्व
रं॥शिवउवाच॥पुरापायमतस्त्वसालोकेप्रसिद्धायानदीशुभा॥३२॥तस्याःपश्मवनेस्मुभ्रपवित्रेशंख

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०के०सं० कृतिः शिवे ॥ तपः कुरु त्वं हा हर सम्प्रजापतिं त्वहं तिकं ॥ ३३ ॥ समागम्याभिवीक्ष्यैनं शंकरं वहिमाकृतिं परं ॥
१२ गृहीष्यति तदानीत्वं कन्याकारं प्रहर्षितः ॥ ३४ ॥ दृष्टोपि त्वां तदा लक्ष्य सर्वावयवसुंदरीं ॥ परितुष्टेन म
नसा कन्यां संपोषयिष्यति ॥ ३५ ॥ कमेरणदाहशांतेन कल्माषं भावितावयोः ॥ इत्युक्त्वा प्रेरयामास भ
वानीं परमेश्वरः ॥ ३६ ॥ नत्वेति प्रस्थिता गेहे कालिंदीमागता द्रुतं ॥ तत्र पश्यच्छिरे रम्ये शंकरस्वरूपं तदा द्रु एम
तं ॥ ३७ ॥ गृहीत्वा परमेशानं ध्यात्वा मनसि सुस्थिरा ॥ तपस्यति महत्सा या सुनिश्चितमतिस्तदा ॥ ३८ १२
एतस्मिन्नंतरे दृष्टोरक्षो मकरसंस्थिते ॥ मघाकृष्णे च नभसे समपश्यामहसुव्रतः ॥ ३९ ॥ स्वपुत्रीभि
श्च सर्वाभिर्देवैरपि तपोधनैः ॥ स्नात्वा त्वा पं नियमेनाथ शंकरं पश्येद्दशाह ॥ ४० ॥ हष्टानह्रतं शं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रवंजग्राहसहसाहरात्॥गृहीतमात्रेहस्तेसानहृष्टःशंकरोभवत्॥५१॥किंतुकन्याविशालाक्षीसर्वाव
यवसुंदरी॥शिशुरूपमिमंगौरीज्ञात्वाविस्मितलोचना॥५२॥समाहायाशुभार्यायाःस्वातायाःकर
योर्द्दौ॥वेदवत्याकृपासेषासंतोषेणसमन्विता॥५३॥आप्याययतेत्रयोःकृत्वाहृद्दौस्तन्यंसुधामयं॥त
तःसखीभिःसर्वाभिःपरीतःसंवृतासती॥५४॥स्वपुत्रीभिश्चसहसास्वगृहंप्रापभूसुरः॥५५॥इ
तिश्रीशंकरसंहितायांहरसकांडेपंचमोध्यायः॥५॥अथहैमापिनियमान्समाप्यसहनाकिभिः॥
तपोधनैर्वृतस्तोषाज्जगृहमभ्यागतोद्भुतं॥१॥कालेनवद्धधेगौरीपित्रोःप्रीतिंप्रकुर्वती॥व्यतीतेपंच
वर्षेस्याःस्तनपस्तत्तनुमनोभवेत्॥२॥शिवस्यपाणिसंग्राहमिच्छंस्यांपरमेष्ठिनुः॥सुनिश्चितमतिःप
श्चाज्जपेगृहमयाचयत॥३॥पितरौस्वानुकूलौसाप्रीतियुक्तासुमंगला॥तपोवतस्याःपितरौतपोगृह

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०ले०सं०ले०

१३

मनुत्तमं ॥ ४ ॥ विधाय वल्कलः सत्यम्भवद्वाम्भपीरत्नकाः ॥ कल्यपि त्यक्त्वानतो हैवी स्याप्य पामासतुर्मुहः ५

साऽपि गौरी कृतानुज्ञाङ्घ्रिभिः स्तपतां वरैः ॥ तपश्चचार सुमहत्तत्रैस्थित्वा स्थिरं तदा ॥ ६ ॥ तदानीं दे

हवत्यास्त्यां हस्यस्य सहधर्मिणी ॥ कथमस्याः समुत्पन्ना तपो वृद्धिः सुपावनी ॥ ७ ॥ पप्रच्छैवं तदा

हस्तामुनाचश्रुविस्मितां ॥ रूपं भगवती गौरी सा स्मा ऽकावल्लभा ॥ ८ ॥ तपो महिम्ना संजाता पुत्री

नौ जगदंबिका ॥ धन्योस्मि नितरां मघतं वधं मास्य निंदिते ॥ ९ ॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा हस्तस्यास्य ए०म०

कुटुंबिनी ॥ प्रसन्नत्वं ह्यपातस्य कृतार्थोस्मीति निश्चिता ॥ १० ॥ तपश्चरंतीं तां गौरीं शिवे कमनसा १३

द्विजाः ॥ सुदाहशात्वपर्पंतं ध्यानस्तोऽव्रतां तदा ॥ ११ ॥ परमात्मा शिवो ज्ञात्वा ब्रह्मणाकारमास्थि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तः ॥ दृष्ट्वातत्पोगृहद्वारमवाप्यावेदयच्छिवां ॥ १२ ॥ सानुगौरीसमुत्थायशिवभक्तःस्थितीश्वरः ॥ समा
गतेइतिज्ञात्वानिर्ययौपुरतोगृहात् ॥ १३ ॥ दृष्ट्वैनंब्राह्मणश्रेष्ठंदक्षकन्यामहादरात् ॥ प्रणम्यप्रापयि
त्वांतर्गृहमस्यमहात्मनः ॥ १४ ॥ आसनंसुमहद्दत्वाकृत्वार्घ्याद्युपचारकान् ॥ सपर्ययातंसंपूज्यमहत्या
भक्तिपूर्वकं ॥ १५ ॥ अपृच्छत्तंकिंभगवन्पप्रच्छैवंसुविस्मिता ॥ इतिब्रुवाणांतांगौरीमाहचैषद्विजोत्त
मः ॥ १६ ॥ गृहीतंतुतेकरंमेघकांताकल्याणिवर्त्तते ॥ तस्यरूपकृतापीस्मिप्रसन्नापात्वयिद्रुतं ॥ १७ ॥
इतितस्यवचःश्रुत्वागौरीखिन्नमनास्तदा ॥ हस्तौश्रवणयोःकृत्वाप्राहचैनंरुषान्विता ॥ १८ ॥ शिव
स्यधर्मपत्नित्वेदृष्ट्वैमांपरात्मनः ॥ कथंमुक्ताभयंमूर्खत्वमित्थमिहचोक्तवान् ॥ १९ ॥ नाहंपरस्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रद्देवाद देव्युवाच॥

शं०सं० रं हे देवमन्यं कमपि कांक्षसे॥ इति तस्या वचः श्रुत्वा कोपयुक्तो द्विजोत्तमः॥२०॥ सुरेवनलभ्यो देवो
१४ यं न भवस्येवमुक्तवान्॥ कृते पित्री ब्रतेन पवित्र प्रसन्नो न भवेद्यदि॥२१॥ प्राणानपि परित्यक्ष्ये त्वं ग
च्छामुपयागतं॥ इत्युक्त्वा सहसा देवी निवृत्ता स्वयमेव सा॥२२॥ तदा प्रभुर्भगवानीशः स्वरूपं परिगत्य
सः॥ दर्शयामास तत्तस्याः सुमनोहरमद्भुतं॥२३॥ दृष्ट्वैनं परमेशानं भक्त्या परमया शिवा॥ प्रणम्य
सहसा तुष्टा भयाद्विस्मृताकृतांजलिः॥२४॥ क्षंतव्यो यं महादेव देवदेव कृपानिधे॥ अपराधो महीयो रम
त्रास्मरक्षमहाप्रभो॥२५॥ महादेवः॥ मास्तु भीतिर्देवि राजेहे तपसा महतामुना॥ तव संदृशं संतुष्टोस्मि ततरो द १४
त्तकन्यके॥२६॥ इत्युक्त्वैनं नमी दानं नमस्कृत्वा पुनश्च सा॥ आनंदेवाथ न पना तत्स्थेन तत्पुरे विका

२७ ॥ ततस्तु हृष्टमंवाया: परिचारिजनो द्रुतं ॥ गत्वा निवेदयामास ब्राह्मणागमनं तदा ॥ २८ ॥ हृष्टोपि तं
द्विजन्मानं जज्ञे शंभुरिति द्विजा: ॥ निष्क्रम्य मनसा पश्चात् कल्याणपमहेश्वितु: ॥ २९ ॥ संभाषणा
नयामास पद्मपीठेन नैकधा: ॥ देवर्षिसिद्धसाध्यादिगणानपि तदानयत् ॥ ३० ॥ कल्याणपुर
हान्रम्यान कारयद्धैसौ वहून् ॥ संस्थाप्य रंभास्तंभां स्तत्र तत्र सुपेशलान् ॥ ३१ ॥ चूतपत्राणि भू
रीणि वंधकिलरज्जुभि: ॥ विनिर्गत्य ततो देव्या गृहं प्राप्य प्रजापति: ॥ ३२ ॥ प्रणम्य ब्राह्मणाकार
शिवं हृष्टः प्रजापति: ॥ दुहित्रा सहितो विप्र कल्याणपानय हृदे ॥ ३३ ॥ नानापुष्पावकीर्णेस्मिन् ना
नाध्वजविचित्रिते ॥ नानामंडपसंयुक्ते नानावेदिसमन्विते ॥ ३४ ॥ तत्र सिंहासने रम्ये सर्वरत्नविचि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं० सं० त्रिते ॥ शिवं निवेशयित्वा नः पुरे हृदि हितं च तं ॥ २५ ॥ प्रेरयामास स निमानं तं कारणभूसुरः ॥ हम
१५ स्य कन्या जगतां जनित्री स्नात्वा न हाथ्य स्मरारः स्वपोस्य ॥ श्रुत्वा स्तवं स्मृ भरणानि धत्वा समास
सादसमुपितोगिरिकेसा ॥ २७ ॥ इति श्रीशंकरसंहितायां हरकांडे षष्ठोध्यायः ॥ ६ ॥ मूल ३० ॥ ततो
विष्णुमुखा देवाः प्रणम्य परमेश्वरं ॥ ववर्षुः सुमनोवृष्टिः स्तुवंतो वृषभाराणपः ॥ १ ॥ लक्ष्मीसरस्व हर
ती मुख्या देवी हासा परं शिशुभां ॥ प्रणम्य परया भीत्या विकीर्य सुमनोहरान् ॥ २ ॥ कृतस्तोत्र वरा तस्थुः १५
परितो ब्रह्मणो नमाः ॥ वाद्यानां मार्दवो व्यासीत् तथा वुद्ध निस्वनः ॥ ३ ॥ जगुः किन्नरवर्याश्च र
नकंठास्तदा धयां ॥ ब्रह्मादयः सुराः सर्वे परमेशं तदास्तुवन् ॥ ४ ॥ रंभादिलोत्तमाद्याश्च ननृतुर्नेत्र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कोविदाः ॥ पुंरोपमुहूर्त्ते दक्षोपि देवदेवस्य शूलिनः ॥ ५ ॥ पादाब्जे स्नापयामास भार्यादत्तैर्जलैर्विभोः ॥
अर्चयित्वा तु विधिना नानापुष्पैर्मनोहरैः ॥ ६ ॥ पाणिं संग्राहयामास धारां कृत्वा सुपावनीं ॥ दुहितुः पा
णिकमलं परमेशेन भूसुरः ॥ ७ ॥ समस्तजगतां कर्ता विधाता हव्यवाहनं ॥ होविधिं [illegible]हयामास महता वि
धवेन सः ॥ ८ ॥ नारायणमुखा देवाः पेठुर्वेदान् सुमंगलान् ॥ ते देव परमेशोयं स्मरणादंतर्धिमापहि ॥
९ ॥ ततस्तु गौरी दुःखार्ता स्वात्मानं तद्दयेन सा ॥ विनिंदयामास मुख्याऽहिदेवपत्नीभिरावृता ॥ १० ॥ स
वाष्पनयना मातुः प्रविश्य गृहमंतरे ॥ रुरोद बहुवारं सा दुःखेन बहुधान्विता ॥ ११ ॥ देवदेव [illegible]रमा
वारयै गौरीमध्येस्य दुःखितां ॥ अस्मत्कृतोपचारेण देवोंतर्धिमगात्सुते ॥ १२ ॥ तद[illegible]त्तपसा भूयः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं० सं० प्रसादय परमेश्वरं ॥ भक्तदुःखं समाज्ञाय सुत्वमिन्निदुःखाद्धि मोच्यतां ॥ १३ ॥ इति तन्नासां वचः श्रुत्वा कण्वं वि
२६ स्मरमेश्वरी ॥ निर्गत्य दुःखं मनसा चिंतिवेद्धातपसोमहं ॥ १४ ॥ तत्र गत्वा यथापूर्वं चचार सुमहत्तपः ॥
ब्रह्मविष्णुसुरादैश्च गणैरन्तर्धिं महेश्वरे ॥ १५ ॥ दुःखमापुस्तरां सर्वे ऋषयश्च तपोधनाः ॥ पापात्मान
नुहंसोयं पतेस्माकं महेश्वरः ॥ १६ ॥ अनुग्रहमहत्वेव प्रसन्नोपि हुतं यथा ॥ अथवास्मासु हेदोषोस्ति रम
यः कश्चित्ततस्त्ववा ॥ १७ ॥ इति नानाप्रकारेण स्वमनः सुविचिंत्यते ॥ तस्थुर्मौनं तपा सर्वे नतव २६
क्राः सदुःखिताः ॥ १८ ॥ स्मरणं सुमहदुःखं दुःखितां स्वात्मजामपि ॥ व्यसनं च सुरस्त्रीणां वीक्ष्य
हंसोपि दुःखितः ॥ १९ ॥ कल्याणमंडपे देवानवीक्ष्य सर्वानुवाच तान् ॥ हंसः कोवामपि सुराहोषो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वइत्तशंकरः ॥२०॥ कल्याणमध्येकल्याणमुद्दिश्यैवंगतोननु ॥ कोवैनंप्रार्थयामास स्वयमेवपिनाक
धृक् ॥२१॥ अज्ञातपितृकोनित्यंश्मशाननिलयोशुचिः ॥ ब्राह्मणाकारमासाद्यमत्पुत्रीकोस्थितः
स्वयं ॥२२॥ प्राप्यतन्निकटंतांनुप्रार्थयामासवंचकः ॥ तछ्रुत्वातमिमंक्रूरंसमानीयाहमेवहि ॥२३
देवतानांचयुष्माकंसंनिधौदुहितुर्मम ॥ विधिनापाणिसंग्राहमकारयमहंसुराः ॥२४॥ तथापिमध्ये
कल्याणमयकीर्तिविगर्हितं ॥ संपाद्यायंसभामध्येनर्तकोधूर्तशेखरः ॥२५॥ नहिमुंचतिलोके
स्मिन्गुणःसांसिद्धिकोजनं ॥ यतोब्राह्मणवेषोयमेवंचेष्टांचकारह ॥२६॥ इत्यादिवचनंदक्षः
सर्वेषांसन्निधौतदा ॥ उक्त्वासुरानिमान्सर्वान्प्रेषयित्वापरंप्रति ॥२७॥ तदाप्रभृतिदेवेस्मिन्

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० शंकरीं लोकशंकरे ॥ कोपस्याहोषमाहात्म्यात्त्वं जातोऽनुभस्मुनः ॥ २२ ॥ इति शंकरसंहितायां ह
१७ स्कंदे समसमोध्यायः ॥ ७ ॥ सूतः ॥ एवं वहूनि वर्षो कालेगते हास्याचरणी शिवं ॥ तपश्चरंतीसुम
हत्कं यां गौरीन्नियमेन तां ॥ १ ॥ अनुग्रहं तहा कर्तुमाजगाम महः कुतूहलात् ॥ जटी तापसरूपेण भूति
रुद्राक्षभूषणः ॥ २ ॥ कपालमालासंयुक्तो धृतमूलकपालवान् ॥ सिंजन्नूपुरमंजीरनादनादितदि
ग्मुखः ॥ ३ ॥ धृतकाषायवसनः शंभुस्तत्र समापपौ ॥ तं दृष्ट्वा तापसश्रेष्ठं समुत्थाय कृतांजलिः राम
॥ ४ ॥ अर्घ्यपाद्योपचारैश्च कृत्वा हस्तापरौ शिवा ॥ विष्टरं पोरकस्मास्मै विनयेन स्थिता पुरः ॥ ५ ॥ १७
तदैव समहादेवः प्रसन्नहृदयो द्विजाः ॥ आरुह्य वृषभं दिव्यं कैलासशिखरोपमं ॥ ६ ॥ क्षणात्किं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

किंकिणीकाहामविराजितवृहद्स्थले ॥ आविराशीत्कृपासिंधुराश्रितानांसुरद्रुमः ॥ ७ ॥ देवदुंदुभयोनेदुर्जि
तमेघस्वनाःशुभाः ॥ पुष्पवर्षैरभूत्तत्रदिव्यगंधैर्मनोहरः ॥ ८ ॥ सिद्धसाध्यसुरैर्देवैर्ब्रह्मविष्णुपुरः
सरैः ॥ परीवृतःपराम्नायंपरितोब्रास्मरेणात्तमाः ॥ ९ ॥ तंदृष्ट्वासामहादेवंप्रणम्यपरयामुदा ॥ कृतप्र
दक्षिणास्तोत्राभक्तियुक्तांतरेणाच ॥ १० ॥ समस्तदेवदेवेशंमांतुत्वंकरुणाकर ॥ पुनःपुनरियंगौरीप्र
णनामसुविस्मिता ॥ ११ ॥ गृहीत्वातामिमांदेवींपाणिभ्यांपरमेश्वरः ॥ वृषापरिस्थवस्याप्यवाम
पार्श्वेमनोहरे ॥ १२ ॥ पयौकैलासमतुलंसर्वैर्देवगणैःस्तुतः ॥ तत्रगत्वासनंहैममणिश्रपद्दयंदि
जाः ॥ १३ ॥ ततःपरिजनादेव्याःस्पस्थनिकटंगताः ॥ वृत्तांतमानुपूर्व्यात्तमूचुःप्राप्तभयाद्विजाः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सं०७सं० ॥१४॥ श्रुत्वा प्रजापतेर्देवान् संवीक्ष्यान्तिके स्थितान् ॥ मध्ये कल्याणमभराः स्वयमेव पुरागतः ॥१५
१८ इदानीमपमानस्य तस्कराणां पुरः सरः ॥ अस्माद्विहितं चौर्यं तेन गृहीत्वा गतवान्खलु ॥१६॥ उल्लंघ्याथ पं
ममाज्ञां च कृतवानयं कोऽपि मे ॥ विना पित्रो मितिं लोके कः कुर्याद्दुर्वर्ती क्रियां ॥१७॥ अमुनापत्रकु
त्रापि कल्याणं न कृतं श्रुतं ॥ न दृष्टमपि मुक्तो यस्माद्धितः पूर्वसुराननु ॥१८॥ यदि दृष्टं कृतं वास्माद्यदि नवे
स्य कुरुते सुधीः ॥ इत्यादिदेववचनं दृष्ट्वा तेषामवेतहाभुवन ॥१९॥ प्रेरयित्वा सुराने तान्स्वास्यदंभ एम
तिभूसुराः ॥ शिवैमहात्म्यनिभृतं कोपीतस्य गुरात्मवान् ॥२०॥ शिवनिंदां च कारैव प्रतिसरणमपं १८
वत ॥ नमेवं दृष्टममराब्रलविस्मुरखात्तरा ॥२१॥ निंदया देवदेवस्य महादेवस्य शूलिनः ॥ इसोप

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ममरैः सार्धमस्माभिर्नाशमेष्यति ॥२२॥ त्वय्येकेनं पत्रकुत्रापि गम्यते नहि पापिने ॥ तस्मात्सर्वैर्वप
भिरस्तु शीघ्रमुक्तास्य पापिनः ॥२३॥ निंद्दा माभून्निवस्यो स्य कीर्त्यामो हितं ध्रुवं ॥ इतिनिश्च
त्यते सर्वे मेतुर्वाचं द्विजेश्वरः ॥२४॥ हस्सर्वासु विद्यासु दक्षस्त्वं जगतां प्रभुः ॥ दत्ता शिवस्य होष
स्य भवता दुहिता ननु ॥२५॥ जामाता तव देवोयं सर्वलोकेषु विश्रुतः ॥ न तस्य दूषणं मास्तु योवाको
वाभवत्त्वयं ॥२६॥ संबंधे च कृते पश्चान्न कुलादेः परीक्षणं ॥ तद्वत्त्वं कृतो पीह्य पुत्रीं जामातरं तव
२७॥ कैलासपर्वते गत्वा वीक्ष्याग्र्य पयाघुरं ॥ संधिं कृत्वा मुना भूयः शंभुना जगतां प्रभो ॥२८॥ इत्या
दिवचनं तेषां श्रुत्वा शांतान्मन्युना ॥ तेथ्यविजिरगाच्छीघ्रं कैलासं प्रति भूसुराः ॥२९॥ तत्र गत्वा सुदेव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०९ सं० स्य शंकरस्य परात्मनः ॥ भवन्नद्वारमासाद्य द्वारपालैर्निरोधितः ॥ २० ॥ आज्ञया ह्यस्य देवस्य गंतुमर्हसि सि
१९ वांतरं ॥ ते तिष्ठत्विमिहान्यत्र गच्छ वा यत्र कुत्र वा ॥ २१ ॥ इति तेषां वचः श्रुत्वा द्वारपालानां प्रजापतिः ॥ कन्यां
ममेह स्थितं तु शंभुं जामातारं समागतः ॥ २२ ॥ मैथुनादिकमर्थे पुत्र्याभिः क्रियते स्वरोधनं ॥ इत्युक्तिमस्य संश्रु
त्वा प्रत्युक्तं गणेश्वरैः ॥ २३ ॥ श्रृणु दक्ष वचोऽस्माकं मूढबुद्धे दुराशय ॥ ईश्वर्यं भवता प्राप्तमीश्व एम
राच्छंकरान्ननु ॥ २४ ॥ नित्यं दक्ष मिदं विश्वं भुज्यते सचराचरं ॥ तेन दृप्तस्तरां पापिन् कृतवान् दूषणं गि
विभोः ॥ २५ ॥ नास्ति ते बुद्धिरल्पापि देहस्थानामपि स्याप्ति हि ॥ तमैथुनः स्थितं पुत्र्यन्मुखमेषामसां १९
प्रतं ॥ २६ ॥ संभाषणेन यार्चेव भवेदेहोऽत्रमहानिह ॥ पदस्तितव सेवार्थं शंकरस्य परात्मनः ॥ २७ ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मतिः सुनिश्चिता तत्त्वं भक्त्या समुपमीयिनुः ॥ ज्ञात्वा तत्पादनैर्गं नु महेश्वतः पुरं मति ॥ ३८ ॥ न
चेतः प्रपद्य धामांगीतिश्रुवा तत्र कथा मने ॥ इति तेषां वचः श्रुत्वा हंसः खिन्नमनास्तदा ॥ ३९ ॥ निवृत्तः
प्राह केऽपि न गता मे शैनं पुरे चवः ॥ न वै हंसंकरं पुष्प त्वामि नन्द्रारपालकाः ॥ ४० ॥ ब्रह्मविष्णुमु
खा देवाः श्रुत्वा किं मम सर्वे हा ॥ क्वचित् वैं निभीतास्ते महाज्ञावर्तिनो ध्रुवं ॥ ४१ ॥ सर्वेषामपि दे
वतानामहमेव प्रवर्तकः ॥ निवर्तकोऽपि संहर्ता धारकोऽपि जगत्प्रभुः ॥ ४२ ॥ तपो वै वनमाकर्ण्य पुष्पा
भिरवरोधने ॥ कृतं तु हिमजामात्रोः कार्याकार्यमजानतोः ॥ ४३ ॥ तरिद्रानीं सुरं स वो न्यस्त इत्स्यास्य
नमास्थूपं ॥ स्तुतिं ध्यानं च पार्श्वे विहस्तिन स्थवनं च तत्र ॥ ४४ ॥ इत ऊर्ध्वं न कर्तव्यमिति वाज्ञापया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं मितान् ॥ इत्याशिषश्चतं स्मरतोषाप्युक्तास्मुसंनिधौ ॥ ७५ ॥ निहत्यत्वपुरं भाषनानालंकारमंदिरे
२० ७६ ॥ इति श्रीशंकरसंहितायां स्कन्दे अष्टमोध्यायः ॥ ८ ॥ सूत उ० ॥ तत्र ब्रह्मसुरैर्देवैः पूजितो
ऽथ समागतैः ॥ स्थित्वा निवेद्य पामास्य वृत्तांतमयमारेश्वरान् ॥ १ ॥ पुत्रमाहूय संनिधाप्याह ब्रह्मवि
त्सुरवाः सुरः ॥ गतोस्मि दीक्षितुं दक्षं कैलासगिरिमात्मजा ॥ २ ॥ द्वारस्थेन त्वया रुद्र स्यात्कैरैः किं एम
चिद्विचेष्टितं ॥ तं गंतं सोनकुक्षस्थ संतत्स्मर्तुं शंकरेत्तथा ॥ ३ ॥ विनायकगणेशानाविघ्नश्रेतिनिघ्नरमाधि २०
नेय भिः ॥ दूषणमनीवभूतैस्तिक्तनानिममनोरहो ॥ वाक्यं श्रुत्वा हितं जामाताशो समाकर्ण्य सुरेश्वरः ॥
नतेषामपराधोत्र मयाहि दोषोन संशयः ॥ ४ ॥ मुक्त्वाभिमानं गतवान् स्नात्वा वहं दीक्षितुं ततः ॥ वहुना

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

किंसुराःसर्वेमुरारिश्चमवधानतः ॥६॥ इतःसमजितुष्माभिःनकर्त्तव्यानमस्क्रिया ॥ नस्तुतिर्ने
स्मृतिर्वापिरुद्रस्यक्रूरचेतसः ॥७॥ कृतेष्वेष्वपराधोपियुष्माकंसुमहान्भवेत् ॥ प्रपद्यामिप
रेभ्योहंतावकानिपदान्यपि ॥८॥ उक्त्वावक्तांतमेवैतान्प्रेरयित्वास्वयंद्विजाः ॥ न्यवसद्बहुका
लंसःस्वयंसंहृषयन्नृशिवं ॥९॥ अथकालेनमहताविधाताविश्वसन्निधिः ॥ स्वयंमखंवकर्त्तुम
नास्तस्यद्रष्टाशिराभूत्तराः ॥१०॥ अथेप्सितानिसंपाद्यतानिसर्वाणिशीघ्रतः ॥ राजानमध्वर
स्याहंमहादेवंविद्धियंवकं ॥११॥ विश्वाधिकंपरंज्योतिःस्वरूपंब्रह्मकेवलं ॥ आनयित्वाहविर्भि
स्तंपूजयिष्यामिभक्तितः ॥१२॥ इत्सोयंविमुखोमोहाद्भिवीसपदेशस्वरं ॥ तथापितंमहादेवंपूज

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० पिबाम्यसंशयं ॥१३॥ यत्किंचिद्विवाहस्य करोतु मम दुर्मनाः ॥ परित्यजेऽहं प्राणांश्च न दर्पेणा
२१ त्र संशयः ॥१४॥ यस्य प्राणाधिमानोऽस्ति न स्वभोगितः क्वचिद्भवेत् ॥ प्राणेश्वरो महादेवः कृत्ति
वासाः पिनाकधृक् ॥१५॥ रक्षेदिदं स्वयं मत्वा ब्रह्मलोकपितामहः ॥ कैलासपर्वतश्रेष्ठं ग
त्वा परमया मुदा ॥१६॥ तत्र दृष्ट्वा महाकायं नंदिनं द्वारपेश्वरं ॥ प्रणम्य तन्मुखाद्देवं बोधयित्वा न
हाञ्जसा ॥१७॥ प्रविश्य भवनं रम्यं महादेवस्य भूसुराः ॥ विनयेन महादेवं दृष्ट्वा ह्यष्टमनाविधिः एम
१८ ॥ पुनः पुनः प्रणम्यापि प्रार्थयामास भूरिशः ॥ देवदेव महादेव शरणागतवत्सल ॥१९॥ २१
रक्षमां करुणामूर्ते यज्ञेश्वर महेश्वर ॥ ममाकरिष्यमाणोऽत्वं प्रसन्नो भव चाध्वरे ॥२०॥ अनुम

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

न्यस्तदेवेशमप्यमंदविरीश्वर॥भविष्यामिकृतार्थोहंतेनमस्येजगद्गुरो॥२१॥इतिब्रह्मवचःश्रुत्वादेवदे
वोब्रवीद्वचः॥प्रेरयामिविधेपद्मंनंदिनंनवमामकं॥२२॥इतिशंभुर्विधातारंमंदस्मितमुखांबुजः॥प्रे
रयामासविश्वात्माब्रह्माणंपरयामुदा॥२३॥ततोतिसविधाताशुप्रणम्यपरमेश्वरं॥विनिर्गत्यपुन
र्गत्वादस्मांतिकमात्मवान्॥२४॥विज्ञाप्यतंचलध्यात्रागत्वामेरुंमहीभृतं॥समागत्यात्रशिखरे
मनोवत्याकृपेशुभे॥२५॥तत्रस्थित्वाशुविभूत्यापागारंभंचकारसः॥विश्वाद्दिदेवताःसर्वाब्रह्मपु
त्राभितैजसः॥२६॥समानीयागताःशीघ्रंकैलासमचलंपरं॥निर्गत्यतासांपुरतोब्रह्मापिजगतांप्र
भुः॥२७॥उक्तोपचारणैतासंपरिकल्प्यासनानिच॥दक्षप्रजापतिंतत्रहागतंपुरतोविधिः॥२८

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं॰ सं॰ विनिर्गस्योपचारैरणोर्पयित्वा नरांनहा ॥ विधायास्यासनं रम्यं स्वयं तस्थौ नराज्ञया ॥ २९ ॥ नमस्कारंत
२२ न्सर्वान्बहुमानपुरःसरं ॥ उत्थापयन्विनिर्गत्वा पुरतोस्य महात्मनः ॥ ३० ॥ ततो पचारैः संपूज्य प्रण
म्य परया मुदा ॥ मध्ये महार्हे संस्थाप्य वरैः सिंहे महासने ॥ ३१ ॥ समागतांस्तमानीय शतकोटिमिता स
गणाः ॥ आसनानि वराण्येषां परिकल्प्य स्वयं विधिः ॥ ३२ ॥ विवेश सममहारंभो यागं कर्तुं द्विजोत्त राम
माः ॥ तदा दक्षस्तु नंद्याद्यैर्लालितं गणनायकैः ॥ ३३ ॥ विष्ण्वादिदेवाः सर्वेपि तिष्ठंति परितो २२
स्य हि ॥ पद्मासरस्वतीमुख्या देवानां पत्नयस्तथा ॥ ३४ ॥ विलसत्स्मरणीयं सर्वेषां वरसन्नगतोवत ॥
द्वारस्थायं कस्य चारो गणो विज्ञो महाबलः ॥ ३५ ॥ कैलासे वर्तते नित्यं रुद्रस्य चारचेतसः ॥ कोवे

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नमानयामास शक्तिकोपाकुलांतरः ॥३६॥ ब्रह्माणं वीक्ष्य चाहार्यं ज्ञात्वा सर्वं दुरात्मवान् ॥ आनीतो
भवतानूनं रुद्रस्य द्वारपालकः ॥३७॥ आसनं चास्य सुमहद्दत्तवानतिविस्मयक् ॥ तातेति त्वा
मंत्रं ब्रह्मन्नुक्तवानस्मि सत्यतः ॥३८॥ अन्यथैव समीपे ब्रह्माणि प्रारब्धेऽहं करोम्यहं ॥ तस्माद्रुद्र
स्य पद्येऽस्मिन्न नरान्तक्षेहविर्वरे ॥३९॥ प्रीणनीयाः सुराः सर्वे विष्णुपूर्वास्त्वयामरे ॥ पत्रकु
त्वापि महिमा रुद्रस्य श्रूयते श्रुतौ ॥४०॥ अप्रमाणं हि सा सर्वान्यन्यंकोत्त्वं जयमाज्ञया ॥ हरः स्व तांतु
भावात् क्रूरात्मा तामसोऽस्ति परो निधं ॥४१॥ तस्मात्स्वद्वारे हेमास्य स्नाहशः क्रूरचेतनः ॥ इत्या
दिवचनं हसे जल्पति ब्राह्मणोत्तमाः ॥४२॥ श्रुत्वैतद्हरिवल्लनं नरीश्रवणो करयोर्युगं ॥ कृत्वा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० शिवशिवेत्युक्त्वाकोपाकुलितचेतनः ॥ ४३ ॥ ध्यात्वाशिवंमहादेवंहृत्स्थमेनंसमीक्ष्य च ॥ रेरे दक्ष
२३ महापापिन्शिवस्यपरमात्मनः ॥ ४४ ॥ दूषणंक्रियतेहंतत्वयाद्यासन्नमृत्युना ॥ जिह्वाग्रं
छेदनंतद्विनिर्घेगस्यास्यभेदनं ॥ ४५ ॥ शंभोर्दूषणकर्तॄणांसद्यच्छेदंविधिर्हि ॥ मुक्तवानस्मिपापिष्ठ व
शिवेच्छाकीदृशीत्वहं ॥ ४६ ॥ त्वांविधिंदृक्षमीशास्यमहादेवस्यशूलिनः ॥ अनतस्त्वमतोपापि ह
नजीवसित्वमंमुहूर्तं ॥ ४७ ॥ इतऊर्ध्वंत्वयामूर्खंयत्किंचिज्जल्प्यतेयदि ॥ छिन्नंविद्धिशिरः राम
पीग्रमिहेवास्मन्नरत्वापृथेः ॥ ४८ ॥ हविनीत्वीतेदेवस्यपक्षेदैवत्वमुक्तवान् ॥ शंभोर्यज्ञे २३
श्वरस्यात्रवारयित्वाप्रजापतिं ॥ ४९ ॥ अहंत्वापेमहामोहाद्दक्षिःप्रथममध्वरे ॥ तेषांशिरांसि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शीघ्रेण छिन्ना विस्मुर्महाज्ञया ॥ ५० ॥ गच्छं तु संपदे हो भ्रांतन न व सर्वाः शिवेच्छया ॥ शिवलिंगे हाकारं दृसमि
रस्ते पतनु स्मिते ॥ ५१ ॥ समुछिन्नमिदं भूयो भवत्वाज्ञं हि गर्वितं ॥ त्रिरुं त्रिपेदु रात्मानो निकटे ते दुरात्मनः
५२ ॥ तदीपवित्र संछेहो भवत्वा मुपराकरे ॥ पीयंत्वेते खलाः सर्वे म्रापये न संततं ॥ ५३ ॥ शापित्वे
वेसरणा दैवन्ने हीशंकरवल्लभः ॥ उत्स्यापसकलैर्भृतगणैः कैलासमुत्तमं ॥ ५४ ॥ आगत्य दृष्ट्वा देवे
शं सोमं सोमार्धशेखरं ॥ प्रणिपत्यानुपूर्वेण वृजानं देवसन्निधौ ॥ ५५ ॥ उत्काम रणम्य भूयोपि
महादेवं महावलं ॥ आज्ञपा शंकरस्यापं त्वद्वारं माप भूसुरः ॥ ५६ ॥ इति श्री शंकरसंहितायां र
सकांडे नवमोध्यायः ॥ ९ ॥ सूत उवाच ॥ ततो विस्मु मुखा देवा भीलादि विनिर्गतः क्रुधा ॥ भीताम

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं० सं० शंतयोनं हीहं समपो ब्रीस्रणेन्नमाः ॥१॥ तस्थुर्दुःखभरानम्रवक्त्रास्सर्वे गतप्रभाः ॥ यत्नमध्येविधा
२४ तापि यागं हस्ताद्भ्रंशं गतः ॥२॥ प्राज्ञा हविषं रन्तुः स्त्रीभाव्यः कलहवर्जनात् ॥ इति निश्चित्य मनसा
तस्थैकेवलमेवसः ॥३॥ ततो हसः समुत्थाय कोपात्स्वपुरमाव्रजत् ॥ पश्चात्पश्चाद्देवतास्तस्व
पद्धानि गतास्तदा ॥४॥ नंदीश्वरा पुमनुस्मृत्य भीता मन्निशमनुरः ॥ तदा प्रभृति कुत्रापि यागेना एम
स्ति जगत्त्रयेहे ॥५॥ अनेककालपर्यन्तं भीत्या संतनये द्विजाः ॥ स्वयमेव नहार सोयागं कर्तुमं २५
नाः पुनः ॥६॥ सर्वेदेवान्समुद्दीक्ष्य श्रीवाचवचनंवनान् ॥ नंदीश्वरा प [illegible]
[illegible] ॥ भवनत्कं तु भवेत्तेनापयुसेन पोषमन्त्रा ॥७॥ इतिनेसंस्कंवन्रपुत्रहस...मानीनेरा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वरास्तैर्देवाधूपंभयंगताः ॥ ७ ॥ विमुखास्सुमखेतस्माद्दहंयागंमहाधनं ॥ करिष्यामिततःप
श्चात्सरिसत्कभयाःसुराः ॥ ८ ॥ कुरुतात्मबलंज्ञात्वामुक्तामहद्दंमहाक्रतुं ॥ इत्युक्त्वाविश्व
कर्माणंवीक्ष्यप्राहवचस्तदा ॥ ९ ॥ विधत्स्वयागशालामेकर्त्तुंक्रतुंत्वया ॥ तस्यतद्वचनंश्रु
त्वावर्धकीनाकिनांस्सरणात् ॥ १० ॥ गंगातीरेकनखलेस्थानेरम्येसुपावने ॥ सहस्रयोजनाय
याममप्राकारसुमनोहरं ॥ ११ ॥ गोपुराट्टालवलभीहर्म्यादिभिरलंकृतं ॥ वापीकूपतटाकाद्यैः
वृक्षारामैश्चपेशलं ॥ १२ ॥ अन्नव्यंजनशालाभिर्विपणत्ताभिरितस्ततः ॥ दधिक्षीरघृता
नांचशालाभिःपरितोवृतं ॥ १३ ॥ कस्तूरीचंदनानांचमालानामपिमंडितं ॥ सुवर्णरत्नरूप्या णां

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० वस्त्राण्यामपि भूरिशः ॥१४॥ यागोपकरणानां च शालाभिः परितो वृतां ॥ शतयोजनविस्ती

२५ र्णां कुंडमंडलवेदिकां ॥१५॥ वल्मीकीभिश्च शालाभिरभितः परिवेष्टितां ॥ असनानि च भूरि

णि देवतानामितस्ततः ॥१६॥ रत्नमाहेभिरस्येष्व मंडितामपि सुंदरां ॥ निर्माय यागशालां तां

दृष्ट्वा यास्ये निवेदयन् ॥१७॥ त्रिलोकाननाभिमां शालां दृष्ट्वा लोकेषु विश्रुतः ॥ संतोषेण च १८

संयुक्तो महतां ब्रह्मरणो नमः ॥१८॥ स्रुक्स्रुवादीनि सर्वाणि यागोपकरणानि च ॥ कल्पवृक्षं २५

कामधेनुं निधीन् चिंतामणिं तथा ॥१९॥ आगतानां हि पायितुं वस्त्राण्याभरणान्यपि ॥ मंड

पेमंडपे सर्वान् स्थापयामास भूसुरः ॥२०॥ विंशान्तर्हस्तमन्त्रेस्य दानतारो ब्रह्मरणः परः ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यंजनममुख्यानांचषष्टिसाहस्रसंख्यया ॥२१॥ कल्पितास्तेनदक्षेणब्राह्मणानामधीश्वराः ॥ ततस्तु
चोदयामासब्रह्मविष्णुमुख्यान्सुरान् ॥ बोधयित्वागताः शीघ्रंदक्षस्यनिकटंद्विजाः ॥ अथविष्णुर्विधीं
द्राद्याः देवाश्चऋषिसत्तमाः ॥२३॥ सूर्यचंद्रमसौदैत्याः सर्वेपिस्वबलैः सह ॥ सपत्नीभिश्चसंतुष्टा
वीक्षितुंसहसागताः ॥२४॥ तेषांतुपुरतोगत्वाब्रह्मविष्णूउभावपि ॥ तोषयित्वापाद्यान्यार्घ्यस्थाप
यित्वावरासने ॥२५॥ नानोपचारैरमराऋषीनपिवरानयं ॥ आसनेषुनदांतेषुव्यवस्थाप्य
स्वयंपुनः ॥२६॥ देवतानांचसर्वेषांमध्येतस्यतदाद्विजाः ॥ प्रसिद्धावहवोविप्रास्तदानीतेपि
चापपुः ॥२७॥ लक्ष्मीसरस्वतीद्राण्योपाश्चान्यादेवपत्नयः ॥ ऋषीणांपत्न्यश्चापिस

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० वीक्ष्णाः सुमनोहराः ॥२८॥ प्रविश्य वेदपत्न्यास्तु गृहं परमशोभनं ॥ कृतनानोपचारै
२६ स्तास्तस्य श्च परितोमुदा ॥ २९ ॥ इमास्तु मे पि तान् दृष्ट्वा नागतान्वीक्ष्य संमुखः ॥ को
वा त्वनागतो दृष्ट्वा रे वह्निजकर्षिष्वपि ॥३०॥ वहन्तु निकटे स्माकं भवतो निर्भयाः इह ॥ इतित
स्य वचः श्रुत्वा तदा दृष्ट्वा वचो भयं ॥ ३१ ॥ ऊचुः सर्वे पि ते वीक्ष्य ब्राह्मणानामधीश्व
रः ॥ अगस्त्यः तपतां श्रेष्ठो नारदो व्रह्म भो महान् ॥ ३२ ॥ सनकाद्याश्च ऋषयो वेदवे रम
दांगपारगाः ॥ दधीच्यात्रिवसिष्ठाश्च पराशरभृगू अपि ॥ दुर्वासास्तपतां वर्यो दूषयित्वा २६
जगत्प्रभुं ॥ भवन्तं कर्तुं भवंतं वचनापपुस्तेत पोधनाः ॥३४॥ इति तेषां वचश्श्रुत्वा राक्षसः पापीनरा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हसन॥ हइभक्ताश्चमे सर्वे नागतास्तत्तरवते॥२४॥ मागच्छंति विजितान्सर्वान्धिकृत्य चव
चोब्रवीत्॥ तदाहधीचिः शिष्यैश्च प्रशिष्यैश्च तपोधनाः॥२६॥ समागतो महात्मायं सर्वैश्च
रपरैर्नरैः॥ तं दृष्ट्वा हइभक्तोपं न भवत्यतरवहि॥ मद्दीसाचागतोनूनमिति निश्चितमानसः
॥आसनं कल्पयामास दधीचास्त्यगमपि भूसुरः॥२८॥ तदाहधीचिस्तं वीस्य चाकूतं भवना
कृतं॥ किमर्थमिति पप्रच्छस्युरधंभीरवागयं॥२९॥ इति श्रीशंकरसंहितायां दसकांडे दश
मोध्यायः॥१०॥ सूत३०॥ प्रस्तुवाचक्रषिं दधीचो वीस्य तं तपतो वरं॥ मत्कन्यापाणिसंग्रहे
कृत्वा पूर्वं विलोचनः॥१॥ मध्ये कल्याणमुच्छ्यगंत्वानुकुटिलक्षिपैः॥ पुनरागस्य

कृ यां

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पां०सं
२७

वैर्येण गृहीत्वा तामिमामयं ॥२॥ गतवान् क्रूरकर्मा म्याक्रूरः रक्षवंचनोद्यमः ॥ तथापि वी
क्षितं तु तस्य कैलाससेतावुभावहं ॥३॥ गतवान् स्मितसहसा नन्दी हारवाञ्जिभिः ॥ अवरोधः कृ
तोऽस्माकं श्रुत्वा तद्वचने रहो ॥४॥ मायया मोहयित्वा पमन्तु त्रीमन्तसमीपगं ॥ कृत्वा तु विमु
रवीमत्र वर्तते परवंचकः ॥५॥ तत्र क्रियाब्रह्मपागे स्यनि ॥ छंच हविर्मेधा ॥ द्वारस्थस्तस्य तद्दा
नेंद्रीसमुत्थापयितावायत्थे ॥६॥ अहं त्वां प्रथमं यज्ञे हविःस्य पञ्जेति च ॥ तेषां शिरांसि छि
त्वानि विक्षीर्यां भिभवं तिष्ठति ॥७॥ उक्त्वा कोपानलः श्रीब्रह्मयोमञ्जी ति संप्रुतः ॥ मद्व
त्वा घातक वचः श्रुत्वा सदैष्वमे सुराः ॥८॥ नकुर्वेति तद्दारभ्य पागमेते विनाहरं ॥ अहमे

रम
२७

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वपुनस्तेषामगणाप्यवचोस्यच ॥९॥ करोमिरुद्रंमुक्त्वानेयागंचरमपावनं ॥ तदर्थममलः सर्वेम
पाहूतास्तपोधन ॥१०॥ आगतेभवतापत्रइद्रंपागंमहात्मना ॥ तत्समाप्तिमिमंमन्येनात्रकार्योवि
चारणा ॥११॥ तदातस्यवचश्रुत्वादधीचिस्तपतांवरः ॥ हासंकृत्वातदाप्राहकरणवास्फाल्यकोप
तः ॥१२॥ त्वमुरणपमखिलेदृस्पपापापैवाभवत्किल ॥ इत्युक्त्वामौनमास्थायपत्स्मीतस्यतदाद्विजाः
१३॥ ततः प्राहवचोदक्षः कोपाकुलितलोचनः ॥ रुद्रस्यभक्तिमांस्त्वंनुविहस्यात्रविशिनिघमो ॥१४
इत्युक्ताकोपकुटिलवक्त्रस्तस्यतदाद्विजाः ॥ उक्तवानास्तपत्किंचिद्दधीचेपुरतोमम ॥१५॥ दधी
चिरुवाच ॥ अध्वरेशंमहादेवंमुक्त्वादक्षक्रतुंभवान् ॥ कर्तुमिच्छतिमोहेनभवांसर्वेशास्त्रवि

नमो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० त् ॥१६॥ ब्रह्मविष्णुमुखान्देवानन्यपश्यन्महेश्वरः ॥ कल्पयित्वा स्थितांस्तेषां संहरिष्यति ।
२९ कालतः ॥१७॥ सर्वेषां जनकः शंभुः परमात्मेति विश्रुतः ॥ हंसाख्यो हि विराकारो जनको जातवेद
सः ॥१८॥ कर्त्ता पञ्चस्य देवोयं परमकोस्य जगत्प्रभुः ॥ शिवरूपे वेति वेदांता नान्योस्तीति वदंति हि
॥१९॥ अग्निर्वेदस्य पञ्चेशाः समुत्तिष्ठन्तु मस्तुः ॥ अनेन ह्ते मैस्यपैर्विस्वाहीनां हिनाकिनां ॥२०
सर्वकर्त्ता महादेवो नास्ति कर्त्तास्य कुत्रचित् ॥ शिवो महेश्वरः शंभुर्नीलग्रीवस्त्रिलोचनः ॥२१॥ २९
अंतर्यामी परं ब्रह्म परात्परतरः स्मृतः ॥ सर्वैर्वेदैर्नेपुदेवेषु वरीयान् आत्मरोन्यमो ॥२२॥ त्रिमूर्त्ति
ष्वपरा मूर्त्तिरस्यैव जगतां प्रभोः ॥ ब्रह्मरूपेणयं मत्तो देवः सविष्णुरिस्मपि ॥२३॥ आम्नायएवं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भगवानभ्यासेनवद्दस्यमुं ॥ इममर्थंमहामोहाद्दस्मत्त्वामन्वापवेऽहितं ॥ २४ ॥ अध्वरेमंमहाद्देवंहोता
रंरुद्रमव्ययं ॥ मुक्त्वान्यान्नश्नाल्पलीपुष्यानुल्पतुच्छफलमहान् ॥ २५ ॥ मेलपित्वाक्ष्यारंभोवर्त्तसे
त्रक्रतन्नुख: ॥ हासीपुत्रस्वजननकमविज्ञायपथ्यापरं ॥ २६ ॥ मन्यतेपितरंतद्दत्सर्वंज्ञातमिदंव
त ॥ पुराणार्थंतुमत्त्वत्तस्यपापमत्रफलंननु ॥ २७ ॥ देहमांगेपरिरमत्काववर्त्ततेकुपथेभवान् ॥ अ
तोऽस्यतवपागस्यमहान्विघ्नोभविष्यति ॥ २८ ॥ आसन्नस्तुविनाशेऽपिभवतःसत्यमुच्यते ॥
भीषास्मात्सर्वेहावायुर्वातिसुहेतिचभास्करः ॥ २९ ॥ ऊर्ध्वंज्वलतिवह्निश्चनाकेरक्षतिवत्रहा
॥ पंचमस्त्वापिमत्युस्तद्दत्तस्यभुविदूरतः ॥ ३० ॥ भीषास्माद्यातिरेवेषुकोनविभ्यतिनेवरः ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० कालकालस्य रुद्रस्य सर्वेशाचिन्त्यशक्तिनः ॥२१॥ ततस्तस्मै भवत्ताइस्मरहातनं मयापं हविः ॥ इति
२९ तस्य वचो निशम्याथ रुद्रः कलुषाविष्टमना रुषीज्वरस्य ॥ निजगादेवचो ध्यानं तं दुरात्मा पुनरश्रं
तविलोचनो द्विजेंद्रः ॥२२॥ इति श्रीस्कांदे कासंहितायां पांडुरङ्गमकांडे एकादशोऽध्यायः ॥११॥ सूत
उ० ॥ क्षेत्रनाहं प्रवक्ष्यामि रुद्रस्यास्य विदिवं ॥ यस्मिन्नरादये हत्वा विस्मये मम विस्मये ॥१॥ पूज्यः रम
सर्वपदैस्मिन्ममपासर्वजगन्मयः ॥ इति रुद्रवचः श्रुत्वा पुनः माहरुषीश्वरः ॥२॥ अपूज २९
स्य त्वया पूजा क्रियते यज्ञभावने ॥ सद्योमन्युर्भवेन्नमिनिमासुविशेविदुः ॥३॥ सर्वेऽप्यत्र म
हादेवः श्रियावं ब्राह्मपोरतः ॥ अद्यवेश्मानिरस्यातोमरे लोकवेदयोः ॥४॥ प्रयामंत

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्यपूजांहिकर्त्तुमाकांक्षतुब्रह्मणो ॥ इतितस्यवचःश्रुत्वाहरःप्राहपुनर्वचः ॥५॥ ईशानमेवंपाणेऽस्मि
न्लिंगीशंमधितंभुवि ॥ रुद्रानेकाररूपेनयापूजोपलभ्यसंशयं ॥६॥ तेषुरुद्रेषुसोप्येकस्तत्तेपूजा
मपाकृतो ॥ दधीचिरुवाच ॥ एतेकथंमहादेवतुल्यारुद्राः प्रजापते ॥७॥ ध्यायंतियेनहात्मानः शि
वंपरमकारणं ॥ सारूप्यभाजस्तेसर्वेरुद्राश्चप्रियतानन्तु ॥८॥ ततावन्ताकृतेपूज्यास्तेरुद्राः
परमेश्वरात् ॥ ब्रह्मादीनामपिवरप्रभंत्यैतेनसंशयः ॥९॥ तथापितेमहादेवभक्ताः पूर्वंपरिष्ठ ५६
या ॥ त्वयरुद्रानिचसंमानानाहंस्येतेहविर्वरं ॥१०॥ आदातुंपारमेष्ठत्वंतरत्नुंवाताविरध्वरे ॥ एषांत
पोभिर्देवैदाः प्रसन्नः पूर्वमीश्वरः ॥११॥ ईशानंपरिकल्प्याशुहिंगीशंनिजरूपिणं ॥ हिरण्या

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० ६ त्वमध्येरहंतन्तुमवस्थाप्यमुरेश्चतान् ॥१२॥ रमस्त्वीनिवामार्यजहीनःसः स्वपमीश्वरः ॥ ताकंत्

एत्नुपसिंवृतत्कोऽहिकालैर्मतः स्वलु ॥१३॥ नास्त्येषामधिकारोऽपि गहीनं शांकरं च नतत ॥ तस्मा

२० द्दममहादेवं पजपज्ञैर्व्याय परं ॥१४॥ सरुवभगवानीदः सर्वाभीष्टमहास्यति ॥ इत्युक्तमस्यसंस्तु

त्यपुनः माहदुरन्मवान् ॥१५॥ क्वेदिकिमर्थभवनामरान्मल्येनुभयते ॥ अघोरज्ञानमंत्रेण

हृदयहविर्गिरतं ॥१६॥ नरद्वारदंपागेपेपूज्ञापिषभ्याविक्वचन ॥ सर्वेषामपिरहस्यंतारतम्य एम

नविघते ॥१७॥ इच्छयाममनेस्त्रेकोमम्तूनाहीनवानरः ॥ इत्युक्तमस्यमुत्वापरद्यीकिःमा २०

हतत्त्वविन ॥१८॥ यज्ञेऽपिरइनामेरस्मानंतेदक्षवरम्पुरे ॥ हृदिपिसर्वेसंतापकारकेर्मस्यतंत

ते

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्रु ॥१९॥ सार्द्धभागस्तु मृतेषु गणेशोऽपि च वर्त्तते ॥ पातालानामधोभागे कालाग्नीरितिपः स्मृतः ॥
२०॥ तस्मिं संहारके देवोऽपि कूष्मांडोऽपि च वर्त्तते ॥ इत्थं गृहीत्वा देवानां परायावद्धिपावकः ॥२१॥
अनुद्भूतस्तदा तैस्तु भीतो रोदी इत्यं सुरैः ॥ रोदनाद्रुद्रनाम च वह्नावपि च वर्त्तते ॥२२॥ परब्रह्म
णि सर्वे देवमहादेवे त्रिपंचके ॥ नीलग्रीवे कृत्तानंदबोधरुद्रांबुधे विवे ॥२३॥ हंजंद्भावपति
स्तानां भक्तानां दयया त्वसे ॥ वर्त्तते योगरूढिभ्यां तन्नामेदं सुपावने ॥२४॥ तस्मादृद्रस्वधा
मो हं मुक्त्वा त्वं परमेश्वरं ॥ यजयज्ञेश्वरं साक्षात्तत्सर्वान्मुक्त्वा महेश्वरं ॥२५॥ ऋषय उवाच ॥
त्रिषु मूर्त्तिषु रुद्रोऽयमेकः संहारकारकः ॥ क्रियते ब्रह्मविष्णुभ्यां ताभ्यां सृष्टिस्थिती न नु ॥२६ ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० संहर्तुः सर्वकर्तृत्वं कथमस्य भवेदिदं ॥ मोहात्त्वमेवं तं सर्वकर्तारं वदसि ध्रुवं ॥ २७ ॥ एवं व
दंतं विप्रेंद्राः पापिष्ठं प्राह तापसः ॥ शृणु दक्ष महामोहं मुक्त्वा त्वं स्वस्थचेतनः ॥ २८ ॥ ज्ञान
३१ मूर्तिर्महादेवः सत्त्वानंदगुणात्मनः ॥ नास्ति तस्य शरीरं च मुक्त्वा चिच्छक्तिमव्ययां ॥ २९
सत्त्वब्रह्मविष्ण्वादीनुत्पादनकः स्वयं ॥ सृष्टिस्थित्यर्थकार्याणि कर्तॄनेतान्विधाय
च ॥ ३० ॥ सीदमानोपि सर्वेषु ज्ञापनेन हितेरपि ॥ प्रेरयत्यनिशं सर्वान्कालपंचास्थिता एम
नमूनः ॥ ३१ ॥ हत्वा कालेन तानेतान्ब्रह्मविष्णुमुखान्सुरान् ॥ लीलयापि पुनः सृष्ट्वा स्वक ३१
र्माणि विधाय च ॥ ३२ ॥ वेदानध्यापयत्यस्मात्सर्वज्ञान महेश्वरः ॥ तथापि भूतिरुद्राक्षा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

एषसूत्रधारयतिप्रभुः ॥२३॥ पंचाक्षरंमहामंत्रंपंचब्रह्मात्मरूपकं ॥ उपदिश्यमहादेवोरहस्य

निषामकश्रयः ॥२४॥ मोहितांस्तुपुनः दृष्ट्वाविनिर्गत्यातिशंकराः ॥ नमाश्चेयात्यैः सुरैर्यस्मा

त्संहारःकर्तुमीश्वरः ॥२५॥ कोतितंततः पांभुरद्ररूपीजगद्गुरुः ॥ अतः सृष्टिस्थितिध्वंस

तिरोभावावधाविभोः ॥२६॥ परमेयान्महादेवात्सत्यज्ञानस्वरूपिणः ॥ एवमेवपुराकेचि

द्देषयःप्राप्तसंपायाः ॥२७॥ मेरोगत्वाविधातारंदृष्ट्वातत्रप्रजापते ॥ स्तुत्वातेविविधैःस्तो

त्रैः पप्रच्छुर्विनताननाः ॥२८॥ ब्रूहित्येषांभगवन्प्रधानः संप्रापाविष्टचेतसा ॥ परंब्रह्मपरंज्यो

तिः कोवादेवोभवेदिति ॥२९॥ तेषांतद्वचनंश्रुत्वाब्रह्माध्यात्वाक्षणंतया ॥ हस्तेपुण्डरीकमथ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं०१ स्थंनीलग्रीवंत्रिलोचनं॥ ४० ॥ चंद्रार्धभूषणंसौम्यंसच्चिदानंदविग्रहं॥ कृष्णपिंगलमीशान
मनंतमस्यपरात्परं॥ ४१ ॥ आनंदाश्रुकणान्मुंचनहर्षगद्गदवागयं॥ ईशानःसर्वविद्याना
३२ मीश्वरोजगतांप्रभुः॥ ४२ ॥ ब्रह्मणोधिपतिःशंभुःब्रह्माधिपतिरव्ययः॥ सदाशिवःपरं
ज्योतिरोंकारनिलयोमहान्॥ ४३ ॥ सर्वलोकाकरःशंभुःपरंब्रह्मनचेतरः॥ सत्यंसत्यंपुनःस
त्यमुद्धृत्यकरमुच्यते॥ ४४ ॥ ऋतंसत्यंब्रह्मपरंपुमांसंकृष्णपिंगलं॥ ऊर्ध्वज्वलनरेतस्कंवि राम
श्वाकारंमहेश्वरं॥ ४५ ॥ नमस्कृत्वैवतेदेवावदंतीशंमहाभयात्॥ सएवतस्मात्सर्वेशःपा ३२
नवारंयमोच्यते॥ ४६ ॥ नत्समोनास्तिलोकेपुनःपरोनापरःक्वचित्॥ सर्वज्ञायायानरणीयां

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ष्वन्तर्ध्यायस्वशिवः ॥४७॥ हृदिविज्ञेयःसर्वात्मातेनपूर्णमिदंजगत् ॥ यस्माद्वाचोनिवर्तं
तेअप्राप्यमनसासह ॥ ४८ ॥ आनंदमस्ययोवेत्तिनभयंतस्यकुत्रचित् ॥ अद्यापिज्ञात्वावि
सुभ्रांतःहृद्योयंमहेश्वरः ॥४९॥ पशूनांपतिरीशोयंब्रह्माद्याःपशवस्मृताः ॥ करुणा
मूर्तिरतुलोभक्तानामभयंकरः ॥५०॥ सर्वैश्वर्येणसंपन्नःप्रभुराकाशमध्यगः ॥ ब
हुनाकिंपरंब्रह्मसएवऋषिसत्तमाः ॥५१॥ इतिधातृवचःश्रुत्वातेसर्वेऋषिसत्तमाः ॥
सक्कमोलामहादेवंपरंब्रह्मसनातनं ॥५२॥ ज्ञात्वाप्रणम्यधातारंस्तुत्वाचविविधैःस्त
वैः ॥ धृतत्रिपुंड्रारुद्राक्षमालाभरणभूषिताः ॥५३॥ पंचाक्षरीमंत्रजपतत्परमानसाः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शि॰गी॰सं॰ कैवल्यमापुः सर्वेह्यिवे भक्ताः प्रजापते ॥५४॥ ततः स भगवानीशः परमात्मा शिवस्व
३३ यं ॥ नान्यतोस्ति महादेवा दृष्टा श्रोता परात्परः ॥५५॥ इति वेदांतवाक्यानां निष्ठा काष्ठाम
हेश्वरे ॥ पतिः स एव भगवाननन्तरं न्ये पशवः स्मृताः ॥५६॥ निश्चितं ब्रह्मणा पूर्वमेवं वे
दानुसारतः ॥ त्वं च पूर्वं वचः श्रुत्वा ब्रह्मणः सहृष्टीहृद्दं ॥५७॥ अवाप्य भक्तिं देवेशे तप
स्तप्त्वा सुदुश्चरं ॥ आसगानीश्वरा दूस्पपरमेश्वपैमीहृदां ॥५८॥ ब्रह्मणः सृष्टिकर्तृत्वं एम
विष्णोर्हानवमर्दनं ॥ स्वर्गाधिपत्यमिंद्रस्य शिवपूजाफलं खलु ॥५९॥ मायया मोहितो ३३
नूनं त्वमासन्नमतिर्पतः ॥ ब्रह्मणा विष्णुना वापि न तस्य मायया दुरत्यया ॥६०॥ मायां तु प्रके

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तिं विद्यात्मादिनं नुमे हेश्वरं ।। नबाधते तमो घोरं महात्मनं शिवप्रियं ।। ६१ ।। अतएव भवानद्य किं
चिंतानस्मरत्यहो ।। महामोहवशादेते ब्रह्मविष्ण्वादयः सुराः ।। ६२ ।। आंसते तेंतिकं मामाः स
र्वे पिहविरामया ।। बहुना किं दुराचारयदिद्छामि परं हितं ।। ६३ ।। अध्वरेशं महादेवं हविभिः श्री
णयाधुना ।। सर्वात्मा समहादेवः परंब्रह्मनचेतरः ।। ६४ ।। हितमिछन्नहं ह्यस्य तवे समवदं ध्रु
वं ।। एवमुक्त्वा कषिवरे मौनमाश्रित्य तिष्ठति ।। ६५ ।। इति श्रीशांकरसंहितायां ह्यसकांडे द्वा
दशोध्यायः ।। १२ ।। सूत उ० ।। विहस्य दक्षः पापिष्ठः पुनः प्राह वचो द्विजाः ।। परमात्मा क
थं रुद्रः परंब्रह्म कथं क्रचे ।। १ ।। यदि वा यं परंब्रह्म कथमेष दिगंबरः ।। कंथाविभतिं मूलं वा क

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं०
२४

पालंवानिगाहितं॥२॥मुक्तलज्जःकथंवीथ्यांभिक्षामटसिनिर्भयः॥कर्कशव्याघ्रचर्मापिक
थंधत्सेपिनाकधृक्॥३॥मणंवापरमंमुंघोरंपाशिम्भांवहतेखलु॥आशीविषैर्महाघोरैःसर्पैर्वे
ष्टितविग्रहः॥४॥भूतसेनाभिरत्निक्रांभीताभिःपरितोवृतः॥मूर्धोविभर्तिसततंशिरोमुंडंर
श्मुचिस्मितं॥५॥धत्सेऽसमहत्कंचापिमहाराविभीषणं॥अपस्मारमधःकृत्वापादस्याधापि
वर्त्तते॥६॥धृत्वाकरतलेवह्निंनृत्यसेरात्रुभीषणः॥निःसंगजचर्माणिध्रियतेकिंपरात्मना
७॥वाराहंदंतमुत्पाट्यकथंत्वमविभर्षितं॥क्षिपतेतेनघोरेणकमठास्थितुनिर्हितं॥८॥अ
पिबत्कालकूटंचविषमत्युग्रपापुरा॥भिक्षामटसिलोकेषुसर्वेषामपिदुर्दशा॥९॥नृंहितं

एम
२४

पि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ऋषभंवृषमारोहत्तिविगर्हितं॥मुंडमाल्लाभिरन्याभिःसर्वाभिःपरिवेष्टितः॥१०॥अमृवी
निमदास्थीनिधत्तेगेकुसुमंयथा॥यज्ञोपवीतमघापिहिरेऽहमर्पकिल॥११॥मूलाग्रे
प्रेतमनिर्वाणोतंकृत्वाविभीषणं॥श्मशाननभस्मनानाचमुद्धूल्यसततोद्यमः॥१२॥नैनैने नग्न
कृत्वा ग्नुमहादेपंकृत्वोंमरेदेनसः॥संहर्तासर्वभूतानांनिष्ठुरोवदुरूपवान्॥१३॥कामांधीकृत
चसुःसनशिरसावहतेस्त्रियं॥एकांपरणमपिमहापाप्मैवंलोकेषुविश्रुतः॥१४॥सकुटुंबी
गृहस्थोपंपुत्रवानधनवर्जितः॥तमोगुणमयोघोरःसर्वेषामपकारकः॥१५॥कथमेता
दृशोरुद्रःपरंब्रह्ममुनीश्वर॥इत्युक्तवंतंतंकोपाद्दधीचिर्वीक्ष्यतापसः॥१६॥नहिसंभाष

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० रंपुण्यंकंदसीरणेनेनपापिना॥अवलोक्यविनुंसास्मान्पुण्यंकंसुरवमीदृशं॥१७॥महामोहव

३४ र्णास्मापीसभायामेवमुक्तवान्॥अनुक्तोनरंमेनस्यनपुण्यंकंगंनुमर्हसि॥१८॥इतिनिश्चित्य

मनसामाहेवंतापसेश्वरः॥महामोहवर्णात्मांदिव्यस्यपरमात्मनः॥१९॥अमूनिमुच

रित्राणिहृषणात्वेनजल्पसि॥रुत्वाविविधंनेकानानाविचारित्तानिमहेश्वरैनुः॥२०॥अंतर्यामी

सर्वेषांसर्वात्माचमहेश्वरः॥नशक्यतेस्यकेनापिस्वरूपंद्रष्टुमद्भुतं॥२१॥सर्वलोकोपका राम

रायश्रीमत्कैलासपर्वते॥नष्याविरज्नतेशंभुर्ज्ञानमूर्त्तिर्वैराकृतिः॥२२॥स्थित्वात्रसकला ३४

न्देवाननुगृह्णातिदेवपः॥दिगंबरोदिव्यरिनेकारणाद्स्यनान्यथा॥२३॥श्रुणुदसद्

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

णचारसंप्रासज्ञानलोचनः ॥ पुराकेचिन्महाभागा ऋषयस्तारकावने ॥ २४ ॥ भक्तिहीनामहादे
वेकर्मठाहुष्टचेतसः ॥ नतपोव्यतिरेकेणदेवताकाचिदस्तिहि ॥ २५ ॥ नयागेनविनादेवः फ
लंकश्चिद्ददातिहि ॥ फलंददातिसर्वेषांनतत्कर्मातिसत्यतः ॥ २६ ॥ नकर्मणाविनादेवोनास्त
न्यः फलदायकः ॥ भोगोपिकर्मणाजंतोरपवर्गोपितेनहि ॥ २७ ॥ इत्यादिकुकथांकृत्वानस्थु
लहाश्चिरादमी ॥ तानेतान्पापिनोविस्मृत्यपूर्वाः सुरोत्तमाः ॥ २८ ॥ ज्ञात्वैषांशंकरेभ
क्तिर्नभविष्यत्यनलतः ॥ पापोपहतचित्तानांशिवेभक्तिर्नजायते ॥ २९ ॥ वीक्षितुंचासम श्री
र्थास्तेयागपभीस्माभजापते ॥ अजितत्पनमहादेवमिदंसर्वंतदासुराः ॥ ३० ॥ श्रुत्वैतद्धरिवल्लं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० शंभुःप्रेषयामासतांतदा॥पुनःकालेनमहताशंकरोलोकशंकरः॥३१॥संस्मारविस्मृता
३६ न्सर्वान्व्यामोहयितुमीश्वरः॥तदाज्ञयाहरिस्तूर्णमाससादशिवांतिकं॥३२॥तस्याग्रि
मवलंब्यायंशिवःसिंहासनात्स्वकात्॥अवरुह्यामुकैलासंमुक्त्वापरमपावनं॥३३
विस्मोत्वयात्रमोहिन्यारूपमास्थायश्रीघ्रतः॥मोहनीयाव्यथाचाराःमदाज्ञावर्तिना एम
धुना॥३४॥इत्युक्त्वासमहादेवोहिमंवरतयातदा॥इच्छाज्ञानक्रियाशक्तिस्वरूपं ३६
मूलमद्भुतं॥३५॥पराशक्तिस्वरूपंचकपालंपरमेश्वरः॥पादुकेचतिरोधानमा
क्तिरूपेविचित्रिते॥३६॥धीकस्याविवेशाशुतारकावनमीश्वरः॥तदानींमोहिनीशं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भुंवीरूपमोरमवाप्यसा॥३७॥अयाचेनामुनाभोगं शिवेनपरमात्मना॥ऊर्ध्वरेतास्तदाशंभुर्लीला
पांगेस्मरणमिमां॥३८॥चारुचारुमनोहारीदंतपंक्तिसुचिस्मितां॥नवविद्रुमसंकाशप्रकाश।
शि धरपल्लवां॥३९॥अर्धेंदुवक्रभ्रूसेपंक्तिपानीलाब्जलोचनां॥सुवृत्ताभ्यांस्तनाभ्यांचस्तोक
नम्राकृशोदरीं॥४०॥नीलोत्पलसमच्छायरोमराजिविराजितां॥चारुवाक्येकवचनांवी।
रूपमंदस्मिताननः॥४१॥कालांतरेत्वयामेस्तुसंभोगःसर्वमोहिनी॥अधुनातारकारणेवग
त्वात्वंविमुखान्मयि॥४२॥तापसात्मोहयित्वामपुनरागच्छशीघ्रतः॥इत्युक्ताप्रेरयामा
सतांतदापरमेश्वरः॥४३॥सातुशंभोर्वचःश्रुत्वातपोवनमनुत्तमं॥विवेशानिरवयोगीव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०ठे०सं० जैनेपत्रतापसाः ॥ ४४ ॥ दृष्ट्वैतांस्तापसाः सर्वे लीलामंथरगामिनीं ॥ इतस्ततश्चपीतोवीक्ष्य
३७ मुग्धस्मितताननां ॥ ४५ ॥ हरिणीमिव विभ्रांतनयनां वनमध्यगां ॥ कंदर्पकलमावाप्तवरकेश
रूपिणीं ॥ ४६ ॥ निर्नवप्रसवल्लस्याशिपल्लववान्लीलयामुहुः ॥ पादांगदैकलाराविर्बोध
यंतीमनःपाषं ॥ ४७ ॥ वीक्षिताः कामबाणेन केचित्ते प्रजापते ॥ नियमान्संपरित्यज्य
सर्वे विगलितेंद्रियाः ॥ ४८ ॥ परित्यज्य विकारेणानामेनां तत्रवासनः ॥ उत्तिष्ठत्योत्तिष्ठत्यव राम
रुध्यावर्त्यपिवृत्यावरांगनां ॥ ४९ ॥ तस्युर्मोहवशात्सर्वे कृत्वात्तापंपयेच्छया ॥ तदानींस ३७
महादेवस्तद्दीव्यामागतोयुवा ॥ ५० ॥ कंदर्पकोटिसंकाशः काशीरेभिसुकाकृतिः ॥ अटति

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्मनद्दाभिक्षांपठनेवेदवचः क्वचित् ॥ ५१ ॥ वीरणानंदीसमुत्थोऽयक्वचिद्गापतिसुस्वनं ॥ शिवा
गमानपरित्यापिभैक्षंगत्वानिकुत्रचित् ॥ ५२ ॥ शिवसंकीर्तनंकृत्वाकुत्रचिद्धीलयाशि
वः ॥ इतिश्रीशंकरसंहितायांस्कंदेत्रयोदशोध्यायः ॥ १३ ॥ सूत ३० ॥ एवंविलासमार्गेणाभिस्मा
मरतिशंकरे ॥ नराणापूर्णहर्षीकाक्षिपत्योमहेश्वरं ॥ १ ॥ युवानंसुहराकारंवीक्ष्यकाममवशंगताः
॥ स्वस्वाभरणानिचवपाः मोहयन्तीविबंधकाः ॥ २ ॥ इवक्रगाः कंटकितशरीरावपवाभ्रशं ॥ भ्र
ष्टधम्मिल्लनिवपास्त्राद्दुवाक्यपरायणाः ॥ ३ ॥ भिक्षामहानव्याजेनभिक्षुकंतमुपाययुः ॥ त
दांनीधनगर्भास्ताः पुत्रांस्त्रानीजननसंस्मरणात् ॥ ४ ॥ शिवाज्ञयापिवेसर्वेमरणम्पविनयेनते

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्रं०७सं०७
३९

तस्युस्तानानात्मज्ञान्वीक्ष्यसंतेनोषेणाह्भिक्षुकः ॥५॥ ध्यात्वामामनन्नसर्वैपिपूर्वंपुत्रामराज्ञ
या ॥ तपःकृत्वतसुमहत्तमेरधिष्ठैवमात्मज्ञान् ॥६॥ ववात्वकृषिपत्नीभिरनुयांतीभिरीश्व
रः ॥ मोहिन्यापितदानत्रकृषिभिः पीतेनोवृत्ता ॥७॥ ममायथोशिवाभ्याङ्गसर्वोवयवपेमा
ला ॥ कृषयः स्वशिष्यैःपोह स्नानेत्रकामवशंगताः ॥८॥ भिक्षुकः शिवपेवांपंसमागत्यात्रम एम
त्रियाः ॥ मायपामोह्यामास मंत्रीमंत्रीमधैरिव ॥९॥ एवंमस्मान्मोहयामासमोहिनीवर ३९
वर्णिनी ॥ सनुनारायणोनूनंनतहास्यंधचकारहि ॥१०॥ ज्ञात्वैवंज्ञानेद्दृष्ट्यातेकृषयःके
पविह्वलाः ॥ अस्माकंव्रतभंगेनपरिलिंविज्ञापतेपाहि ॥११॥ शापश्चिन्तेननतमायंभगा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नमयशः

द्यतिनसंशयः ॥ पतिश्चनात्वमेतासांस्त्रीणांभग्नंहि दुर्लभं ॥ १२ ॥ सर्वेलोकेषुविख्यातंमहेशास्ते
वभूवहि ॥ तस्मालोच्यांतेरैवैतेऋषयः स्वकुटुंविनीः ॥ १३ ॥ वहुधाताः समाहूयपूर्णगच्छतमह
हान् ॥ इत्युक्तुर्वेतुवारंनेतदारस्सतपोधनाः ॥ १४ ॥ तेषांनहृचनंश्रुत्वाशिवःसर्वोहिगंवराः ॥
शिवान्वधावंनमुक्त्वाविविमुःस्वगृहानमः ॥ १५ ॥ शिवाज्ञयैवपरमारस्सनार्यः सरणाद्देहे
॥ निजरूपंसमाद्याविस्मुः शंभुंमरणाम्यच ॥ १६ ॥ तस्यैस्तुतिवरैस्तुत्वावद्धांजलिपुटोभया
त ॥ तदाब्रह्मादयोदेवाः समागत्यमहेश्वरं ॥ १७ ॥ प्रणाम्यनुष्टुवुर्भक्त्यागृहीतनिजविग्र
हं ॥ शिवंपरमकल्याणंनीलग्रीवंपरात्परं ॥ १८ ॥ तदातंदेवमनुलंहष्ट्वानेकऋषयःकृपा ॥ प

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्रां० सं० स्माद्देवं चकारैवमस्माकमयशो महत् ॥ १९ ॥ तयोर्महिम्ना वध्योयमस्माभिरिह दुष्कृतः ॥
३९ इति निश्चित्य ते सर्वे चक्रुः कर्माभिचारिकं ॥ २० ॥ तत्राध्वाग्नेर्बभूवाऽऽशु घोरः परशुरेव च ॥
मृगसर्पौ च भूतानि भीषणानि बहून्यपि ॥ २१ ॥ मुनिभिस्मिनं शिरोमुंडमपस्मारश्च भीषणः
॥ महानादैरट्टहासैः परुषैर्भैरवैरपि ॥ २२ ॥ त्वकोपेन जनाः सर्वे सर्वलोकस्थिता अपि ॥ त राम
दाश्लाद्यो देवाः शिवस्य परमात्मनः ॥ २३ ॥ वृषभागणनाः सर्वे भीतनभीतास्ववन ॥ शि ३९
२ वस्तदैषामाटोपप्रसूतानेवाविभीषणान् ॥ २४ ॥ मुन्यागमनमेतेषां तस्य ज्ञात्वा निजांतरे ॥
तदंतरे शिवं व्याघ्रो भस्मयन् कुटिलाननः ॥ २५ ॥ हंतुकामो निकं प्राप विनयोऽध्वंकरं क्रु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

धा॥गृहीत्वा बालमेतस्य कोरणस्कात्वनिष्ठुरं॥ २६॥ हत्वा त्वचं समादाय वस्त्रवद्धार्यते शिवः।
ततः परशुमादाय तमायुधं परिकल्पयत्॥ २७॥ महाघोरं महानादं गृहीत्वा पाणिना मृगं॥ विष्ठु
मत्कर्णसविधे शार्ङ्गं कृत्वा सदैनितं॥ २८॥ स्थापयामास विश्वात्मा स्वतेजस्तं प्रजापते॥ समापो
ते पुनः सर्पं हालाहालाढ्यं नभीषणं॥ २९॥ कल्पयामास चाकल्पं सर्वाभरणभूषितः॥ ततो भूतानि
सर्वाणि महाघोराणि शंकरः॥ ३०॥ साटटहासानि बलवान् स्वसेनां परिकल्प्य च॥ शिरोमुंड
दधौ मूर्ध्नि प्रविस्मितमुखं शिवः॥ ३१॥ अपस्मारमपि क्रूरं पादस्याधश्चकार हि॥ एवं व्यर्थे
तया तेषु गतेषु क्रूषपः क्रुधा॥ ३२॥ अग्निं संप्रेषयामासु हंतुं तं परमेश्वरं॥ वभारपाणौ तं पो

CC-0. Jangamwadi Math Collection: Digitized by eGangotri

का

शां० सं० तं कालानलसमप्रभं ॥ ३३ ॥ ततो मंत्रास्त्रहाघोरं नादं नु समेरयन् क्षितिं ॥ ब्रह्मदुमरुकारं यगिकल्प्यन्तपो
४० वलान् ॥ ३४ ॥ तेन घोरं महानादं हृद्धोहस्तेभिन्नाकभुक् ॥ विकले बैव मेने षुकं चपः क्रोधविकलाः
३५ ॥ पोपुस्तं परमेश्वानं सर्वेः स्वमज्जापने ॥ ज्ञात्वा श्रुते षां दैवे मे स्वर्णतामगमं मन्त्रहा ॥ ३६ ॥ ज्वल
दग्निमुरवेपद्धनलनपक्षिरीमहाव्यपि ॥ तपेतत्सर्वेमालोकभीनभुीतास्तपोधनाः ॥ ३७ ॥ मध्यानिन
स्तपंस्थासन्क्रियाः सर्वाः समं त्रकाः ॥ अस्मिन्पुरघोरे देवपुवाचमनिमानुषः ॥ ३८ ॥ रतिवि एम
तामवाप्येनेनस्पृशंगननानेत्राः ॥ तहानीसमहा दैवः स्मयमानमुखांबुजः ॥ ३९ ॥ महिमानं ४०
नजानंति मर्मैवम्निजितापसाः ॥ इतिस्मत्वानतंतौ यंत्रां देवं नरकेंभक्तां ॥ ४० ॥ तस्यानंतरंतेहस्ता

धुरंधरे

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सर्वैस्तैर्भयकंपिताः ॥ बभ्रमुश्चमहाभीतानिपेतुर्वैमितानना: ॥४१॥ शिवस्तदाकृपांचक्रेसर्वेषुकरु
णाकरः ॥ समुत्थापयत्ततःसर्वान्प्राप्यज्ञानंप्रणम्यतं ॥४२॥ जयदेवमहादेवसमस्तकरुणाकर ॥ अ
पराधंशिवास्माकंरक्षरक्षांतकांतक ॥४३॥ इतिस्तुत्वास्थितानेतानवदत्पारणीन्महेश्वरः ॥ शिव
श्चकरुणामूर्त्तिर्वीक्ष्यैतानवचनेनहा ॥४४॥ एतावत्कालपर्यंतमघयोपूर्वमीश्वरं ॥ मामवि
ज्ञायद्भुर्मार्गमवद्यप्याप्तिमोहिताः ॥४५॥ अतिष्ठन्किलयुष्माभिरितऊर्ध्वंमहाज्ञया ॥ स्थातव्यं
वैदिकेमार्गेभस्मरुद्राक्षधारिभिः ॥४६॥ यजध्वंपूर्वमनिशंमामेवानन्यभावतः ॥ प्रेषयित्वा
कृपांभोधिरेवमेतानथीश्वरः ॥४७॥ कैलासंप्रापतरसानानारूपसमन्वितं ॥ तत्रैविस्मु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं० सं० स्व
स्थानेहेवानमेषयित्वाॅपंडितः ॥४८॥ शिवयासहितोदेवः क्रीडंत्वस्य प्रजापते ॥ इतिश्रीशंकरसं
४१ हितायांस्कंदकांडेचतुर्दशोऽध्यायः ॥१४॥ सूत उ० ॥ हिरण्यगर्भहिचरितेनैतत्पर्यंतमद्भुतं ॥ शिवस्यान
न्यतुल्यस्य कर्षीनःश्रोतुमिच्छतः ॥१॥ अयोत्तंसावधानेनह्यात्मनेब्रवीमिते ॥ शृणुत्वावहि
तोभूत्वाविगतेनाभविष्यसि ॥२॥ पुरागजासुरोघोरस्तपस्तप्त्वातिनिष्ठुरः ॥ प्रीणयित्वाविधाता ए म
रंवरंवव्रेप्रजापते ॥३॥ अवध्यत्वंसुरैरन्यैःसपदीशंशिवंविना ॥ सुबहूनितपापूर्विवलंवीर्यपराक्र ४१
मं ॥४॥ सर्वमाहीनिचान्यानिमहतानिस्वयंध्रुवा ॥ ततोलब्ध्वावरोदैत्योववाधेसकलंजगत् ॥५॥
जित्वाब्रह्मादिदेवांश्चरणमध्येगजाननः ॥ हत्वाकर्षीन्सुरान्सर्वानिमसुबहूनवलेपतः ॥६॥ इत्थं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मतिर्हिनंतस्येवाधयन्नसकलंजगत्॥ ततः कदाचिद्दमरनाथकंवलभेदकं॥७॥ जित्वारणेद्राव
यित्वागजमभ्रमुवल्लभं॥ गृहीत्वापाणिनावालंभ्रामयित्वासमंततः॥८॥ क्षेपयामासदुष्टात्मा
मुहूर्तंमूर्छितंगजं॥ दृष्ट्वामधीमान्सत्यांभ्रद्रावयामासपीडयन्॥९॥ पश्चान्निपत्यवाहत्वाभूलो
कनिलयान्पराण्॥ हनुमद्रावयन्ह्वारंपुराणंकांष्ठहृष्टोव्यवरात्॥१०॥ भीतास्तेनापसाकाशीसमा
गम्यविसंभवैः॥ ऋषिभिर्मिलितागत्वामणिकर्णेततःपुनः॥११॥ प्रविश्यविश्वनाथस्यप
रमंधामचाद्भुतं॥ तत्रतैरपिदेवस्यपरिचर्यारतैर्जनैः॥१२॥ विश्वनाथंप्रणम्येतेतस्थुस्तत्रभ
यान्विताः॥ तदानीमागतस्तत्रत्वरयासगजासुरः॥१३॥ द्वारिस्थित्वामहारावंचकारनिवि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०से०
४२

भीषणं ॥ तच्छ्रुत्वानयनं तां वै याभीताभीतामहेश्वरं ॥ १४ ॥ समालिंग्य च सर्वे वि मुमुहुर्गतचेतनाः
तस्मिन्नेन पुनः पापी तीत्वाद्वारं द्विजो निकं ॥ १५ ॥ हंतुकामस्तदा सर्वानापरस्मजापते ॥ त
तः स भगवानीशः सर्वेषामाजिहास्तवधं ॥ १६ ॥ आविरासीद्धनेकार्कप्रभमाभास्यापाविग्रहं ॥ त
जेयंतं महाराबै घोरमेनं महेश्वरः ॥ १७ ॥ अनेककालमरिल्लैः ष्टुनाः स्वाम हेमितुः ॥ रम
सतु पापी भिते ज्ञात्वा स्वपद्दीरम विस्मयं ॥ १८ ॥ प्रपुधेनं महामोलामरमेकंगजासुरः ॥ ताउ ४२
पामास पाहेन शिरस्यस्य दुरात्मनः ॥ १९ ॥ महाबलो महासारो महेशुसंगरेश्वरः ॥ स पपा
त महीपृष्ठे नत्रैहे स्वाधमोकुतं ॥ २० ॥ स्मेरसुमहारावो सुधिरष्मुनविग्रहः ॥ त्वचं जयाहदेवो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्यतदांनीनिष्ठुरंशिवः ॥२१॥ श्रुत्वास्यरोदनारावंभयमापदिवाप्यहो ॥ नद्रष्टुंतंमहेशस्यविग्रहंदवी
क्षितुंतदा ॥२२॥ सर्वेषामपिदेवानांलोचनानिप्रजापते ॥ कुंठीभावंगतान्याशुसूर्यकोटिसम
प्रभं ॥२३॥ त्वचावकुंठितेदेवेगजस्यास्यदुरात्मनः ॥ लोचनानिचसर्वेषांनदाशक्यानिवी
क्षितुं ॥२४॥ परित्यक्तभयाःसर्वेददृशुस्तंमहेश्वरं ॥ प्रणेमुश्चमहाभक्त्याकृतिवाससमी॰
श्वरं ॥२५॥ तपोधनाश्चतेसर्वेगतमोहामहेश्वरं ॥ ददृशुःपरमात्मानिचास्यदेहस्यकेव
लं ॥२६॥ हतोपममरेशेनशंकरेणातिहारिणा ॥ इतिनिश्चित्यसर्वेतेतुष्टुवुःपरमेश्वरं ॥२७
ब्रह्मविष्णुसुरैर्देवैःसार्धंपरित्यक्तभयंमुदा ॥ जयशंभोमहादेवप्रणतार्तिप्रभंजन ॥२८॥ समस्त

क्रमया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सं०के०कां०
४३

जगतांनाथसच्चिदानंदविग्रह ॥ गजचर्मांबरं त्वांयेवर्णयंतिबुधोत्तमाः ॥ २९ ॥ मामवंतुभयंतेषां
यस्मात्कस्मादिनःपरं ॥ भवंतु पूज्याः सर्वत्र सर्वलोकेनमस्कृताः ॥ ३० ॥ नयेसंततहिंतेदेवेहत्वा
वरमनुत्तमं ॥ ब्रह्मविष्ण्वादयस्तुष्टिमवाप्नुः परमांतदा ॥ ३१ ॥ गजासुरंमहाघोरंसदेवकविवा
धकं ॥ हत्वारराजसकलान्तत्वेवांस्यानिकर्कशं ॥ ३२ ॥ प्रसन्नापन्नायसर्वेषांदेवोविश्वाधिकः
शिवः ॥ नचनद्रूपेणगास्यभूषणंयेवकेवलं ॥ ३३ ॥ इतिश्रीशंकरसंहितायांदक्षकांडेपंचदशो
ध्यायः ॥ १५ ॥ सूत उवाच ॥ विभर्तिदेवदेवःकृत्तिमनुत्तमंयत्वयापुरा ॥ ब्रवीम्येनांकथांतुभ्यंशृणुष्व
सावधानतः ॥ १ ॥ हिरण्याक्षोसुरोघोरोगृहीत्वापृथिवीमिमां ॥ सजगामाम्बुपातालंदानवो

राम
४३

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

घोरकर्मकृत्॥ नासिकायां तदा विष्णुर्ब्रह्मणो निरगात्क्षुधा॥ क्रोडं वपुरास्थाय हंतुकामो सुराधमे
३॥ तत्र गत्वा हिरण्याक्षं हत्वा पातालमध्यगं॥ स्थापयामास पृथिवीं पूर्ववद्दानवांतकः॥ ४॥
ततस्तु तस्य पापस्य रक्तपानेन माधवः॥ हृष्टो बबाधे नितरां सर्वांल्लोकांस्ततोधिकं॥ ५॥ ततो दे
वा महादेवं शरण्यं शरणं गताः॥ रक्ष देवान्निहन्तीत्वं विष्णुनाहं क्रूररूपिणा॥ ६॥ बाध्यमानान्हे
एत्वं सर्वेषामार्तिहन्प्रभो॥ इति तेषां वचः श्रुत्वा कृपया चेश्वरेश्वरः॥ ७॥ हत्वा वराहं तं घोरं दं
ष्ट्रामुत्पाट्य तस्य च॥ अरक्षदमरान्सर्वानापन्नापन्नशरणाशकः॥ ८॥ तदा तुष्टा वै देवेशं गत
मोहा हरिः शिवं॥ नमस्तुभ्यं महेशाय भक्तानामिष्टदायिने॥ ९॥ संहर्त्रे कालरूपाय लोकोप

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०के०सं० रुद्रकाशिरसां ॥ शांकरायनमस्तुभ्यंमंगलायनमोनमः ॥१०॥ हंकृमिमांमहादेवमहीयांसर्वेरस
४४ कं ॥ वेदार्चिमर्हेसिदेवेशामद्दमामाज्ञापनायमो ॥११॥ हृष्टेजामापिमेभूषोनाज्ञानंभवतीश्वर ॥इ
निसंप्रार्थितस्तेनविष्णुनापरमेश्वरः ॥१२॥ तथेतितंतदाभारो सोसर्वज्ञः करुणाकरः ॥ कूर्म
रूपीपुराविष्णुर्मंदरंचारकेरं ॥१३॥ ध्यात्वापयोधिमध्येमेमंथानमनकांस्मया ॥ उत्पन्नममृतं राम
तस्मात्तहांभोधिमंदरं ॥१४॥ तदास्योत्पन्नमभूद्युद्धंदेवानामसुरैः सह ॥ अस्माभिर्मथ्यमाने ४५
ऽब्धौसंभवामृतंध्रुवं ॥१५॥ तदाकूर्मोपिसंहृष्टोह्यलपामासवारिधिं ॥ मथ्यैवमथितंभोधिर्मं
दाचलवतानतु ॥१६॥ बभूववाधालोकानांसुखेच्छोधांतुयोनहा ॥ अहंकूर्मवंतनस्तांवाधांपुर

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्कृत्वा विविधैः स्तुतः ॥१७॥ गत्वा कैलासमचलं महादेवं व्यजिज्ञपन् ॥ तदा तमपि देवोपं हत्वा कुंभेभम
हाबलं ॥१८॥ जग्राह तस्य पुच्छास्थि महाघोरस्य शंकरः ॥ देवैः संप्रार्थितो देवो बभार तत्प्रजाप
ते ॥१९॥ रक्षार्थं सर्वलोकानां कालकूटं पपौ शिवः ॥ पुरासुरासुरैः सर्वैः कृते युद्धेपि हारितो ॥२०
केनोपायेन मरणमस्माकं न भवेदिति ॥ संचिंत्यैवं विधाचौते विष्णोरभ्याशमापतुः ॥२१॥ स्तु
त्वा विष्णुर्वचस्तेषां ज्ञात्वोपायं रहावदत् ॥ पीतेमृते न मरणमिति स्तुत्का तान् सुरान् हरिः ॥२२॥
क्षीरांभोधिं ममंथाथ मंथानेन मंदरे स्थिते ॥ कृत्वा तु वासुकिं योक्त्रं सर्पराजं सुरैः सह ॥२३॥ त
दा कलकलारावो महानासीद् भयंकरः ॥ सर्पस्योच्छ्वासनिश्वासमरुद्भिः सुभिन्नांबुधिः ॥२४

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

गं०मे०सं० ततःसर्पमुखाद्घोरं विषमग्नौ पपात हि ॥ अनेककोटिवडवानलवेगं ततो मयं ॥ २५ ॥ स्प्रगे
४६ नासीद्दिदंसिंधुं ध्यानहेतोः सर्वतोमुखं ॥ उदुद्बुध्य ततो हैवाघोरं मुक्त्वामृतवासुकिं ॥ २६ ॥ पलायन
परो विष्णुः पद्मानन्दो मुनाम्बुधौ ॥ ह्रान्त्या मुकुंदो मंदो भहासी छत्रपचिन्तया ॥ २७ ॥ अधजिवो
उरम्पासीदसुरासुरमोहितः ॥ निर्ज्योपाद्यः कुवेरो भूदैवमन्ये पिनाकिनः ॥ २८ ॥ विषाग्निद राम
ग्धाः सर्वे पितरो हेतिमुमहोरगाः ॥ अन्यश्मशानाः सर्वे ते धारणं शारंगं शिवं ॥ २९ ॥ मत्वाके ४६
लासमचलं सर्वदुःखनिवारकं ॥ आयुः किल किलाराबैरभूद्गमनजापते ॥ ३० ॥ विषाग्नि
दग्धसर्वांगो विष्णुः कृष्णोभवत्तदा ॥ ततः शूलपाणिर्मैलासिंगणनायकं ॥ ३१ ॥ प्रणम्यत

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्मैवत्तांनमञ्चुः सर्वे तिष्ठुः रिवताः ॥ कृपयातेषु शैलागिरिः श्रुत्वा सर्वं सुरान्निमान् ॥ २२ ॥ निरोध्यन
त्रैसपुनर्ब्रह्मणाविष्णुनापिच ॥ रंहाधैरपि रिक्पालैः प्रविश्यांतः पुरंकृते ॥ २३ ॥ पंचमावरणेनचा
व्यवस्थाप्य हि शंपतीन् ॥ पुनश्चावरणेषष्ठेब्रह्मविष्णुभावपि ॥ २४ ॥ संनिरोध्यविवेशापंसवपमं
तः पुरंतदा ॥ गत्वाशिवायप्रोवाचसुराणामागमंतदा ॥ २५ ॥ शिवाज्ञयापुनर्नंदीब्रह्माणं विष्णुमे
वच ॥ प्रवेशयामासतदा शंभोरंतः पुरंमुदा ॥ २६ ॥ प्रविष्टोब्रह्मविष्णूतौ प्रणम्य परमेश्वरं ॥ तदा
तुष्टुवतुर्भक्त्यास्तोत्रैर्वेदांतगुंफितैः ॥ २७ ॥ तुष्टस्तदाविलोक्यैतौब्रह्मविष्णूमहेश्वरः ॥ किमितर
धुनाविष्णोशुद्धस्फटिकसन्निभः ॥ २८ ॥ दावाग्निरग्धनस्हवन्कृष्णोमिनितरांहरे ॥ पुंडरीकेस

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं०
५६

लोपित्वं रक्तनेत्रो विराजसे ॥ ३९ ॥ शरीरं तावकं विष्णोः स्मरणात्संहृष्यते नरः ॥ तप्तकांचनसंकाशो
देवं त्वं संभजते विधिः ॥ ४० ॥ इति नंभो देवः श्रुत्वा विष्णुः प्राह महेश्वरं ॥ अविज्ञाप्य महादेव भ
वंतमम तेच्छया ॥ ४१ ॥ अमंथि सर्वैरमरैः क्षीरांभोधिर्महेश्वर ॥ तदा समभवद्घोरं विषं काला
नलोपमं ॥ ४२ ॥ तच्छित्वा प्रभृति सर्वेगाः सर्वे देवास्त्रियंबक ॥ अरक्ष्यमाणाः शरणं प्रपन्नाः राम
स्त्वां महादेव ॥ ४३ ॥ पुरतो धावतो देवाननुयातो हमच्युतः ॥ मच्छरीरमतः स्वामिन्दग्धं शं ५६
भो विशेषतः ॥ ४४ ॥ घोरेणानेन देवेश विश्वमीशानि बाध्यते ॥ केशवोहमधुना शंभो बाध्य
मानः स्मरो स्मरो ॥ ४५ ॥ अनन्यशरणान्देवान्न भवविश्वाधिकप्रभो ॥ रक्षरक्षकृपांभो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

धेमाविलंविनुमर्हसि ॥ ४६ ॥ सर्वेषामंतरात्मात्वंसर्वव्यापीसनातनः ॥ गृहीत्वैवंविधंरूपंकल्याण
गुणमंडितं ॥ ४७ ॥ रक्षितुंसर्वलोकांस्त्वंसर्वत्रोत्रविराजसे ॥ इत्युक्त्वामाधवः प्रीतंप्रणनामपु
नः पुनः ॥ ४८ ॥ इतिश्रीशंकरसंहितायांरसकांडेषोडशोध्यायः ॥ १६ ॥ सत३० ॥ वहिस्थिता
स्तदादेवाः सर्वेपुरपदेवते ॥ रक्षरक्षमहादेवशरणागतवत्सल ॥ १ ॥ दह्यमानान्सुरान्सर्वा
न्विषद्धममहाग्निना ॥ अनन्यशरणान्प्रभोत्वामेवशरणंगतान् ॥ २ ॥ वहुनाकिंमहादेव
रक्षरक्षेतिचुक्रुशुः ॥ तेषांताभिरतान्श्रुत्वाशंकरः करुणाकरः ॥ ३ ॥ किमेतदितिपप्रछब्र
ह्माणंवीक्ष्यपावनः ॥ रक्षास्मान्पार्वतीनाथदेवानदेत्यतपोधनैः ॥ ४ ॥ महाघोरंविषंसो

नारवा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० ष्टुमशक्ताभवामीश्वर॥ कोशंतीनितरंरिवन्तास्त्वामेवशरणंगताः॥५॥रक्षातहासुककर्तेव्याभ
४७ वनापरमेश्वर॥इतिब्रह्मवचःश्रुत्वानंदिहिंनंदीश्वरशंकरः॥६॥भूविमेपंचकारासोहंपपादेव
नायकः॥ज्ञात्वाभिपतसिंहंनंहीपुनर्गत्वासुरासुरान्॥७॥कृषीनध्यानपित्वापमंतिकंप्रापमं
करं॥तदासर्वेमहादेवंवीस्पसोमार्धशेखरं॥८॥प्रणेमुर्हर्षवश्मौरनत्वास्तोत्रैरनेककैः॥
तदानीममरानन्यान्वीस्पगौरीदयावती॥९॥कृपांचकाररक्षेतानिनिशंभुर्निरीक्ष्यसा॥त ए
दाशिवःसमीपस्थंसुहृंलोकसुंदरं॥१०॥मदोत्वाविषमेतत्वंपुनरागछशीघ्रतः॥इत्यु ४७
क्ताप्रेषयामासगणानाथवरंशिवः॥शिवाज्ञयागंनिर्गत्यकैलासमहत्तदिवं॥ततस्तत्करा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्रैस्यकोमलेभंगवत्तरा॥१२॥ सुंदरस्त्रिविधंशंभोर्ईदृशो हस्तेन दाक्षया॥ पारणावस्यमहेशस्यक
स्तुरीविंदुवद्विषं॥१३॥ संवभूवस्मरणादेवन दादृस्म प्रजापते॥ ततोदेवांगिरीस्मायंभीनभीता
न्महेश्वरः॥१४॥ लेस्यंकिममरादूराच्से सव्यंवामपार्श्ववा॥ परित्यक्तभयापूर्वंवदतात्र
महाज्ञया॥१५॥ इत्युवाचमहादेवोमहायासेजितांतकः॥ तस्यतद्वचनंश्रुत्वाब्रह्मविस्मु
रोगमाः॥१६॥ भगवन्दूरतःक्षिप्तंपुनरापास्यजिह्मगान्॥ इतितेभीतिरग्रुनामहतीपरि
वर्जिते॥१७॥ स्मरणेनानेनघोरेणादग्धाःसर्वेजितांतक॥ दैवेनस्त्रीकरेस्वामिन्भवतोभी
तिरघनः॥१८॥ सर्वज्ञस्त्वंदयासिंधोसर्वरक्षापरायणः॥ मस्तुंजपस्ययदीरःकालका

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मन मः न्

शं॰ रु॰ सं॰ लोमहेश्वरः ॥१९॥ यद्योचितंसमुद्रेस्मिन्मतंवक्त्रंकुंभसंभवौ ॥ यद्भावेनत्कृपांभोधिरत्वंगतं
५८ हविग्रहः ॥२०॥ विषमेतन्महाघोरंमौनीलाभंयहागलं ॥ हुतमासंमहादेवं सर्वेप्यंजलिपा
णयः ॥२१॥ देवदेवदयासिंधोभक्तवत्सलविश्वप ॥ अनंतमहिमाधारत्वंतत्रानंदविग्र
ह ॥२२॥ ब्रह्मलक्ष्मेंद्रचंद्रस्यानुरोदनंब्रह्मवादिनः ॥ नांज्यंजनेमत्सुरहाग्रासस्यमूलिनः
२३ ॥ त्वंतंब्रह्माक्षेनः कंबेंधुष्टस्फटिकसन्निभे ॥ संभूयाम्भुविषंघोरं अलंकारस्तवाद्भुतः रम
॥२४॥ अलंचकारभगवन्नूनवक्त्रंयहाविषं ॥ अलंकुर्वीनिदेवत्रैलोक्यंमांगल्यतेनवः ॥२५ ५८
देवानोविषदग्धानामस्माकंभवतात्प्रभो ॥ विषंपीत्वाकृतारक्षानचविस्मर्यतेत्वतः ॥२६॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

इत्यादिवचनान्येतेतदाप्राहुः प्रजापते ॥ तथेतितन हलेशंभुस्तंभयामासलीलया ॥ २७ ॥ स्वतः
सुशक्तेरीशस्यमहिमाकेनगण्यते ॥ ततोदेवाः सुसंतुष्टास्तुष्टुवुः परमेश्वरं ॥ २८ ॥ नमोनम
स्तेदेवेशनीलग्रीवायशंभवे ॥ पशूनांपतयेतुभ्यंदेवानांप्राणदायिने ॥ २९ ॥ प्राणेश्वरायपर
ज्ञायनमस्तेकृत्तिवाससे ॥ अद्यप्रभृतिलोकोयंभगवंतंमहेश्वरं ॥ ३० त्वांविज्ञानातुसततंनी
लकंठंदयानिधे ॥ ३० ॥ स्तोत्रेणानेनसंतुष्टोभगवान्परमेश्वरः ॥ मथित्वापूर्वममराः क्षीरांभोधिं
ममाज्ञया ॥ पीयूषंमथनोद्भूतंपिबतत्यक्तशंकया ॥ ३२ ॥ भविष्यतिनसंदेहः पीयूषमतुलंस
णेन ॥ इत्युवाचसुरान्वीक्ष्यदययापरमेश्वरः ॥ ३३ ॥ ततोदेवाः सुसंतुष्टाः प्रणम्यगिरिजाप॰

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं॰ ०६ सं॰ ०

४९

त्रिं॥ गत्वा समं धुः क्षीराब्धिं लब्धास्तत्र मनुत्तमं ॥ २४ ॥ पपुः सर्वे मनत्तापशिवाज्ञापरिचोदिताः ॥
इति स्कंदे सप्तदशोऽध्यायः ॥ १७ ॥ सूतः ॥ आख्यानमेतद्भवते हस्माचाभिहितं मया ॥ सर्वदेव
परीक्षार्णं विषं पीत्वाकरोच्छिवः ॥ १ ॥ भिक्षार्थं नचरित्वं च प्रतिज्ञातं प्रजापते ॥ मत्तः शृणुष्व धामो
हं परीत्य नत्वावधानतः ॥ २ ॥ पुरा हरिविधातारौ मेरुपार्श्वे स्थितावुभौ ॥ नदाहदेवाभ्यां कश्यपः संदे
हाविषमानसाः ॥ ३ ॥ प्रणम्य तौ समभ्येत्य पप्रच्छ ब्रह्मकृत्यान् ॥ को देवः सर्वदेवानां वरिष्ठो
व्यापकः प्रभुः ॥ ४ ॥ अंतर्यामी परं ज्योतिः परमात्मा परात्परः ॥ स्रष्टा च सर्वभूतानां पालको
हारकस्तथा ॥ ५ ॥ इति तेषां वचः श्रुत्वा ब्रह्मा प्राह वचस्तथा ॥ अहमेव जगत्कर्ता मत्तः सर्वं

एम

४९

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

विवेष्टते ॥६॥ त्वमेष्यसि मय्येव जगद्धंते ममाज्ञया ॥ इतिश्रुत्वागिरंब्रह्मागांवीक्ष्यप्राहवचोहरिः
॥७॥ निर्माय त्वामहं पूर्वं सृजामि विसृजाम्यहं ॥ नान्यतोस्तिजगत्कर्त्ता मत्तः सर्वं हि जायते
॥८॥ जगन्मूलमहं यस्मात्सर्वं विश्वमयं जगत् ॥ अन्योन्यमेवममरौ महामोहवशं गतौ ॥९॥
अहमेव परं ब्रह्म न त्वमित्यूचतुस्तदा ॥ पुनः पुनरमूढे वै बहुकालं प्रजापते ॥१०॥ तदास
वै पितरस्याभीता जग्मुर्निजालयान् ॥ पुनर्बहुतिथे काले गते प्रणवपूर्वकः ॥११॥ समाग
त्याह भगवान्वेदस्तत्त्वार्थबोधकः ॥ हरे विधे वृथा किं वा युवाभ्यां क्रियते क[लि]ः ॥१२॥ शि
व एव जगत्कर्त्ता परमात्मा महेश्वरः ॥ विश्वाधिको विश्वमयो रुद्र एव महानृषिः ॥१३॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० सवैश्वर्येण संपन्नः शंभुराकाशमध्यगः ॥ अरणेरग्नीयानी यथायं महतो विमलानयं ॥१४॥
५० जगतां जनिता सोयमुमया सहितः प्रभुः ॥ इदि ब्रह्मजनिता मत्याः शक्र विष्णोरपि स्तवं ॥१५
सर्वं वेदवचः श्रुत्वा ब्धेतो मोहपरायणे ॥ अगराण्यपश्यापूर्वं चक्रतुः कल्पहेतुनः ॥१६ ॥ ततः
प्रादुरभूद्देवः परमात्मा महेश्वरः ॥ अहंकारश्चकाद्देतो लिलिन्नोनूनं भविष्यतः ॥१७॥ गर्वेम
यापनेनमः सुरयोरेतयोरिह ॥ इति कोरूपके संकाशं ज्योतिरूपं शिवेन हा ॥१८॥ हंसे हुतोतस्त एम
रं ज्योतिः योंमिन सर्वेप्नवारके ॥ किमेतदिति तौ भीतौ विचारं चापनुर्भ्रशं ॥१९॥ तेहानी ५०
मंवयासाकं शिवः स्वरूपमद्भुतं ॥ दर्शयंतं महेशो पी ग्रंब्रह्मविष्ण्वोर्महेश्वरः ॥२०॥ अथयदृष्ट्वा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

महादेवमंविकापतिमव्ययं॥हरिस्त्वायदेवेनैनंनमस्कृत्वापुनः पुनः॥२१॥स्तुत्वास्तोत्रशतैर्दे
वंसौराद्धिमगमत्त्वयं॥ततोविस्नुःप्रणम्येशंसौराद्धिंतरसाभयात्॥२२॥महामोहवशा
त्स्नात्वप्रणम्यमहेश्वरं॥ऊर्ध्ववक्त्रेणदेवेशंनिंदयामाससमूढधीः॥२३॥तदासस्मारदेवेशो
भैरवंकोपविह्वलः॥आविरासीत्तदाश्रीमद्भैरवःशंकराज्ञया॥२४॥भस्मोद्धूलितसर्वांगोभुजं
गकृतसूत्रवान्॥शिंजन्मंजीरनिनदः कपालावलिभूषितः॥२५॥बिभ्राणःपरमंशूलंपा
णौडमरुकंतथा॥रक्तघोरस्फुरन्नेत्रोमहाघोरकपालवान्॥२६॥रक्ताभिर्विकृताभिश्चज
टाभिरतिभीषणः॥अतिप्रकाशसर्वांगोमंदस्मितमनोहरः॥२७॥ब्रह्मांडान्यखिलान्या

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०से० भुभिम्नितं च परीवृतः ॥ तादृशो पं महादेवं प्रणम्य प्रश्रयानतः ॥ २८ ॥ कर्त्तव्यं किं मया स्वामि
५१ न आज्ञापय जगत्प्रभो ॥ कृपां कुरु मयीशान त्वं किंकरे निज शंकर ॥ २९ ॥ इत्युक्तवंतं तं वीक्ष्य
माह वाचं महेश्वरः ॥ मन्मायामोहितस्यास्य ब्रह्मणो मद्विनिंदकं ॥ ३० ॥ छित्वा शिरस्त्वं
देवानां विस्वाहीनां च गर्हितं ॥ ऋषीणामपि रक्तानि भिक्षाव्याजेन सीप्रतः ॥ ३१ ॥ एम
५५ गृहीत्वा पुनरुज्जीव्य मत्तान वर्तुन भैरव ॥ गत्वा त्वं भुवनेनिखुन ब्रह्मांडे ध्वेमहात्मया ॥ ५१
३२ ॥ देवतानामृषीणां च रक्षां कुर्वन्नतंद्रितः ॥ इति संप्रेषयित्वेन मंतर्धिमगमच्छिवः ॥
३३ ॥ कृतांत मेनं छित्वा पविचारेणास्य जोहरिः ॥ ननस्तु भैरवः कोपाद्ब्रह्मणः पंचमं शिरः ॥ ३४

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

छिच्छेदस्यमहाकोपःकरजाग्रेणभीषणः॥सपपातमहीपृष्ठेब्रह्मारक्तस्रवाप्लुतः॥३५॥मु
मोहचसरेणनाथंरुधिरौघप्रजापतिः॥शोषयित्वास्यरक्तानिभैरवोनिखिलेश्वरः॥३६॥पुन
रुज्जीवयामासभैरवस्तत्कृपादृशा॥समुत्थायततःशीघ्रंब्रह्माज्ञात्वात्मभैरवं॥३७॥गतमोहःप्र
णम्यैनंतुष्टावभयकंपितः॥क्षमस्वत्वंतुदेवेशममहामूढस्यमेविभो॥३८॥पुनर्माभवतुस्वामिन्
ममाज्ञानंतवाज्ञया॥तदर्थंमच्छिरोमुंडंपात्रंकुरुदयानिधे॥३९॥करस्थंमत्कपालंतेभिक्षापात्रं
भवत्वलं॥अनेनैवकपालेनरक्तभिक्षांगृहाणभो॥४०॥इत्युक्त्वाप्रणनामायंपुनःपुनरमुंवि
धिः॥तथेतितन्नगृहीत्वायंनिर्ययौमेरुपर्वतात्॥४१॥ततःससर्जभूतानिस्वेच्छयाभैरवस्सणा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० त॥हालाहलंकालवेगंतथाग्निमुखसोमकौ॥ ४२॥ अन्याननिबलानीशोभूतसेनापतीनपि॥भू
५२ तैरनेकैःसेनेशोवृतोयंकालभैरवः॥ ४३॥ रक्तभिक्षाटनेनायंभूलोकंसंचरंस्तथा॥ काननेषु
चसर्वेषुपर्वतेषुमहत्स्वपि॥ ४४॥ पाताललेनागलोकेचदेवलोकेतथैवच॥ नचस्थिरनानांदेवा
नामृषीणांगर्विणामयं॥ ४५॥ जग्राहतेषांरक्तानिकपालेनैवभैरवः॥ हत्वानपितरोकांक्षि रम
ज्जीवपानासक्तलीलया॥ ४६॥ भरित्वासर्वतोभिक्षांविष्णुलोकंक्रमाद्ययौ॥ तस्माभूतसैन्यानि
सारवाणितदाभवत्॥ ४७॥ आपुर्विष्णोर्गृहद्वारंविष्वक्सेनगणास्थितं॥ रुरुधुर्नतानिगणपोवि
ष्वक्सेनोनिनिष्ठुरः॥ ४८॥ तमेनंभैरवःप्रीत्यैसंताड्यचकपोलयोः॥ प्रोतपित्वास्वशूलाग्रेवि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्मोरभ्याशमाययौ॥ ४९॥ नहाससंभ्रमंविष्णुर्भोगशायीमहाभयात्॥ समुत्थायप्रणम्यैनंश्रीभूमि
भ्यांसहस्तुवन्॥ ५०॥ ततःप्रोवाचतंविष्णुर्भैरवंवीक्ष्यभीषणं॥ किमर्थमागतोसित्वंभक्ताना
मभयप्रद॥ ५१॥ त्वद्दर्शनेनदेवाहंकृतार्थोस्मिजगद्गुरो॥ रक्षमांकरुणामूर्त्तेभवदेकसमाश्र
यं॥ ५२॥ इत्युक्तवंतंतंप्राहभैरवोमधुसूदनं॥ कंक्षित्वाज्जवरक्तानिधारसोहंसमागतः॥
५३॥ भिक्षाव्याजेनतद्देहिप्रीयमेवहरेधुना॥ इतितस्यवचश्रुत्वाकृतार्थोस्मीतिमाधवः
॥ ५४॥ भित्वानखेननिर्दिल्लरुधिराणिमुमोचह॥ जग्राहतानिसर्वाणिकपालेनैवभैरवः॥
५५॥ महत्याधारयाछन्नोनिजसाहस्रसंख्यया॥ पपातपश्चान्नीरक्तोमाधवोमोहविह्वलः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं॰ सं॰ ५६॥ परिपूर्णोत्तथाप्येतत्तत्कृपालं नाथ मा ब्रतः ॥ पतितं तु महाविष्णुं महामोहेन चेस्थितं ॥ ५७॥
५३ श्रीभर्गी दुःखदुःखार्तो ह्यावभ्येत्य शीघ्रतः ॥ आलंब्य पाणिना पाणिभ्यां भैरवस्य महात्मनः ॥
५८॥ रसारसहृद्यांभोधे विष्णुस्त्वं भैरवेश्वर ॥ मां गत्वभिस्सां भगवन् भावयोर्हि शीघ्रतः ॥ ५९
इति तु स्तुवतो देव्यो न हासं तं महेश्वरं ॥ ततः प्रसन्नो भगवान् भैरवो वीक्ष्य माधवं ॥ ६०॥ कृप
याज्जीवयामास करुणामृतसागरः ॥ समुत्थितस्ततो विष्णुर्लब्धज्ञानो स्तुवन्प्रभुं ॥ ६१॥ स्तुवं राम
तं तं समीक्ष्याथ कृपया भैरवो हरिं ॥ पुनः स्वभुवनायाथ निर्दिदेशो कालभैरवः ॥ ६२॥ महतां वाथ योषे
रागरागनामा रवेणच ॥ यातं तं भैरवं विष्णुरन्वयो हूरमार्गतः ॥ ६३॥ प्रणम्य भैरवं स्तुत्वा प्रत्नमो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तंस्त्वकंगतं॥विघ्नकेतनंमोचयित्वात्वावासंप्रापमाधवः॥६४॥भैरवोपित्वभुवनेगतेःप्राप
महारवैः॥शिवाज्ञपापंसंहृत्यब्रह्मविष्णुमुखान्सुरान्॥६५॥कल्पांतेरजगत्सर्वंमहाकोला
हलारवः॥स्वेच्छयैषांशिरोमुंडमालांस्तंकृतविग्रहः॥६६॥हयग्रीवालनलाहनपवनवह्निलेशेन
तानिमान्॥तद्भस्मलेपितांगोयंभैरवःपितृकानने॥६७॥देहान्सर्वान्सारमेयान्परिक
ल्प्यस्वतेजतः॥आहत्यतानयंभीममविनदैत्नाहृशेगैतेः॥६८॥पत्रीवृत्तःपरंध्यात्वापरमा
नंदनिर्भरः॥विचरंननुलाकारेभैरवस्तत्वतेवच॥६९॥संग्राममभिसानत्वेननकश्चितेतेप्रजा
पते॥अन्यच्छ्रीरवमधुनाब्रवीमितवशंकरं॥७०॥इतिश्रीशंकरसंहितायांहसकांडेअष्टाह

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

दोऽध्यायः ॥१८॥ सूत उ० ॥ चतुर्युगसहस्राणिब्रह्मणोदिवमुच्यते ॥ तावत्येवनिशाप्रोक्तातद
होरात्रसंख्यया ॥१॥ शतत्रयंषष्ट्यधिकंवर्षमेकंतुनिश्चितं ॥ शतसंवत्सरंतेषंवधमेतिस्वयंविधिः
॥२॥ दिवमेकंतदाविष्णोस्तावतीरात्रिरस्यवै ॥ षष्ठ्युत्तराणित्रिशतानिदिनान्यस्यैकहायनं ॥३॥
ततोवर्षशतस्यांतेवधमेतिहरिस्तदा ॥ एवंबहूनांसंहारेविष्णूनांप्रलयोमहान् ॥४॥ यामाती राम
तंसमुद्वीक्ष्यथमौस्यंतेभयान्वितः ॥ प्रणम्यवृषभाकारंतुष्टावपरमेश्वरं ॥५॥ जयशंभोमहादे
वशरणंमांशरणागतं ॥ महासंहारकालोयमागमिष्यतिपोषतः ॥६॥ मुक्त्वामांसंहरेशानतदा
सर्वंजगत्प्रभो ॥ इतिस्तोत्रध्यानेनस्तुत्वाप्रार्थयामासशंकरं ॥७॥ ततःप्रसन्नोभगवान्दत्वातस्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वरं पुनः ॥ वाहनं पीकस्मैनं वलं दत्वास्यन्ता द्दृशं ॥८॥ निस्वत्वमपि दत्वास्य कृता द्दिषुयुगेषु च
पीकस्य च पादेन संचारं वचेतु ध्वजा ॥९॥ प्रीत्या परमया सोऽहं निवसामि त्वदान्ति संनि
धौ मम सर्वेश निवसत्वं सुपावन ॥१०॥ मामनाराध्य ये मर्त्याः पुण्यानि सुमहांत्यपि ॥ समाच
रंति तान्यामुमहापापफलाय वै ॥११॥ मद्भक्तानां च पापानि महापुण्यफलानि वै ॥ भवंतु
धर्मत्वन्नोऽस्य पस्य भक्तस्य हृद्बधीः ॥१२॥ यदानुग्रहमिच्छामि तदा त्वं वृषरूपभाक् ॥ समा
गच्छ महासत्व मम आज्ञां शिरसा वहन् ॥१३॥ इत्याद्युक्त्वा महादेवो वाहनं तं विधाय सः ॥ प्रे
रयामास तच्छ्रुत्वा विष्णुः सर्वजगन्मयः ॥१४॥ वृषरूपी महादेवमुवाह त्रिपुरांतकं ॥ य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शां०सं० दग्धत्रिपुरसंहारं कृतवान्परमेश्वरः ॥२५॥ अतस्त्वं महादेवो वृषवाहः प्रजापते ॥ इति श्री
शंकरसंहितायां हरकांडे एकोनविंशोध्यायः ॥ १९ ॥ अन्यच्च रिचमतुलं महादेवस्य पावनं
५५ ॥ ब्रवीमि शृणु दक्ष त्वमवधानेन केवलं ॥१॥ कालाग्निरुद्रो भगवान्स रुद्रो भैरवोपि च
सर्वसंहरहेतुः शंभोरुक्तयातो महाबलो ॥२॥ अवांतरस्य संहारः स तु तेषु प्रजापते ॥ राम
सर्वेषां सोमहादेवः सर्वोमन्यरिवलं जगत् ॥३॥ सर्वान्जीवान्यः सर्गान्हत्वा स्वयं स्वपरान्कृथा
भट्टहासेन तस्येन ललाटनयनाग्निना ॥४॥ हुंकारेण च हस्तेन पादघातेन लीलया ॥ ना ५५
नारुद्रगणैः सार्कं संहारं प्रकारसः ॥५॥ समहाप्रलयो नाम सर्वेषां नाशकारकः ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तंहृत्वासमहादेवस्तदानंतानदृशॊन्नविधीन् ॥६॥ इंद्रादीनपरार्द्धेवांस्तत्रदद्दशेभुवंस्थितान् ॥द
ग्धाकंब्भिन्नदातेषांभस्मानिपरमेश्वरः ॥७॥ अविलेपयदात्मांगमुद्धूलनविधानतः ॥
वभारमुंडमालांच्चपरेषांस्वेछयाविभुः ॥८॥ अस्थीनितेषामाकल्पंवितेनानमहेश्वरः ॥
यज्ञोपवीतमन्येषांमूर्धजानिचकारह ॥९॥ तथाविस्मृनपरांछेलसंवपापविधीनपि ॥
सादरहासपरोल्लज्जमानंदेनचकारहि ॥१०॥ सर्वभूतैकहृमनः साक्षाच्छिन्मूर्त्तिरव्ययः ॥ भक्ति
हीनामहादेवेपेतदामलेपेहताः ॥११॥ तद्भक्तेष्वपिष्माचैवष्ट्रपरितोपंपरीवृतः ॥ गाछंधका
रमध्यस्थः केवलोहृष्टमानसः ॥१२॥ महाश्मशानदहनमध्येनस्यतिकुत्रचित् ॥ लीलया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० तान्निपिशाचांश्च हत्वा केवलएव सः ॥१३॥ पुनश्चानंतमूर्तीस्येनेन महाप्रलयमीश्वरः ॥ पराने
हत्वा सेनापंदेवाः पुरेत एव सः ॥१४॥ विधाय च महानंदं जंप संपत्याः केवलं शिवः ॥ ततः स
५६ सर्वभूतानि सिसृक्षामशक्तिसंयुतः ॥१५॥ ब्रह्मांडाहीनि सर्वाणि तेनस्लोकान्यथापुरा ॥ ते
पुसर्वे पुचांरे पुविस्मृतपिविधीन वहून ॥१६॥ आत्मनोपि तथा सर्वान सुरान राक्षसानपि ॥
अधिकारं च सर्वेषामानुरूप्येन पाशिवः ॥१७॥ इत्वातरहेविधानामुपदेशं चकार सः ॥ अ एम
अत एव हविर्भोक्ता प्रथितः परमेश्वरः ॥१८॥ अस्थिभूषणमालान्यमपिते वक्ष्यहं श्रुणु ५६
॥ पुरा विष्णुमुखा देवाः प्रणम्य गिरिजापतिं ॥१९॥ तपसाराध्य देवेशं प्रार्थयामासुरादरात् ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हरशंभोमहादेवविश्वेशामरनायक ॥२०॥ महाप्रलयकालेयमागमिष्यतिविश्वप अतीतानि
चजन्मानिवहून्यस्माकमीश्वर ॥ २१ ॥ नपुनर्जनेनेशक्तिः खिन्नानांसंसृतौप्रभो ॥ तवपा
दांबुजध्यानान्मोक्षोभवतुसंसृतेः ॥ २२ ॥ अस्मिन्महतिसंसारेहत्वास्मान्करुणाकर ॥
संगस्तेषामस्थीनिचाकल्पंपरिकल्पय ॥ २३ ॥ समाहायतनघोन्येषांभस्मानुकूलयप्र
भो ॥ तथाकृतंचेन्मोक्षोपिसुलभोनः कृपानिधे ॥ २४ ॥ यावत्ताभवताजन्हुकन्यालोकेषु
पावनी ॥ तस्यांयदीयांन्यस्थीनिमग्नानिमहीतले ॥ २५ ॥ तेषामपिमहादेवमुक्तिर्भवतिहे
प्रभो ॥ तस्मादस्मान्कृपासिंधोरसंसृतिमध्यगान् ॥ २६ ॥ तैरेवंप्रार्थितोदेवस्तथेवक्र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० यथा करोति ॥ अतः सुरगणैः सर्वैर्भस्मास्थीनि दधौ विभुः ॥ २७ ॥ कालकालः स्वयंज्योतिः
५७ परमात्मा महेश्वरः ॥ जरामरणनिर्मुक्तः सर्वज्ञानमयः शिवः ॥ २८ ॥ इति श्री शंकरसंहि-
तायामेकोनविंशोध्यायः ॥ २० ॥ चरितं देवदेवस्य संहारादि प्रजापते ॥ मयात्राभिहितं पुण्यं
शृणु चान्यद्वदाम्यहं ॥ १ ॥ पुरा मरुत्वान कैलासे शिवसेवार्थमागतः ॥ तावत्तेपत्तथादा-
रिशंभुः प्रमथरूपभाक् ॥ २ ॥ तस्थौ तत्र स्वयं तेन तु वीक्ष्य दर्प्यपुरंदरः ॥ को वा महेश सम एम
यः पप्रच्छैव महंकृतः ॥ ३ ॥ अनुक्तोत्तरमस्याथ क्रुधा समवलोकयत् ॥ तं वीक्ष्य वज्री ५७
क्रोधेन मुमोच कुलिशं पुनः ॥ ४ ॥ तस्योरसि प्रतित्वेन छित्वान तनुनिष्ठुरे ॥ रेणनाम

गमच्छीघ्रात्स्मनवह्निकणान्वहन् ॥५॥ स्वरूपमाशुजग्राहस्वैदंपश्चान्महेश्वरः ॥ ज्ञात्वा
मुंरुद्रहाशंभुंशरणम्यभयपकंपितः ॥६॥ क्षमस्वमांनुदेवेशसर्वभूतदयापर ॥ इतिस्तोत्रंश
तैस्तुस्मप्रसादयद्रसोपिवं ॥७॥ ततःप्रसन्नोभगवानवह्नाणिंप्रेक्ष्यशंकरः ॥ मास्तुभीतिस्त
वेदाघप्रसन्नोस्मिमामिह ॥८॥ इत्यनुग्राह्यदेवेइंप्रेरयित्वापदेशति ॥ निजकोपानलंसिंधौ
क्षिप्त्वाकरुणापार्थिवः ॥९॥ आविवेशानलंपश्चीघ्रात्तदेवपरमेश्वरः ॥ सतुकोपानलःपा
थोःक्षिप्तुर्भूत्वारुरोदह ॥१०॥ सर्वैरप्याविशद्देवंदेवैरप्यैस्तपोधनैः ॥ तच्छ्रुत्वावरुणोप्ये
त्यरहीत्वाप्युमपोषयत् ॥११॥ दिनेदिनेक्षिप्तुमुत्तस्यववृधेमंदिरेष्वतः ॥ धातासमागतः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शां० सं० कालत्रहरणस्य गृहं स्वयं ॥१२॥ नहानं वहरणस्य हस्ते धानु ईहो पिम्बुं ॥ गहीनत्वा दुहिहरणे
५८ वालं स्वांकमारोपयति ममुः ॥१३॥ वात्सोयं पाणिनाधानुः पमम्रू लिपरीगस्य च ॥ कर्षेण
मासवल्लवानेरणेनेनसमन्वितः ॥१४॥ ममेश्वस्तविस्वाहीनन्विजीपधमानसंस्थापं ॥ ना
स्यमानपाङ्कपंपवत्कुञ्चवामनस्तामपि ॥१५॥ रत्नानिजलपरीतिविधुलोकेषु चेष्यति ॥
लः धैर्यधैर्यं गुरुणोपेतः मनस्वत्वामहार्वः ॥१६॥ जिनत्वामरपुरीमुग्रो ईत्यभ्यस्त्रमपठति। ५८
एवमुक्त्वा विधिर्गात्रिजधाममनोहरं ॥१७॥ जलधारः पुनः कालंकिंपनेवहरणांगनके
स्थितवाननेनोमुरणघोरणेनेमल्लपित्वामहीमगात् ॥१८॥ जिनत्वाहिंगणपतीनसर्वोनूअ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सुराणांसुरालयं ॥ हत्वाजालंधरंनामनगरंसुपनिर्मितं ॥ १९ ॥ अधिष्ठायमहावीर्यो
जित्वाशेषसुपर्वणान् ॥ कालेनकालनेम्याख्यं दैत्यस्यचसुतामयां ॥ २० ॥ दे
हेविवाह्यसंतोषमवाप्यपरमेननः ॥ पुनःकालेनमहतादेवान्स्मरसमाश्रितान्
न् ॥ २१ ॥ ज्ञात्वागत्वात्रुतानान्सर्वान्युद्धेजित्वाहरीं पुनः ॥ देवतानांसहा
यंचकुर्वाणंगुरुसंमध्वगं ॥ २२ ॥ युयोधावेशतिसमाः सहस्राणामरींरमः
श्रीमित्तंतंनपुमोचायसच्कीर्तिंनारानवलो ॥ २३ ॥ ततोदेवाभयत्रस्ताः संज्ञाः के
लासमोश्रिताः ॥ गत्वास्वनगरं दैत्यस्तत्रस्थित्वाचिरंपुनः ॥ २४ ॥ स्वसेना

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पं०६सं०६ मिर्येयौक्रूरः कैलासं पर्वतोत्तमं ॥ दृष्ट्वा वचनं पत्न्यानिर्हंधमामता सुरः ॥२५॥ अ
५९ गत्याख्यातिसंरंभायच्च रेवाभयप्रहुतः ॥ नरागमंततोऽरे वाजात्वा त्वं नेभपान्विताः ॥२६
मगण्यनं हिने हार्स्यं मतारे वस्य पावने ॥ विविक्तमुर्विर्हरे वारे वस्ये तेतत हाज्ञया ॥२७
तत्रहृमता रेवं मर्वे संसाराम्भोजवकं ॥ मगण्यं इं उवृद्धन्नयानुवृवृत्तनुलिभिःस्तरं ॥ २८॥
वृतं तमखिललं भोत्तुः पच्छेतं कं करणवते ॥ तत्रा रेवो भयं इत्वा रेवानां परमेश्वरः ॥२९ राम
स्वयं दृष्ठिनाक्रलिर्धन्त्वा निर्येयोवुरतोप्यसौ ॥ इंगीकमंडलुं कोऽध नछत्रो केविर्पथा ॥ ५९
॥३०॥ अत्रयानः सुरैः सर्वैः रिंग्लापेक्ष्छुन्नवेषिभिः ॥ जलंधरस्य निकटमायपुर्द्विजस

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

नमः ॥ २१ ॥ दृष्ट्वा जलंधरं देवः कोपवान्कुत आगतः ॥ कुत्र वा गम्यते सर्वं पप्रच्छैवं महेश्व
रः ॥ २२ ॥ जलंधरासुरोहं भो जित्वा देवान्सर्वान्नु रणांगणे ॥ गच्छामि शंकरं जेतुं कैलासम
धुनाचलं ॥ २३ ॥ इत्युवाच ततः शंभुर्विहस्यामुं वचोब्रवीत् ॥ को वा योद्धुमलं शंभुं स्मयद्धी
रं पिनाकिनं ॥ २४ ॥ मनसा स्पर्धते येन योद्धुं सोपि परं भवे ॥ प्राप्नोति नाशं समरे हत्त्वा तं जेतुं
कथं प्रभुः ॥ २५ ॥ निवसामि महेशस्य निकटेहं जलंधर ॥ पुनर्गच्छ यथा मार्गे वहिः जीव
नमिच्छसि ॥ २६ ॥ समाकर्ण्य वचस्तस्य विभस्यायं जलंधरः ॥ न जानासि वलं विप्र मदीयं
त्वं हुतासनं ॥ २७ ॥ प्रहर्षयामि नद्धि म ब्राह्मणमात्रेणः भूसुर ॥ इति संरंभवचनं क्रुद्धस्यादृ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं॰सं॰ ज्ञमनन्तमाः ॥ ३८ ॥ जलंधरस्य पापस्य कंभुर्ह्येवेविनाश्यसः ॥ त्वत्तेनत्वकीर्हृच्छं दैत्यनावके
६० वीक्षितुंमम ॥ ३९ ॥ कृतहृत्लमनस्त्वत्नुचक्रेमेनत्स्वमूर्ध्नि ॥ उध्वस्यपाणिपुष्पेनसमा
रेभपमनुरः ॥ ४० ॥ इत्युक्त्वाविलिलेरव्वापंपाहांगुष्ठेनतनिस्तिते ॥ इक्षुानचक्रेमसुरोभृगते
माहचहिंजे ॥ ४१ ॥ मथाविज्ञाविना देवाब्रह्मविष्ण्वादिकारहो ॥ पुराकौरुणादामयंवासवेम
हामाव्रतः ॥ ४२ ॥ केविनाःसागराःसर्वेगिरयःकंदुकीकृताः ॥ कौतिभारेस्यमेचक्रमुद्व राम
नैर्तीहृदिंजे ॥ ४३ ॥ इत्युक्त्वोध्वस्यपाणिभ्यांतहारोप्यचक्रवक्षसि ॥ पत्वेनमहतामूर्ध्निपुन ६०
रारोपयनस्मरणात् ॥ ४४ ॥ द्विधाकृत्वापपातैनंनत्वच्चक्रंभूतलेजवात् ॥ रक्तस्त्रावोमहानासीत्त

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हांन्मीतत्रवेगवान् ॥४५॥ जलंधरःपपाताभुक्षितोपर्वतवत्द्विधा॥ममारचपुनःशीघ्रंविलुठन
भूतलेसुरः॥४६॥इतिश्रीशंकरसंहितायांस्कंदरूपकांडेएकविंशोध्यायः॥२१॥हतेतस्मिन्महाघो
रेसेनास्तस्यमहेश्वरः॥ददाहवीक्ष्यनिखिलवन्हिनात्रिपुरांतकः॥१॥भस्ममात्रावशेषास्तुःसे
नास्तस्य [illegible] हुतात्मनः॥पुनःस्वरूपमतुलंजग्राह
स्वेच्छयाविभुः॥२॥तदाब्रह्मादयोदेवाःसेंद्राःदृष्ट्वामहेश्वरं॥प्रणेमुर्दंडवद्भूमौस्तुत्वास्तोत्रैरनेक
धा॥३॥वीक्ष्यतान्कृपयाशंभुःप्रेषयित्वापदंप्रति॥अंतःपुरंययौतूर्णंसरवंगणैर्निर्विग्रहः॥४॥
हतेजलंधरेघोरेपुनःकालेनमाधवः॥वृंदांसंस्मारवशगःस्मरस्यासुरगेहिनी॥५॥गृह

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० एवं विवेकशापं विस्मृत्य तस्यास्मरणातुरः ॥ ततो ब्राह्मणेन तस्यैव ऋषिरूपी जनार्दनः ॥६॥ वृंदा वृत्तां
६१ तमज्ञात्वा भर्तुर्विरहकर्शिता ॥ कालक्षेपं तदा कर्तुं गृहारामे समागता ॥७॥ तदा विष्णुर्गतोत्तेन
च सिंहरूपेण महावलो ॥ द्रावयामास तां त्रस्तां विष्णुनापि चोदितो ॥८॥ सानुजा सा तदा घोरो ऋ
षेरभ्याशमागता ॥ तां दृष्ट्वा भयविव्रस्तां सिंहाभ्यां विद्रुतामृषिः ॥९॥ मा स्म भीतिर्वरारोहेर राम
सकं विद्रिमामिह ॥ इत्युक्तो माधवः सिंहाववनिवेशं ननृजस्ता ॥१०॥ ऋषिमेनं त्रिकालज्ञं ज्ञा ६१
त्वा वृंदा न देवता ॥ मद्भर्ता शंकरं योद्धुं ययौ कैलासपर्वते ॥११॥ जीवत्ययं किंच शिवं मा सद्वा
न्तापतेनेह ॥ तद्वृत्तांतं मम ब्रूहि सर्वज्ञोसि तपोधन ॥१२॥ इत्युक्तवत्यामेतस्यां माधवो वी

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्यकिंकरो॥प्रेषयामासगगणामायावानेतंतुंतमतंकपिः॥१३॥ततोदृागगणयोसिंहरूपोमर्के
टरूपिरणो॥धृत्वाजलंधरंघोरंद्विधाभूतंमतंस्थितो॥१४॥गृहीत्वापुरतस्तस्याप्रनिवेश
यत्तामुभौ॥सातुवीक्ष्यपतिंस्वंहिआगतंमारणंद्विधाकृतं॥१५॥पतित्वास्वपतेदुःखाद्विलला
पप्रजापते॥तांतदावीक्ष्यमधुभित्पुनरभ्वस्यदुःखितां॥१६॥मत्तोपितवभर्तायंपुनर्जीव
नमेष्यति॥इत्युक्त्वातामपंच्छन्नःतदेहंप्रविवेशह॥१७॥उत्तस्थौसहसाविष्णुःजलंधर
समाकृतः॥सातुभर्त्तारमेवैनंज्ञात्वाशोकंविसृज्यतं॥१८॥समालिंग्यातिमोहेननिर्वृतिंव
परंययौ॥नहर्षोपुनःस्निग्धाज्ञापसंमर्कंटाभिधं॥१९॥रेमेनयाहरिरंपंवहुकालमनंदि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं० सं० नः ॥ जालंधरं स्मारीरं तद्दनु विष्णोर्वपुषेच्छया ॥ २० ॥ गते वह्निषु षेकाले विष्णुर्मायाप्रमादतः ॥ अवस्

१२ स्वस्वभावेन तदा त्वकमरिंदमः ॥ २१ ॥ तदानीमेव सा वृंदा तं विज्ञाय हरिं स्वयं ॥ परकायं प्रविश्य

त्वं मायया मां पतिव्रतां ॥ २२ ॥ परदारं गतः क्रीडां भुक्तवान्मदनातुरः ॥ ततस्त्वद्देहिनी विष्णोः

रिपुर्गेहं त्वनु वंचयन् ॥ २३ ॥ मर्कटाभ्यां यतस्त्वं हे वभ्रूवस्सह माधव ॥ मर्कटैः सहसंचारस्तव रम

भूयात्ततो शिवः ॥ २४ ॥ अपि त्वं वे हरिं वृंदा विवेशाग्निमहत्क्रुधा ॥ न ऋस्महिं यस्संवेगस्त १२

दालोकनतत्परः ॥ २५ ॥ स्मरन्नुरस्त हा तां तेन तत्र तत्स्थे श्मशानके ॥ लोकपार्श्वां च विस्मृत्य

भ्रांतवन्मधुसूदनः ॥ २६ ॥ तदा ब्रह्मादयो देवाश्च शिवं माधवस्यते ॥ विज्ञाय विष्णवे तारं म

त्रा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हार्दैवंयजिज्ञपन॥२७॥श्रीमत्कैलासनिलयंसच्चिदानंदरूपिणं॥पुनश्चमार्चयामासुःवि
श्वेशममरास्तमी॥२८॥प्रसीदपरमेशानप्रसीदानंदविग्रह॥रक्षरक्षहरेशंभोवृंदायांम
हनानुरं॥२९॥इतिसंप्रार्थितःशंभुस्तैर्देवैःकरुणाकरः॥तत्येतिगौरींपार्श्वस्थामव
लोकयदीश्वरः॥३०॥सातुबीजंकनिष्ठायांवामपाणेःकिमप्यहो॥निर्मायपत्रस्तरणे
हस्तेदत्वातद्बीजमद्भुतं॥३१॥नीत्वैतद्बीजंवृंदायाःश्मशानेतत्रशीघ्रतः॥उत्थापोषयपीयू
षधारयानुदिनंविधे॥३२॥भविष्यतीहितुलसीमनोज्ञाविश्ववल्लभा॥तांदृष्ट्वामाधवस्त
स्यामासक्तस्त्वदपःसदा॥३३॥भविष्यतिहरिस्तस्याःपाणिग्रहणपद्मज॥सतयानुदिनं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पा०८सं०८ भोगान्भुक्त्वा स्वेच्छमतं द्विजः ॥३४॥ भविष्यति हरिः स्वक्षमोहो पंनन्नमान्मभूः ॥ विभर्ति मा
लामनुलां शिरसा मधुसूदनः ॥३५॥ इत्थं मालां च पत्नीं च कृत्वा पिष्टाम्यसंशयं ॥ स्वक्ष
६२ संचहरिः पश्चात्त करिष्यति विधेरिह ॥३६॥ इत्युक्त्वा प्रययौ मासप पद्मजं परमेश्वरी ॥ ततो ब्र
ला हृषीकेशो गोरिं महादेवं प्रणम्य ते ॥३७॥ स्वपदानि ययुः सर्वे प्रसन्न हृदयाद्भुतं ॥ मार्लं चत्व
रणा तत्र गत्वा वीजं तत्र दद्भुतं ॥३८॥ स्थापयामास गौर्यां तां शिरसा संवहन्विभुः ॥ तदानी एम
मभवत्तत्र तुलसी सुमनोहरा ॥३९॥ तद्दर्शनेन विश्वात्मा सुतरं दुःखं समहत्सागतं ॥ विवाल्यतो ६२
हरिरपि पश्चात्तु तुलसी मिमां ॥४०॥ नित्यं संक्रीडयामास स्वेच्छया हृष्टमानसः ॥ बभार

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तन्मंधीमालांशिरसासुमनोहरां ॥ ५१ ॥ गतमोहस्ततोगत्वावैकुंठंस्वालयंहरिः ॥ तत्रस्थि-

त्वास्वकृत्यंचकृत्वाकालेनमाधवः ॥ ५२ ॥ तोषयित्वामहादेवंनिजाक्षकमलार्चनैः ॥ चक्रंज-

लंधरवधायशिवेनपूर्वंयन्निर्मितंतेसविनकोटिसमानकांति ॥ लब्ध्वानदद्भुतमयंहरिरणपनुष्टि

मिस्थ्योविभोर्विविधरूपकनामयोक्ता ॥ ५४ ॥ इतिश्रीशंकरसंहितायांपारस्कांडेद्वाविंशो-

ध्यायः ॥ २२ ॥ पार्श्वेशिरसिभार्येद्वेवहतीतिमहेश्वरः ॥ यदुक्तंनिर्दयापूर्वमुत्तरंश्रुणुत

त्वच ॥ १ ॥ पुरःकैलासशिखरेपार्वतीपरमेश्वरं ॥ छादयामासनयनेपाणिभ्यांमरणपक्रुधा ॥ २ ॥

तदाजगदिदंसर्वंतिमिरेणपरीवृतं ॥ उन्मील्यनयनंपश्चाद्भालाटंपरमेश्वरः ॥ ३ ॥ प्रकाशया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ना

शं०से० मासज्जगत्प्रकाशात्मानमोढूतं ॥ हेढुंतरंडुतं गौरीभीतभीताननाभ्रशं ॥ ४ ॥ मुमोच पार्णितौ
देवनयनाच्छादकौ वुभौ ॥ स्वेदो ह्म मल्लोहात त्रमल नासीत्करराण्मपोः ॥ ५ ॥ स्त्रोतोभिर्दशभिर्मे
६५ यः स्निग्धं तत्स्वेदं जंजलं ॥ नदिद्दं स्मरणमात्रेण ध्यानमोसकलं जगत् ॥ ६ ॥ तद्दृष्ट्वा विस्मुसुरवादेवाः
सर्वैर्विभयकंपिताः ॥ अकांडप्रलयः कोयमिति चिंतापरायणाः ॥ ७ ॥ महादेवं समाराध्य द एम
ह्याःवपरायामुदा ॥ रक्षरक्ष महादेव जगदेतच्चराचरं ॥ ८ ॥ अकांडप्रलयाग्न्यस्मान्नं शंभो दया ६५
निधे ॥ इतिस्तुतः सुरैः सर्वैर्भिर्वत्सरः स्मरेणोदयः ॥ ९ ॥ शंभुर्मुमुंचहृद्यंकृत्वाननहारापजलं
महत ॥ जटापांरे भिन्ना चैकस्मिन्नवभार जलबिंदुवत ॥ १० ॥ हेढुंतरंडुतं विस्मुभ्रसेंद्राघाः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तुरत्नदा॥ मलम्बर्हं३वछंधुंस्तुत्वावहुविधैस्तवैः॥११॥ भगवन्पावनीसेयंनहिगोरीकरो
द्भवा॥ विधत्ताभवतापस्माज्जटायांपरमेश्वर॥१२॥ तदर्शनात्स्पर्शनात्तन्माहात्म्यज्ञ
नादपि॥ सर्वेषामपिजंतूनांसदापापप्रणाशिनी॥१३॥ अस्माकमस्यदेवेशजलंकिं
चित्प्रयच्छमे॥ इतितेब्रह्मविस्वंवह्नः पथक्कुंभेजेलंमुदा॥१४॥ गृहीत्वास्वेषुलोके
षुकल्पयामासुरंजसा॥ वैस्नवीअथितालोकेविस्नोः सेयंसरिद्वरा॥१५॥ कमंडलौपरंतद
तब्रह्मास्वीपंदधौसदा॥ आकाशगंगाविख्यातास्वर्लोकेपाप्यवस्थिता॥१६॥ ततःका
लेनमहताब्रह्मलोकेस्थितांनदीं॥ भगीरथः प्रयत्नेनानयतिस्मक्षितौतदा॥१७॥ तदाव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० भारतं शंभुरुद्धोलामतिभीषणं ॥ शोषयामास तां हृष्टां जटायामेव शंकरः ॥१८॥ पुनस्तां प्रा
र्थितस्तेन नतस्याजेशः सुरपुंगवं ॥ बिंदुर्ययौ सुमहावेगा महद्भूमिसमाकुला ॥१९॥ भागीरथी
१५ महीमार्गमनुक्रमात्तेन शंभुना ॥ सगरं तारयामास संसृष्टस्य घोरपापात् ॥२०॥ स्नांतितस्या
मिहानीये गंगायां शंकरस्तुजि ॥ तेमुक्तकिल्विषा मोक्षमापुंबनिमज्जापने ॥२१॥ इतिगंगाप एम
रस्येतनवनीधारणमीरितं ॥ अन्यच्च शिवमधुना स्तुषुष्णस मज्जापने ॥२२॥ पुरा ससर्जे सन
कमभुरं चाभ्रतुरे विविधिः ॥ तांविन स्तोत ये लिकांति मुरवाः सृष्टिकर्मणि ॥२३॥ बभूवुस्ता १५
न समतुष्टीस्य ब्रह्मसाकं मधुद्विषा ॥ कैलासे देवमीशानं विज्ञापयितुमागतः ॥२४॥ ऋषयः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सनकाद्यास्तत्रतत्रैवसमागताः ॥ अविज्ञायपरंतत्वंतौदेवौपरमेश्वरं ॥२५॥ स्रष्टुंजगदखिलंना
त्तौसेवंतावूचतुस्तदा ॥ तावुभौशंकरः कोपादुद्दाहानिरिलाक्षिणा ॥२६॥ वामभागेततोगौ
रींविससर्जमहेश्वरः ॥ ततोपीशः पुनस्स्रष्टुंलीलयाविधिमाधवौ ॥२७॥ इतः प्रभृतितेभूया
न्जगत्सृष्टौवलंविधे ॥ शक्त्यानयाहंसंयुक्तोविहरामिपतःसदा ॥२८॥ नकृच्छ्रेविष्णुनाब्र
ह्मनस्तज्जसर्वैपयाबुप ॥ इत्युक्त्वाप्रेषयामासतावुभौपरमेश्वरः ॥२९॥ ततःप्रणम्यतौदेवं
शिवांतांज्ञानरूपिणीं ॥ ययतुः स्वपदंप्रीत्यातदाज्ञापरिचोदितौ ॥३०॥ ससर्जेवसुधांब्रह्मा
जगत्सर्वमनंतद्विनः ॥ जगत्सृष्ट्यर्थमीशोनःशिवयाद्दससंयुतः ॥३१॥ सावित्रस्यप्रभासम्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० कृत्ज्ञानानंदस्वरूपिणः॥ननपोविंधतेभेदस्त्वंदस्त्रीद्रकयोरिव॥२४॥इतिश्रीशंकरसंहिता
६६ यांदक्षकांडेत्रयोविंशोध्यायः॥२३॥अजीजनच्छिवःपुत्राविसुकंदसपत्नया॥तत्कथा
वर्णयाम्यघघ्नुगुणत्वमवधानतः॥१॥असुरेंद्रःसुरगुर्हेंद्राविनोवलवद्विषा॥मतसेनः
स्वंपेद्रुःरवाड़ेकोभ्याकंपयोगुरेः॥२॥आलोच्यमुक्तःसहस्राक्षानदध्यातदागमं॥अस राम
रेंद्रत्वयाकार्यानश्लोकोत्रमपिस्थिने॥३॥नागधास्त्रोमहायोगीवसिष्ठस्यकुलोद्भवः॥ ६६
तपस्यंमहाघोरंतपोनिष्क्रितमानसः॥४॥नमासुरिपराकाचित्स्त्रीसंगमवाप्यते॥
तदातत्रासुरोघोरेमहान्गजमुखाकृयः॥५॥भविष्यतिमहासत्वःशिवात्मामवरःस्वयं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हत्वाशत्रूनत्त्वंरणेजंभंपौरीपालयतिध्रुवं ॥६॥ इत्युक्त्वाप्रेषयामासमुकुंदस्तमसुरेश्वरं ॥ ततोसु
रेंद्रोमतिमानत्वरंगत्वाप्राप्यधीमतः ॥७॥ विभूतारंक्षांनिहृपंवीक्ष्यप्रोवाचवचनंमुदा ॥ विभूते
शृणुमद्वचोमागधस्तपतांवरः ॥८॥ मेरोर्दक्षिणपार्श्वेपंचोरेतपसिवर्त्तते ॥ तंप्राप्यत्वातपसश्रे
ष्ठंउत्साहपरंसुतं ॥९॥ त्वद्धर्मभुक्तिनिर्भिन्नसुतरात्मेनमत्कुलं ॥ जितनमत्रद्विषानेनभविष्य
तिनिरकुलं ॥१०॥ सुरविनष्टवपंसर्वे [illegible] तद्दांनीजितनशत्रवः ॥ इत्युक्त्वाप्रेषयामाससुरारिः
कार्यगौरवात् ॥११॥ सात्तपैवेतिनिर्गेसमागधस्तपतांवरः ॥ वर्त्तेतेपत्रमहातिनपस्यात्मेक
मानसः ॥१२॥ तत्रगत्वासमीप्यास्यतपोनिष्ठांसुनिर्मलां ॥ चिंतयामासहृदयेमहदाश्चर्ये

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कां०खं० संयुता ॥ १३ ॥ न मया प्राक्कने चिंतं हि विज्ञस्याभिहितं ॥ मागधस्यास्य महतो यत्नेन महता पिवा

६७ १४ ॥ पुनर्निवृत्तानि कर्मतेषु रंध्रस्य च यहं ॥ गमिष्यामि तदा सोयमनिर्दुःखतो भवेदिति ॥ १५ ॥

तस्मादद्य तपस्तप्त्वा साधयिष्यामि तं वशं ॥ इत्यालोच्य च चारैषा पुरतोस्य तपो महत् ॥ १६ ॥

ततः कालेन महता कौशिकी हसितोसुतं ॥ विलोक्य तापसः श्रेष्ठः समुत्थाय मुमोच हे ॥ १७

तदानीं तत्र सा प्राप्य प्रणम्य तपसां वरं ॥ कदा मुने त्वया संगो भविष्यति मम मेस्तहं ॥ १८ ॥ तपः राम

कृत्वा तवास्याशे स्थितास्मि बहुकालतः ॥ तत्त्वमंगीकुरुष्वाभिन्नमामिहाद्य त्वरान्वितं ॥ ६७

१९ ॥ इत्युक्तिमस्याः श्रुत्वा पंतापसः श्रीति संयुतः ॥ न चेति कौशिकी रूपं ग्राह यित्वा सुरेभि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मां॥२०॥स्वयंमत्तगजोभूत्वारेमेनांमागधःस्वयं॥तदागजमुखोघोरोदैत्यस्तस्यामजायत
॥२१॥रोमकूपेषुवहवोदैत्यास्तस्याङ्गजज्ञिरे॥तैरयंदानवैर्दैत्यसङ्घैश्चारानुवनंमहान्॥२२॥
खड्गखेटधरैःक्रूरैःकृतकोलाहलारवः॥चिच्छिदुःपर्वतान्वृक्षान्पर्वतेषुद्रुमेष्वपि॥२३॥
तमेतेऽपितत्रैसोऽद्धुमस्तमेभयकंपितो॥मुक्त्वावनंद्रुतंवत्तद्दूरमाश्रमपेसंयुतो॥२४॥कुत्रचि
त्कौशिकस्याश्रमंतांवीक्ष्यचासुरी॥किमेतदितिपप्रच्छवृत्तांतंतापसोत्तमः॥२५॥साजग
दयथावृत्तंसर्वंतस्मैमहात्मने॥तदाकर्ण्यवचस्तस्यामागधोदुःखविह्वलः॥२६॥लोकानां
देवतानांचमयापीडासमार्जिता॥इत्युक्त्वातापसश्रेष्ठोऽपयोभूयस्तपोवने॥२७॥सामण

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

गं०ले०सं० म्यक्स्थिंडिलीग्राम्लिरुत्कायोपयोमुदा ॥ वृत्तांतमेतदखिलमसुरेंद्रमबोधयत् ॥ २८ ॥ असुरें
१८ द्रोपिनिर्गत्यसहसातेनसंयुतः ॥ बबाधेनितरांल्लोकान्देवेंद्रप्रमुखानपि ॥ २९ तदादै
त्यगुरुःशुक्रःसमागत्याब्रवीत्सतां ॥ प्रसादयदेवमीशानंतपसापरमेश्वरं ॥ ३० ॥ वरंलब्ध्वा
ततोदेवान्परोक्षंसंचरभयात् ॥ भविष्यतिभयंनोचेत्पश्चकुत्रापितेध्रुवं ॥ ३१ ॥ इत्युक्तोत
पयोभुक्तोगजवक्त्रमहासुरः ॥ सतुभुक्त्वावचश्रुत्वामेरुपार्श्वेमनोहरे ॥ ३२ ॥ तपश्चचार राम
सुमहत्सहस्राब्दंनिरन्नाशनः ॥ तावत्कालंचपर्णानिशीर्णानिवमीत्वाजलान्यपि ॥ ३३ ॥ वायु १८
भक्षस्तथापंचवह्निमध्येदुरासदे ॥ मूलानलंसमुद्दीप्यसुषुम्नानाडिमार्गतः ॥ ३४ ॥

पीत्वामृतं शिरोमध्यस्थितमेकं ग्रिणा स्थितः ॥ चचाराद्दशसाहस्रवर्षांतं तपउत्तमं ॥ ३५ ॥ तद्दृष्ट्वा
दैत्यवर्यस्य तपः शक्राद्याः सुराः ॥ दुद्रुवुर्नितरं भीतिं स्वमनःसु तदा वत ॥ ३६ ॥ तदा शिवस्य मनसि
रूपामूर्त्तेः रूपाभवत् ॥ सं च भूत्वास्य देहोपि वज्रवद्दृढकराजया ॥ ३७ ॥ तदास्य मूर्ध्नि दैत्यास्व
ववर्षुः पुष्पसंततिं ॥ तदंतरे वृषारूढः प्रादुरासीन्महेश्वरः ॥ ३८ ॥ तं दृष्ट्वा देवमीशानं प्रण
म्य प्रणयान्वितः ॥ तुष्टाव वाग्भिरिष्टाभिर्महादेवमथं तदा ॥ ३९ ॥ वरं वरय भद्रं यत्ते
मनसि वर्त्तते ॥ प्रसन्नोहं महास्वामी स्येवमाह शिवो सुरं ॥ ४० ॥ तच्छ्रुत्वा देवदेवस्य वच
नं सुरघातकः ॥ यदि प्रसन्नो भगवान् यदि देहास्यसि मे वरं ॥ ४१ ॥ हरींद्रप्रमुखा देवाः समरं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० स्वप्नमात्मकं ॥ पराजितानां भवेत्त्रासः सिंहगोमायुसंभवेत् ॥ ७२ ॥ इति श्रीशंकरसंहितायां स्कां
६१ डे चतुर्विंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥ आयुधान्यपि भूरीणि मम नानाविधान्यपि ॥ माभूर्मे निर्मितेष्वान
ममसंतानायुधैः ॥ १ ॥ तथा परेषां बहुभिः स्नेहाद्दत्तैर्हतायुधैः ॥ चित्रपत्रायुधैरन्यैरेवं
नानाविधैरपि ॥ २ ॥ देवतानां मनुष्याणां ममसुरगणेश्वरस्रसां ॥ मृगपक्षिभुजंगानां अन्येषां
बहूनामपि ॥ ३ ॥ समरे मे भयं माभूद्यत्र कुत्रापि दुर्जये ॥ महाजयाजगत्सर्वं वर्ततां परमेश्वर ६१
॥ ४ ॥ मा पराभवसंपत्रकुत्रचित्कापि हे श्वर ॥ समागतं चेदुत्पत्तिः पुनर्मे भवतु प्रभो ॥ ५ ॥
तथैव तत्सर्वमाकर्ण्यतथेत्युक्त्वा महेश्वरः ॥ अंतर्हितोभवद्वीमान्तस्यैवपुरतः शिवः ॥ ६ ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ततो गजमुखः पापी सर्वमेतन्महेश्वरात् ॥ लब्ध्वासुरैर्महाघोरैरनेकैर्निनगंमुदा ॥७॥ हेरीन्द्रप्रमुखा
न्देवांश्च जित्वा तत्तत्स्थानान्यपि ॥ असुरेभ्यः प्रदत्त्वाशु भूलोकं प्राप्य हृष्टधीः ॥८॥ तत्रस्थित्वा
पुरे रम्ये मातंगारण्ये मनोरमे ॥ दशैकयोजनायाम विस्तारवक्रवीथिके ॥९॥ तत्रैव स्माणि
रम्याणि हैस्थानानि रसुसमामपि ॥ भ्रान्तेऽयं च तस्यान्येषां दत्त्वासनं कुतूहलम् ॥१०॥ स्वयं विश्वशतस्म
ध्येस्थितं वेश्म मनोहरं ॥ ततो सुरेन्द्रतनयां कालेनावं महासुरः ॥११॥ विचित्रकामिकां रम्यां
विवाहास्यं तत्सुहरं ॥ सुराणामसुराणांच राक्षसानां तथैव च ॥१२॥ विद्याधराणामन्येषां
विवाह्यतनयाः पराः ॥ विनियोज्य च तत्कस्य सुराणां द्रमुखानपि ॥१३॥ कस्य वस्त्रं काम

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Digitized by eGangotri

शं०सं० धेनुंनिधिंचिंतामणिंतथा॥मुकुंदेणसाकमसुरेरमांस्येवेडभिस्तथा॥१४॥महताचप्रतापेन
७० मप्रणासनिरिवंतुंजगत्॥तदाकदाचिदिंद्राद्या देवास्तत्रसमागताः॥१५॥प्रणम्यदेव
र: देवपादाब्जपन्तसुरेस्थिताः॥तान्वीक्ष्यदेवानसुरः सोवाचापवदत्तदा॥१६॥अथप्रभृ
तिहे देवाःपूर्वंसर्वेप्यनंदिताः॥प्रणम्यात्रिप्रकारंमांकृत्वाचकरकुट्टनं॥१७॥कौप्र राम
वरायोःकृत्वाप्यस्यांसेनपुनःपुनः॥प्रमत्तोन्मत्तवत्कृत्वाचान्तपामसगच्छत॥१८॥ ७०
इत्युक्ताप्रेषयामासपुराण्णुगजन्मुरत्नासुरः॥तदाज्ञयासुराःसर्वेतथानंनेमिषेविरे॥१९
महतादुःखभारेणवक्रकान्तमतेद्भिताः॥ततःकदाचित्समरःसात्त्वुनतुहिण्णाइमे॥२०॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कैलासं पर्वतश्रेष्ठं प्राप्यनंदीश्वराज्ञया ॥ तत्र दृष्ट्वा महादेवं संसारभेषजं ॥ २१ ॥ प्रण
म्य दंडवद्भक्त्या तुष्टुवुर्विविधैः स्तवैः ॥ प्रसन्नः परमेशानः पप्रच्छागमनं हरिं ॥ २२ ॥ वृत्तां
तमखिलं विष्णुस्तत्कार्थं परमेश्वरं ॥ शंभो सर्वज्ञ विश्वेश भक्तानां भयभंजन ॥ २३ ॥ शृ
णु गजमुखैर्दैत्यानसुरेणाद्य दिवानिशं ॥ बाध्यमानान्महादेव शिवो सापायात्मजं परं ॥ २४
पाहि सर्वान्महेशान शरणागतवत्सल ॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा नंदयेति परमेश्वरः ॥ २५ ॥ प्रेष
यामास तान् शंभुः शरणागतार्तिप्रभंजनः ॥ ततो देवाश्च संतुष्टाः प्रणम्य स्वास्पदं ययुः ॥ २६ ॥
रसंयसुरेषु सकलेषु निजास्यदानिपानेषु तेषु शिवपासहशंकरोपि ॥ अभ्याससादहरिं वं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं० सं०
७१

दृष्ट्वा पारिजातमुख्यैर्द्रुमैस्तदनु केलिवनं विचित्रं ॥२८॥ इति श्रीशांकरसंहितायां स्कंदकांडे पंचविं

शोऽध्यायः ॥२५॥ अथ तत्र महादेवो विचित्रं वीक्ष्य काननं ॥ चित्रमंडपमासाद्य तत्र संगिरि

जासखः ॥१॥ रत्नसिंहासनारूढो देव्या सह महेश्वरः ॥ चित्रभित्तिस्थितान्यत्र चित्राणि

पश्यन्मुदा ॥२॥ त्रिलोक्यप्रमाणं चात्र क्रमात्तन्मवलोकयन् ॥ शंभुना वीक्षितानत्स्मात्तत्रा

वाग्जं दंपती ॥३॥ सम्मुखस्थौ तदान्योन्यं रेमाते ते मुदान्विते ॥ वीक्ष्य ते परमाश्चर्यागौरीश्वा रम

श्चर्यसंयुता ॥४॥ पप्रच्छ सा महादेवं किमेतदिति शंकरं ॥ शिव उवाच ॥ कस्मात्संस्थितावकौ ७१

विष्टिकर्षालोके प्रकाशितौ ॥५॥ इत्युक्त्वा परमप्रीतौ नावद वलोकयतामुभौ ॥ ततो गजमुख

शि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्तत्रमाहुरासीद्गणेश्वरः ॥६॥ चंडकेकोटिसंकाशाः क्रीडतो गजयुग्मयोः ॥ सोयं विनायको देवे देवी
मपि तद्दमुद्दा ॥ मत्स्वनाम महासत्वो देहवस्त्र स्रुयाननः ॥ तं समालिंग्य चाघ्राय मूर्ध्नि मेरी महेश्व
रो ॥८॥ त्वमेकमारोपयत्तातेन ह्यानं गणेश्वरं ॥ ततः प्राह वचः शंभुर्गिरिशं कृपयान्वितं ॥९॥ त्वा
येन मे त्रिपुरः श्रीमदहनं त्वं महाल्मजं ॥ तेषामेवं त्वमीशानि शीघ्रं निर्विघ्नभावतः ॥१०॥ त्वं गणा
नामधेयाणां पतिरग्रे महाजपा ॥ स्वकार्ये ह्येसमभ्यर्च्य त्वामीष्टं प्राप्नुयाज्जनः ॥११॥ हत्वा
गजमुखं घोरं देवस्त्रैलोक्यं सरङ्गहं ॥ सुराश्चित्ररमुखान् पुत्रपालयत्वमतोद्भुतः ॥१२॥ इत्युक्त्वा तेन स
माहूय परमेश्वरो गणेश्वरं ॥ कैलासगोपुरद्वारस्थापयित्वा स्वयं शिवः ॥१३॥ गौर्या सह विवेशा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०ठे सं० मुमुदेऽनंतरं स्वमानसः ॥ गतेनंदीमुखाः सर्वे गतेविस्मापयः सुराः ॥ १४ ॥ अरण्यतं गरोदानं
स्तुत्वा नानाविधैस्तवैः ॥ नत्वा जन्मपाश्वक्रम्यानि चक्रिरे पूर्ववत्तदा ॥ १५ ॥ शिवस्तदा शिवां वीक्ष्य
७२ मास्वाचं कुतूहलात् ॥ अक्षद्यूतेन कल्याणि विहरत्वं मया सह ॥ १६ ॥ पराभवमिता चेत्वं भूषणा
नि मम देहि मे ॥ हारस्यां महं मही या नि भूषणानि पराजितः ॥ १७ ॥ एवं परस्परं क्रिस्समयेऽविस्मुत्तत्रस रम
मागतः ॥ पार्वती परमेशानौ नत्वा नस्थ्यमपाल्वितः ॥ १८ ॥ अक्षत्पातदाविसंमुसा सिरां परमेश्व
रौ ॥ सुंदरायाः परिजनानि मुक्तेघूतसाधनं ॥ १९ ॥ तत्र स्थाने हरिस्वापं विधायेन ध्राज्ञया ॥ अ ७२
क्षद्यूतविहारं स शिवयो रवलोकयत् ॥ २० ॥ पराजितस्तया शंभुः शिवयातुल्यक्रमया ॥ तया

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पिशंकरः सोहं जितवांस्त्वां मनोरमे ॥२१॥ अथ षण्मतसंघश्रीग्रेलकल्याणितवभूषणं ॥ इत्युवाचो
क्तिकुशालः परमेशः परामुमां ॥२२॥ विहस्य सा भगवती भवता उ किमुच्यते ॥ मुक्तलग्नेन
हैवेशापराभवमितेन च ॥२३॥ हेहिहेहिहत्त्वहीयानि भूषणानि ममाधुना ॥ साक्षिणं माधवं पश्चा
मुक्तामित्थावचः शिवं ॥२४॥ इत्युवाच तदा विष्णुः शिवेन परिचोदितः ॥ भूत्वैषेणवचः सा
हक्रूरता श्रीनताननः ॥२५॥ जितमद्यमहादेवि सर्वज्ञेन शिवेन हि ॥ इतीव विष्णोर्वचः श्रुत्वा गौ
रीकोपाकुलानना ॥२६॥ पश्यता भवता विष्णो मध्यस्थेनापि पन्नगा ॥ मोक्तावतत्त्वं भवाक्षमा
हंधोजगारस्तपवान् ॥२७॥ द्यासापैवं शिवा विष्णुं क्रूरसा सिरणमाननं ॥ तदा विष्णुः शिवामा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं०
७३ पार्थितमीतोमहेश्वरं ॥ २८ ॥ प्रत्यग्मार्गेयणामास प्रणमपमोऽस्मंमजापते ॥ शिवउवाच ॥ वरदीपे
तपः कृत्वाहमीश्वरंनिषमाधव ॥ २९ ॥ विनायकस्तदाकालानं हत्वा गजमुखासुरं ॥ समाप
स्यतितंदृष्ट्वा प्रणमपमोऽस्मंसमेष्यसि ॥ ३० ॥ इत्युक्त्वामेवयामास विसृष्टं तं परमेश्वरः ॥ ततोंधीज
गरोविसृः शिवानुज्ञामवाप्य सः ॥ ३१ ॥ वटद्वीपंसमागत्य वटवृक्षस्य कोटरे ॥ समपोज्ञनमाने एम
नविघ्नात्तेभीषणेभ्रमं ॥ ३२ ॥ अविशत्तत्स्पर्शित्रमहात्मोपंध्यात्वात्सहदस्त्रेगणनायकं च ॥ वि ७३
सृष्टहेकाग्रमनाः शिवाज्ञाः प्रणमभावात्सन्तुष्टितांगः ॥ ३३ ॥ इति श्रीशंकरसंहितायां
हस्तकांडे षड्विंशोऽध्यायः ॥ २६ ॥ ततो देवाः सुराधीशप्रमुखा देवतामखं ॥ गजवक्त्रेणतैर्नेनेके

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

लासंपर्वतोत्तमं ॥२॥ प्राप्यतत्रगणाधीशंपूजयित्वापरास्वंशंनानाविधैश्चनैवेद्यैः पुष्पैर्नानाविधै
रपि ॥ तुष्टुवुर्विनतरास्तुस्तैस्तोत्रैर्वैदिकैर्हातगुंफितैः ॥ ततः प्रसन्नोभगवान्विघ्नाधीशः शिवात्मजः
॥३॥ पुष्पाहीद्विधास्यामिसुराः सर्वेमहौजसः ॥ किंकर्तव्यंमयायावत्पूर्वंवदननिर्भयाः ॥४॥ इ
सुवाचनतोदेवानिर्भयावाचमूचिरे ॥ गणनाथमहासत्वभक्तानामिष्टदायक ॥५॥ गणानांत्वां
गणपतिंशरणंचशरणंगताः ॥ रक्षरक्षसुरान्सर्वान्हत्वागजमुखासुरं ॥ ६ ॥ इत्यन्मनागणाधी
शावाध्यमानानहर्निशं ॥ इतितेषांवचःश्रुत्वातथेत्युक्त्वागणाग्रणीः ॥७॥ अवरत्यासनात्सैंह
ल्लिर्गस्पर्शाशीघ्रतः ॥ अचलाख्यमहाभूतस्कंधमारूह्यचोन्नतं ॥८॥ भूतसेनाभिरतुलंमहारावा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

गं०सं० भिरावृतः ॥ छत्रचामरसंघैश्च ध्वजव्यजनकैरपि ॥ ९ ॥ वाद्यानामारवैस्तद्वन्नितांभोधिसन्ने
७४ रपि ॥ वर्षद्भिः पुष्पनिकरं हैर्वैरपि परिवृतः ॥ १० ॥ मतंगजनगराभ्याशं प्रापविघ्नस्त्वरोजवात् ॥ त
द्गागमं समाकर्ण्य गजवक्त्रो महासुरः ॥ ११ ॥ रथमारुह्य वेगेन चतुरंगबलैः सह ॥ चामरैर्व्यज
नैश्छत्रैर्ध्वजैर्वाद्यै रनेककैः ॥ १२ ॥ सहस्राक्षौहिणीसंख्यामितसेनासमायुतः ॥ निरगान्नग राम
राद्दैत्यमहत्तासंभ्रमेणसः ॥ १३ ॥ तदाभवद्रणंघोरंसेनयोरभयोस्तयोः ॥ सेनापरिभवमि ७०
तांतदादृष्ट्वास्वस्यनश्यन्रणात् ॥ १४ ॥ क्रोधेनगजवक्त्रोसौमहाकोपाकुलाननः ॥ चापमाकृष्य श
स्त्राणिसहस्राणिववर्षसः ॥ १५ ॥ द्रावयामासभूतानिसहस्रैर्निशितैः शरैः ॥ पुनः कोपेनविघ्ने

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

डंप्रेषयित्वारथंनवान॥२६॥निजगादततोवाचंनमुहीस्मासुरधमः॥नजानातिभवान्वीर्यंम
मशंभुवरंतथा॥२७॥गछन्तंमीपथ्यामार्गेपरिजेवितुमिछसि॥नशक्तस्त्वंमयायोद्धुंवा
लोसिनिनरामिह॥२८॥पराजिताःसुराःकेचिदिंद्रप्रवीरारणमागताः॥आयुधैर्नहितैःसर्वैर्न
मयंभुवरादिह॥२९॥देवतानांमहायार्थमागतस्त्वंवृथाग्रहात॥यदियोद्धुंमनस्तेयकुरुयुद्धंम
यासह॥३०॥जित्वाभवंतंपश्चात्तान्संहारिष्यामिनाकिनः॥तस्यतद्वचनंश्रुत्वादानवस्यगले
श्वरः॥३१॥शिवाज्ञयाहंत्वांहत्वादेवानाश्वासितुमागतः॥इंद्रादीनांयथापूर्वंपदानिपरिकल्प
यः॥३२॥नचेदिदानींमाज्ञातेभविष्यतिनसंशयः॥त्वमद्यभूमिसंरस्यतिष्ठस्वक्तममादेवा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

गं०से० न्॥२३॥इतिविविधैकवचनंस्तुत्वापंचाननेश्वरः॥ववर्षतस्मिनशस्त्राणिवह्न्यानमहारवः २४
७५ तान्यपोमुसलेनाथस्त्रराणिरुद्रलीलकारह॥कार्मुकंचमहाघोरंचिच्छेदास्यदुरात्मनः॥२५॥चापंतरं
समादायपसारतहासेनसोसुरः॥अभ्यागतोजवेनाथमभ्यात्क्षांतस्याभोषणः॥२६॥धूलीकृत्यतम
चापं प्यास्त्रुंडविघ्नेश्वरस्तदा॥अताडयद्दुरोमध्येमुसलेनदुरात्मनः॥२७॥दुःखमापन्नशस्तेनता
डितोपमहासुरः॥अज्ञानरोगस्ताधीशास्तहीपानिवलान्वयं॥२८॥पुनमन्मारयासासमस्मरण राम
स्सरस्मृताव्रत॥ततःकोपानलाघूर्णोगजवक्त्रोमहासुरः॥२९॥ववर्षतस्मिन्महतिदेवता ७५
स्त्राणिभूरिमाः॥तानिसर्वाणिविघ्नेशंप्रदह्लिप्ताविधानतः॥३०॥प्रणाम्यतस्यैरभीस्यात्त

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हारस्मप्रजापते ॥ हृष्टेनहस्तुरः कोपाद्ववर्षास्मिन्धरानवहून् ॥ ३० ॥ कल्पकालसमाटोपमेघवृष्टि
धेयातथा ॥ गणाध्यक्षस्ततोज्ञात्वानमस्कृत्यबधंतदा ॥ ३१ ॥ नुनोहंइंतमेतस्मिन् अवेच्छित्वा
महाबलः ॥ ससमभ्येत्यवेगेनभित्वोरस्तस्यनिष्ठुरं ॥ ३३ ॥ स्मरणात्त्वाहृहकंभोधौस्त्वात्वानस
करेयपौ ॥ उत्सज्यहेहनसुरस्तहातंरुधिराप्लुतं ॥ ३४ ॥ जग्राहहेहमतुलम् बकस्यमहोन्नतं ॥ सु
वृत्तवक्त्रप्रपुल्लघोरनेत्रद्वयान्वितं ॥ स्थूलदीर्घातिकलितवक्त्रवालेनसंयुतं ॥ पादैश्चतुर्भिः
पीनस्थूलविंशः पर्वतानद्रुमान् ॥ नयंतंपांसुतामुद्दंनिगडाव्यवपीरं ३६ ॥ महारवंमहाघो
रंनर्जयंतंजगत्त्रयं ॥ ३७ ॥ तादृशोयंमहावेगश्चैरंवनिकटंययौ ॥ आगत्यास्मिन्गणाध्यक्षो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं० सं० कल्पयन्तं स्ववाहनं ॥ ३८ ॥ बभार स तु विघ्नेशो मकरासनवाहनः ॥ ततो ब्रह्मसुखाद्देवाः श्रीविमाधु
७६ र्यं तं तदा ॥ ३९ ॥ ववृषुः सुमनोजालान्ननृतुश्च समंततः ॥ पेठुर्गुणगणानस्य नितरां मार्ग
धा इव ॥ ४० ॥ ततः स गुह्यकपांशुक्रीडे विघ्नेशः कर्णाकारः ॥ पाणिभूतानि दैत्येन मारितानि दुरात्म
ना ॥ ४१ ॥ उत्तस्थुः स्वामिनं दृष्ट्वा विघ्नेश्वरं कृपावशात् ॥ असाध्यं किं गणेशस्य त्र्यक्षकस्य स
तां मया ॥ ४२ ॥ ततः क्रोधात्स्वलैस्तूः भूतानि निहितानि च ॥ असुरेन्द्रस्तदा भीतो भूतेभ्यस्त्र राम
पुरं दहन ॥ ४३ ॥ पश्चिमे सिंहरूपमास्थाय मेघेः मायगुल्हां तदा ॥ भुक्तोऽपि पश्चिमेस्तेनाभीत्या प्राप ७६
१ हस्तकं ॥ ४४ ॥ मनोपद्मानुरोधेरः स्ववक्त्रेशुरान्मवान् ॥ पुरं वभूव तेनैव महद्दकावनाद्रूपं ॥

४५ ॥ तत्र विप्रेश्वरः शंभुं प्रतिष्ठाप्य विधानतः ॥ स्वनाम्ना पूजयामास भक्त्या गणपतीश्वरं ॥ ४६
पुनश्च मूषिकारूढो भूतैर्दैवैश्च सेवितः ॥ छत्रचामरसंयोगैर्निर्जगाम मुदान्वितः ॥ ४७
तत्र मार्गे व्रजन्प्राप वरद्वीपं मनोहरं ॥ ततो विनिर्ययौ विप्रो ज्ञात्वा त्वात्रास्य समागमं ॥ ४८ ॥
अंधाजगररूपोसौ विघ्नेशस्य महात्मनः ॥ तत्र हस्तागले पानं प्रणम्य परया मुदा ॥ ४९
तुष्टाव सत्कृतं रूपो नैजं रूपमवाप्य च ॥ नमस्तेस्तु गणेशान भक्तानामिष्टसिद्धिद ॥ ५० ॥ अ
नायकाय महते सर्वलोकैकनायक ॥ भवद्दर्शनमात्रेण मम घोरमिदं वपुः ॥ ५१ ॥ गौरीपा
पवमानस्त्राष्टं विनष्टं खलु देवप ॥ इत्युक्त्वा पूजयामास भक्त्यानं परया हरिः ॥ ५२ ॥ पूजाद्

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं० सं० आगतसंपादयमस्कंधेभीमेगैतेनैकदेके:॥पुनः प्रसन्ने विघ्नेशे भोजावलवनेनहीः॥५३॥अवे
यं निधनं मीसेवहन्यामस्यानरोऽन मा:॥सर्वाभीष्टप्रदं त्वां येनेषां सर्वेशवांछितं॥५४॥हान्
७० मर्हैसिविघ्नेशामद्दुष्टाज्ञानपनाशने॥इति तस्य वच श्रुत्वा नगेन्द्रनागात्तेः सह॥५५॥गणेश्व
रेणपाशास्तुकैलासंपर्वतोत्तमं॥ प्रणम्य ज्ञापितनैरेपार्वतीपरमेश्वरौ॥५६॥नहात्यजग
त्सवेहिमात्रयीतस्मसः॥ नतो विघ्नसुरवाहेत्वाः प्रणम्याज्ञविनायकं॥५७॥स्तुत्वा वन्द् एम
वें चान्यं बद्धांजलिकरा इमे॥विघ्नेशपाश्च्या मिरमैः सुरस्तुहृतस्मनः॥५८॥पुरतो गजवक्त्र ७७
स्य पन्नकांतं कुटत्नाहिके॥नत्वा मिन पुनेतेषां श्रम्यस्तु महात्मनः॥५९॥नविस्मीतिमं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वेदेनैनमहं ज्ञाकारणस्य मे ॥ एवं त्वमुक्तो मत्सोपे कुर्वेति क्रियामिमां ॥ ६० ॥ तेषामभीष्टदेहिनि
स्संभवदेवमवात्मनः ॥ ततो लब्धवरः सर्वेनत्वाकुर्हणपूर्वकं ॥ ६१ ॥ स्वपद्मानियपुः सोत्सा
हेवाविवेषत्वरानया ॥ आरभ्यानमेतद्भवतो मया त्रमजायते वर्णितमानुपूर्व्येण ॥ ६२ ॥ ग
णेश्वरस्यामितवैभवस्य किंतावता हृष्टणमीश्वरस्य ॥ ६३ ॥ इति श्रीशंकरसंहितायां दस
कांडे सर्विंशोऽध्यायः ॥ २७ ॥ नमस्ते शिवरस्तुकेन्तत्वपारस्सजायते ॥ स्तुणनच्च व्रवीम्य
हं चारित्रमवधानतः ॥ १ ॥ गुणातीतो महादेवः कल्याणगुणभूषणः ॥ अनंतमहिमाधा
रः परंज्योतिः परात्परः ॥ २ ॥ सत्वं रजस्तम इत्येतिगुणानसष्टापुराशिवः ॥ रजसा योऽस्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० धातारं सृष्टुं लोकानमलिं ईडे ॥३॥ सत्वेन विष्णुं संयोज्य पालनाय मलिं ईडे ॥ अन्येः कर्तुमसा

७८ कृत्वा संहारस्य रुद्रेण मेः ॥४॥ अधिष्ठाय तमः शून्य अंतः सन्वोपिके वलः ॥ प्रतिकल्पं म

हादेवः सर्वं संहरति प्रभुः ॥५॥ अन्यथा सर्वं विधाना सुषदेहाक्रपं शिवः ॥ सनकादिकऋषी

णां च ब्रह्मविद्यां हि ना क्रिमं ॥६॥ स्वेच्छाकृतिः कथं वा यं नाम सम स्नेह देह छिवः ॥ सत्यज्ञा एम

नमनंतं च ब्रह्मसाक्षात् शिवं स्तुतिः ॥७॥ सद्वासाहि महे यो मत्ता मसत्वेन संभवेत् ॥ निरं ७८

जनं महादेवं निर्गुणं निरुपद्रवं ॥८॥ अनंतनमहिमाधारमपारं छिन्नवैभवं ॥ अमाकृत

शरीरं च लक्ष्य लक्षणवर्जितं ॥ अस्य तपीश्रु ष्ट्वा छिवं विनस्याहरिस्तुतिः ॥ विसुब्रह्म

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

गुतोरेवागुणत्रयसमन्विताः ॥२०॥ निद्रालस्यवशित्वात्तु ब्रह्मसत्वात्तामसो हरिः ॥ अहं
कारादियुक्तत्वाद्राजसः परिपठ्यते ॥२१॥ शिवज्ञानार्चनध्याननिष्ठत्वात्सात्विक
श्च सः ॥ एवं गुणत्रययुतो ब्रह्मापि चतुराननः ॥२२॥ दुःखाज्ञानादियुक्तत्वात्तामसा
य त्मा विधिस्मृतः ॥ सुवर्णमहस्णकारेणजसंहारैकनिष्ठुतः ॥२३॥ शिवज्ञानादियुक्तत्वा
त्सात्विकोऽपि मतो ज्ञायते ॥ एवमेव जगत्सर्वं गुणत्रयमयं किल ॥२४॥ शिवस्तु निर्गुणः शां
तः केवलं ज्ञानरूपवान् ॥ चराचराणां सर्वेषां मनसा नाम ईश्वरः ॥२५॥ ब्रह्मस्य भेदाप्रचा
रेण नाम सो भाति नान्यथा ॥ निर्वाणादि समपाश्चोक्तं नाम सांतं चरित्रकं ॥२६॥ शिवस्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० शास्त्रकारैरपि निल्पानां महर्षिरत्नं ॥ द्विसहस्रेरपि चापास्तहस्ता लांचरस्मिंनं ॥१७॥ तेन
७९ दृष्टाविधेस्याधंचरितं नतन्दीक्षितं ॥ तस्मात्वमपि पदेस्मिन्नयपन्नयस्ते ध्वरंक्षितं ॥१८॥
सक्षण भगवांस्त्वं च दृष्ट्वा रक्षितस्मृतः ॥ स वसुकेकक्षिवोरः धीचोपुनरेवसः ॥१९॥
योवाको वाभवत्वे षनतसैन्द्रीयते रविः ॥ यत्किंचिद्रपिवक्तव्यं त्वयाने वाचनाय सा ॥२० एम
गच्छ गच्छ यथामार्गं मुक्त्वा वा चालनामिह रसुकवनिहस्मिन्पुनः कोपाकुलोकविः ७९
२१ ॥ निःस्पकोपपथत्वेन त्वां तोरणवेचोक्रवीत् ॥ अथ रेये महारेवं नयज्ञेनि द्विजाधमाः
२२ नतेषां तस्मात्किंतु विपरीतफलं भवेत् ॥ तस्मात्तरीयपत्तस्य विछेदो भवति ध्रुवं॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

॥२३॥ छिन्नं तत्र शिरः सद्यो भविष्यति न संशयः ॥ श्रुत्वेत्थं सकलैर्देवैर्भक्तिनम्राग्रतो हरिः ॥२४
इत्युक्त्वाऽथ द्विजान्वीक्ष्य यज्ञवाटमुपागतान् ॥ शृण्वन्तु विप्रा धर्मज्ञाः सर्वे कुमाराह्नसक्तमानसाः ॥२५
स्य वेदोत्पत्तिः सूत्रिवाचेन पराङ्मुखाः ॥ देवमार्गैकविमुखा भावेम पवित्रहकाः ॥२६॥ न
त्व रकेषु वसतैर्वसुपतं तोऽस्येन दुःखिताः ॥ क्वापि त्वेवं कविवरः सशिष्यैः साकमीश्वरं ॥२७॥
प्र ध्यात्वा रुद्रं समनिलयेत्वा प्रमं मपयो द्विजाः ॥२८॥ इति श्रीशंकरसंहितायां हंसकांडे अष्ट
विंशोऽध्यायः ॥२८॥ गते रुद्रे विवरेतस्मिन् हंसस्यास्य दुरात्मनः ॥ वर्द्धते वीर्यधृतिः कीर्तिः सं
पदाप्यनिर्विघ्नः ॥१॥ ततो हंसस्य भूपश्रेष्ठ ध्वजदंडो द्विधा पतनं ॥ मांगल्यं तेनुत्तनस्कापा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं०६ कंठच्छिन्नःपपातह॥२॥तस्मिन्नेकाकिकंकाष्ठापूपस्तंभेनहोन्नते॥एवमाहीनिवीस्या
पिहुर्निमित्तानिहुर्मेनाः॥३॥परित्यक्तभयोविस्मृपूजिपित्वापपपजे॥हेवत्तानाम
८० धीरणंचहृतनानोपचारवान्॥४॥तथाहुह्निनुनडनेनभवलोकेंवसंनेरपि॥मानपन्
मात्मरणानसर्वान्कामधेनुसमार्पितैः॥५॥भोजनपन्नपानैर्वैतैः कल्पवृक्षविनिर्मितैः एम
भूषणैर्मणिभिर्दिव्यैश्चिंत्तामणिसमुद्भवैः॥६॥तोषयामासवहुभिःस्तवैस्तान्समुपा ८०
नानि गतान्॥एतान्सर्वान्गणान्वैवरान्धीमद्गुह्यकर्दिनाःपरे॥७॥गृहीत्वाकेचिद्दृस्यवस्याप्या
स्तुपुनरागताः॥रथानांतुरगाणांचगजानांचमहारवाः॥८॥वभूवुस्तत्रमालायांविशाला

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यं समुद्भवन् ॥ बहून्यपि विमानानि संबाधेनात्र तस्थिरे ॥ ९ ॥ रंभाद्याप्सरसस्तत्र ननृतुः सु
मनोहरं ॥ जगुर्विद्याधराः केचित्कलकंठाश्रुतिप्रियं ॥ १० ॥ सवधूकाः सुरास्तत्र संतुष्टाः
तस्थिरे मुदा ॥ हत्वा हृतानि हृष्टोपि विप्रास्तरोभ्यापच्येप्सितं ॥ ११ ॥ अग्निं प्रज्वाल्य तत्रासौ दे
वानुद्दिश्य मंत्रतः ॥ आहुतिं प्रददौ तेषामानुपूर्व्याद्विभुर्जां ॥ १२ ॥ ततज्ज्ञात्वा नारदः श्री
मान् कैलासमचलाधिपं ॥ गत्वा तत्र महादेवं सांबं भक्त्या प्रणम्य तं ॥ १३ ॥ वृत्तांतमेनं प्रोवा
च बद्धांजलिकरो ऋषिः ॥ अध्वरे प्राप्य भवने दक्षो धान्सुतोप्ययं ॥ १४ ॥ अदत्वाघहविर्विभो
गमन्यान्देवान्यजत्यलं ॥ पक्षेश्वरैस्त्वयि पितावेविगुरवोऽदुर्मनाऽस्ति ॥ १५ ॥ तदा तद्वचनं गौ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कां०सं० रीश्रुत्वाविस्मितमानसा॥ इत्थंस्थितस्यतंपार्श्वंइत्युक्तेविस्मितमानसा॥१६॥ सत्यमस्यहेवमीशा
८१ नंमेवावचपरमेश्वरं॥ हृष्ट्वात्रयाणांदेवेशापुनरप्यामिशीघ्रतः॥१७॥ अनुज्ञांकुरुमात्रापये
ममसर्वेश्वराधुना॥ इतिगौरीवचः श्रुत्वास्मयमानमुखोबुजः॥१८॥ कंथंगच्छसिक
स्माशिंत्वमनाहूयमोहतः॥ इत्थोगमस्यानमुक्तान्यानदेवानसर्वान्पजनस्तत॥१९॥
सत्वत्रतवपात्रापूनिश्चिताखलुमामिति॥ इतिशंभोःसमाकर्ण्यदक्षकन्याशिवावचः॥ राम
२० पुनःप्राहपितस्वेहमलोकपाचाविधिस्सपा॥ ममस्वमंतुदक्षस्यकिंचितत्रस्यपि ८१
वाधुना॥२१॥ वीक्ष्यपागमहंतस्यसमापास्याभिशीघ्रतः॥ आज्ञपानवदेवेशासोन्तस्त्वैव

मुमांतहा ॥२२॥ प्रगुणनाममहादेवं दृढ़वर्द्धिनवेनसा ॥ तेष्यांनिसमहादेवः प्रेषयामासतांशिवां
॥२३॥ शिवाज्ञयागणास्तस्याविमानंनिर्म्मिरेमहत् ॥ अनेककोटिसंयोभंनानारत्नविचित्रितं
२४॥ सर्वालंकारसंयुक्तमारुह्यैतच्छिवाननः ॥ सुमालिनीमालिनीभ्यांधृतदिव्यातपत्रिका
२५॥ मंगलासुमनोभ्यांचवीज्यमानाचचामरैः ॥ भार्यैयानंदिकेशस्यसुकेयपाशोभनांगया ॥
२६॥ धृतनानामणिप्रोतपादुकासुमनोहरा ॥ अनिंदिताकलीनाभ्यांविकीर्यसुख्यसंततिः ॥
२७॥ तालवृंतासुरीभिश्चदिव्यसूत्रभिःपरीवृता ॥ वीटिकापेटिकाभिश्चव्रतयाईयरणपालि
भिः ॥२८॥ सुगंधवस्त्राभरणपेटिकाकोटिभिस्तया ॥ नर्मादिरसरः संघेःसुकुमारांगय

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० छिभिः ॥२९॥ आप्लुयद्भिर्विमानानि वहून्यप्सरसीजनैः ॥ मुक्तहस्ताभिरन्याभिः पिक
८२ हंसानपाणिभिः ॥३०॥ शारिकादिकराभिश्च संमुहदीभिः परीवृता ॥ एवमादीभिरन्याभिर्दिव्य
स्त्रीभिरियं समागता ॥३१॥ मत्तस्य तावद्योधेशा महत्ता परमेश्वरी ॥ एतच्छ्रवणभूतानि वध
मध्वजपूर्वकं ॥३२॥ एतावयुधानि चान्यानि तत्र हाहाहकारकोरवः ॥ निर्यापुत्तानि सर्वाणि मह
कोलाहलारवैः ॥३३॥ सोमनंसृस्त्वगणपः प्रणम्येनां पदे पदे ॥ महत्ता संभ्रमेणैवं यागता रम
लाभिवंचयौ ॥३४॥ अवरुह्य विमानात्ता हापरस्तां तितं किवा ॥ तदा हरः सुतामेनामव ८२
मन्यद्दुरात्मवान् ॥३५॥ अमंगलस्तत्र पतिरविज्ञातकुलोद्भवः ॥ अनाचाररतो नित्यमना

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हृतस्ततो मया ॥३६॥ तद्भार्या त्वं मया नैवाहृता किल मरेव परे ॥ तथापि त्वं वृथा मम पार्श्वं संप्राप्ता
त्वं गतानन्तु ॥३७॥ गच्छ तं स्म हसा पसुर्गेहमेव श्मशानकं ॥ इत्युक्तवति हंसेऽस्मिन् दुराचारे शिवा व
देत् ॥३८॥ सोऽहं र्यैमम सर्वास्तास्त्वया संमानिताः खलु ॥ तासां च पतयस्तातत्त्वया सर्वेपि मा
निताः ॥३९॥ अन्येपि बांधवाः सर्वे पूजितास्तारतम्यतः ॥ मत्पतिं मां च यागेस्मिन् त्वं नै
व गणस्य हे ॥४०॥ आगतायां मयि त्वय्याप्यहो कोपाकुलो भवान् ॥ पुनर्गच्छेति वदसि त्वं
मामत्र समागतां ॥४१॥ अपराद्धं मया किं वा कृतं पृच्छे प्रसेनजे ॥ इति गौर्या वचः श्रुत्वा पुन
र्हंसप्रजापतिः ॥४२॥ श्मशानवनं तेन परस्त्रामसः खलु जेपतिः ॥ तद्भार्या त्वं च नैवास्म

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० यागंद्रष्टुमिहार्हसि ॥ ४३ ॥ सर्वास्ता अपि मत्सुताः समाहूय मयाव्रताः ॥ तासां च पतयः स
८३ र्वे मम जामातरस्त्विते ॥ ४४ ॥ त्वं जामाता तत्त्व पतिर्मे पुत्रीत्वं च सत्मनः ॥ तासामेवमय
च्छामि वांछितानि महीभृता ॥ ४५ ॥ सर्वेषामंगि विवार्थैनाभिष्ठंनि त्वं नताहृशी ॥ त
स्मात्त्वपतेर्यागे न हास्यामि हविर्वरं ॥ ४६ ॥ वेदवाक्येन तस्यापि हविः प्रोक्तं तथा म्हे ॥ राम
अगण्येन मधुनावत्तातत्र कृतो घमः ॥ ४७ ॥ क्रियासमभिहारेण नवकर्मं त्वपावकः ८३
तत्फलं छत्रसंभीपुरतो मम लज्जां विहायव ॥ ४८ ॥ इति तस्य वचः श्रुत्वा तस्ये गौरी क्रुधान्वि
ता ॥ न हासवै पितवस्याविष्णुर्देवीसमीक्ष्यते ॥ ४९ ॥ विमलारख्या सखी गौर्यास्तत्हातो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

संभ्रमाग्न्यसा ॥ कोपं संहर हे देवि मानात्वं जगतोस्य भो ॥ ५० ॥ त्वत्कोपेन जगत्सर्वं संबाधं भ
वति ध्रुवं ॥ उपसंहर कल्याणि कोपमेतं दुरासदं ॥ ५१ ॥ इत्युक्त्वा सा पुनर्भूमौ देहं उवत्मराणाम च
तेहारस्म सृता गौरी कोपमुक्त्वा समीस्यतं ॥ ५२ ॥ हसमेनं दुरात्मानं प्रोवाच वचनं पुनः ॥ ह्रूवरां दे
वदेवस्य यत्कृतं हस्ससांप्रतं ॥ ५३ ॥ सम्बधं तेन मश्चितं नितरामत्र दुर्मते ॥ महूवरोनननतयाव्यधा
मेनत्कृतेन हि ॥ ५४ ॥ निरंजनं निराधारं निर्गुणं निरुपद्रवं ॥ सर्वज्ञं सर्वविद्यानामादिकर्त्तारम
व्ययं ॥ ५५ ॥ तत्वातीतं शिवं शंभुं शंकरं प्रणतार्तिहं ॥ तामसं प्रोक्तवान्मोहाद्हेपापं न वेदहं शं
५६ ॥ सर्वसंहारमात्रत्वात्समनाम सदैवाभवत् ॥ तस्मै देयो हविर्भागः स हि पूज्यो न चेतरः ॥ ५७

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यद्द्व्यक्षरंनामगिरेरितंनृणांसकृत्प्रसंगादघमाशुहन्तितत्।।पवित्रकीर्तिंतमलंघ्यशासनं
भवानहोद्वेष्टिशिवंशिवेतरः।।१

शं०ठे सं०ठे तंनाममपरमंयोगाशिवइत्यक्षरद्वयं।।सकृज्जपतिवैपापीजनोमोक्षंसविंदति।।५८।।योविनिंद
८४ तितंवैशंसंसारान्मोक्षकारकं।।तस्यपापस्यसहस्रास्तमायांतिमहद्भयं।।५९।।सर्वंशिवस्य
महिमाश्रूयतेहिश्रुतौनरैः।।तस्मात्त्वमपिपापात्माशिवनिंदापरायणः।।६०।।विनश्यसि
नसंदेहः।क्षिप्रेणत्वंशिवाज्ञया।।इत्युक्त्वासामहादेवीविमानेहिक्षमास्थिता।।६१।।नि
वस्यसहस्रामापकैलासंपर्वतोत्तमं।।तत्रदृष्टुमहादेवंभरण्यपरयामुदा।।६२।।वृत्तांतमु एम
क्त्वादेवंवैश्रीमार्यपामासतत्क्षणं।।अथश्रुत्वाशिवनस्यैवंतदाक्षोभंतुराम्नवचः।।६३।।पुन ८४
श्चशांकरीदेवंभरण्यप्रभुविदंउवत।।शंभोसर्वज्ञविश्वेशविश्वरक्षापरायण।।६४।।प्रशं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तदागच्छेव सत्वं करुणामृतसागर ॥ उत्तिष्ठ यज्ञमेतस्य तं च संहर शीघ्रतः ॥ ६५ ॥ सतु पापी दुराचारः
शिवनिंदापरायणः ॥ सर्वलोकहितं तस्मान् ममेष्टापूरणं तदा ॥ ६६ ॥ इति श्रीशंकरसंहितायां
दक्षकांडे एकोनत्रिंशोध्यायः ॥ २९ ॥ इति गौर्यास्तुतिं श्रुत्वा महादेवो खिलाशनः ॥ सस्मार म
नसा वीरं वीरगणं भक्तभद्रं ॥ १ ॥ वीरभद्रं महाकायं सर्वलोकैकघस्मरं ॥ तदाज्ञयजयेत्सुखैः प्रा
दुरासीद्दहनत्वं ॥ २ ॥ ललाटचंद्रनयनवह्निकुंडान्महेशितुः ॥ महाद्रिशिखरमस्थशिरः साहस्र
कैर्युतः ॥ ३ ॥ द्विसहस्रभुजैः स्थूलैरायुधैरतिसुंदरैः ॥ खड्गखेटगदाचक्रवज्रमूलधनुःशरान् ॥
४ ॥ मुसलप्रासनाराचमुखायुधततिं वहन् ॥ विस्फारिद्देवनिकरमुंडमालोज्ज्वलाकृतिः ॥ ५ ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पं०७सं०७ करस्थितामहाघंटाविजयारवभीषणः ॥ स्फुरद्दलप्रभाभास्वज्जटामुकुटमंडितः ॥ ६ ॥
आरक्तपृथुलाकारो घोरदंष्ट्रो महातनुः ॥ नानारत्नौघरचितसिंजन्मंजीरपादवान् ॥
२५ या ७ ॥ वमन्वह्निंचथोनुयलोचनवितततत्वकः ॥ भीषणं शृंगमादायनादयन्लीलयातथा ॥ ८
वमन्नासापुटैर्वह्निमट्टहाससमारवः ॥ वराहदंतमादायकच्छपांगेनयामहत् ॥ ९ ॥ वलवि
ल्पाटिदेवानामस्थिमालामनोहरः ॥ संभ्राम्यन्हस्तैरच्छेनपुन्वनस्तैरमितस्ततः ॥ १० ॥ वी राम
छुमंडानिसर्वाणिकरेणचपरीवृढः ॥ पादन्यासैर्नमस्तत्रनस्त्रैर्ल्कोलाहलात्मरवं ॥ ११ ॥ भो २५
गिभोगसमारब्धभुजभूषणसर्पवान् ॥ अनेकरत्नघटितभूषणैरपिभूषितः ॥ १२ ॥ भूति

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

भूषितस्तत्रवीरोगोरुद्राक्षकृतभूषणः ॥ हरिचंदनसंलिप्तललाटोरः महेश्वरान् ॥१३॥ द्राक्षा
पएमालस्तहाकेपाड्रुइकालीभयंकरी ॥ तादृशीनिरगाद्धंशक्रत्वाकोलाहलारवं ॥१४॥ भद्रका
लीवीरभद्रौपार्वतीपरमेश्वरौ ॥ कृतप्रदक्षिणेनत्वानस्थानेपुरतस्तयोः ॥१५॥ वीरभद्र
स्तदादेवंवीक्ष्यप्राहभयान्वितः ॥ जयशंभोमहादेवसप्रद्वीरपिनाकधृक् ॥१६॥ आज्ञा
पयभवदासंपत्रकुत्रापिशंकर ॥ वध्याहरिःकिंनेनक्षेत्रब्रह्मावाभवदंतिकं ॥१७॥ तवाज्ञ
याजगत्सर्वंसुरानिंद्रमुखाद्युत ॥ एसमानकिन्नरान्मर्त्यान्स्तत्रलोकान्ग्रणनषि ॥१८॥
अद्यैवाविलिहाम्यपयेवयाम्निकौरत ॥ किंकरोम्यहमीशानतवसम्रतिमुपागतः ॥१९॥

लि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०शे०सं० इत्युक्त्वा विनयेनाथं तस्थौ बद्धांजलिः पुरः ॥ तदा प्रभुः समुद्वीक्ष्य वीरभद्रं महाबलं ॥ २० ॥
८६ भद्र वीर महासत्व महाज्ञापरिपालक ॥ मुक्त्वा मामधुना दक्षो देवान्सर्वान्यजंस्तथा ॥ २१
तत्र गत्वा हविर्भागं पृष्ट्वा त्वं मामकं वरं ॥ हनक्षेत्र नहीत्वा प्रभु समागच्छ मदंतिकं ॥ २२ ॥
नमपच्छतिवेद्र सत्तहातनममरैः सह ॥ इत्वाशिरः समुच्छिप्य पादाग्रमध्ये कुरुणात्मपः ॥ २३ ॥ एम
तिष्ठ तत्र तदाहं च समायास्यामि शीघ्रतः ॥ इत्युक्ते सैव मामास वीरभद्रं महेश्वरः ॥ २४ ॥ ८६
अथ देवं प्रणम्याथं प्रतस्थे सहसा बली ॥ कृत्वा कोलाहलान् एवं परमानंदनिर्भरः ॥ २५ ॥
ससर्ज वीराननुलान्निश्वासोच्छ्वासयोस्तथा ॥ तेन कूपेषु सर्वेषु नासाकर्णपुरेष्वपि ॥ २६ ॥

द्रा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्वेदबिंदुषुनेत्रेषुजटाहोंदंद्रकेष्वपि ॥ वक्षोबाहुगलेष्वन्यान्‌जान्वोर्मुखांघ्रिकेष्वपि ॥ २७ ॥
नाभीकटिमुखेष्वेवमंगेभ्यान्समानवहून्‌ ॥ गणान्नभूतानिभीहृणस्मरणमात्रेणलील
या ॥ २८ ॥ तदानीमस्थितास्तापिभद्रकालीशिवाज्ञया ॥ कोत्यःस्वसदृशावक्षोनानाव
र्णाःससर्जह ॥ २९ ॥ नीलरक्तधवलश्यामाःपीतककर्बुरवर्णकाः ॥ मल्लाईत्लासिंहशरभग
जाश्ववृषभाननाः ॥ ३० ॥ भल्लूकव्यालवक्त्राश्चगवयाहिमुखास्तथा ॥ नानायुधकराः
सर्वाःसर्वेनानाविधायुधाः ॥ ३१ ॥ नानावर्णास्तथासर्वेनानाविधमुखागणाः ॥ नाना
नाभूषणाहीप्रांगाश्चेऽवन्हिविलोचनाः ॥ ३२ ॥ नानासत्वामहावेगाबलविस्वस्यिमा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं॰से॰ लिकाः ॥ ब्रह्मांडगनामधेयाश्चांगिरसकृत्यपंडिताः ॥ २३ ॥ अनुमंत्राणि सर्वाणि वाउवेवमु
धान्विताः ॥ एवं विधानि भूतानि वीरकारविभीषणाः ॥ २४ ॥ मोहिन्यश्चैव शाकिन्यो
२७ गकिन्यो योगिन्यो गणाः ॥ भैरवः कालरुद्रश्च कृतकोलाहलारवैः ॥ २५ ॥ सर्वाः सर्वैव
सर्वाण्येतानि जंगमुरनुस्पृत्यै ॥ भानुकंपादयः सर्वे गणा वाद्यान्यनाउपमन् ॥ २६ ॥ छत्रचा ९म
मरकोरग्याश्रियाकान्निगेना हुते ॥ नानोपचारनिरताः परं सर्वे विनिधेणुः ॥ २७ ॥ २७
पिनाकि दृढमभुरवाः धनछत्राविनिर्धणुः ॥ शणेन सर्वे इमस्मरस्पुर्धागवेदमनतन् ॥ च
कं पिरेन हा सर्वे जनाश्चेलुश्चतुर्देश ॥ नहानी वीरभद्रस्तु वीरश्चीसम्पारनपि ॥ २८ ॥
सर्वे

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

आवृत्यशालांमहतींपूर्वंतिष्ठंतहेगणाः ॥ येतिष्ठंत्यत्रशालायांभोक्तुमभ्यागताःसुराः
४० ॥ अन्येचतेन्ययासर्वेनिर्गमिष्यंतिवंचकाः ॥ स्यात्तत्क्रमवधानेनयुष्माभिस्त्विहिह
धुना ॥ ४१ ॥ इतिश्रीशंकरसंहितायांहस्तकांडेत्रिंशोध्यायः ॥ ३० ॥ इत्युक्त्वावीरभद्रस्तु
भद्रकालीसहायवान् ॥ विवेशयागसदनंसर्वदेवगणाकुलं ॥ १ ॥ प्रविष्टेवीरभद्रेस्मिन्याग
शालांमनोहरं ॥ तदागणाश्चयेयागशालामावृत्यपाविनः ॥ २ ॥ तस्मात्तकान्भटान्स
र्वान्हत्वाकृत्वामहारवं ॥ तस्थुस्तेसावधानेनवीरभद्रस्यशासनात् ॥ ३ ॥ वीरभद्रंतदावी
क्ष्यविस्तुब्धमुखाःसुराः ॥ सहायांतंभद्रकाल्याभीताःप्रोचुःपरस्परं ॥ ४ ॥ कावेतावत्तु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं॰ सं॰

८१

लाकारैरप्रकुटीकुटिलेक्षणैः ॥ पार्वतीपरमेशान कोपोऽभूत्तावियोर्ध्रुवं ॥५॥ अनयोरीदृ
शः कोपः कथं वा स्याद्भयंकरः ॥ इति केचिन्मुरा वाचमथ मोचुस्तदाननाः ॥६॥ विना
शकालः संप्राप्तः सर्वेषां नाकिनामिह ॥ इत्येवं केचिदमरा ब्रक्रमच्चुः परस्परं ॥७॥ शिव
स्य शिवभक्तस्य निंदकायैव पापिनः ॥ तेषामाज्ञाभवेद्दैवीताकाप्येतं ध्रुवं श्रुतं ॥८॥ ह न

राम

दृष्टमेतन्नहि दृष्टे स्मिन्निदानीमिति निबोधिरे ॥ शिवनिंदापराणां च गोष्ठ्यां ये निवसंतिते ॥९

८१

न विनश्यंपतीति वचनं वेदैः स्मात्स्मास्मृतं ध्रुवं ॥ किमर्थं मतिरस्मन्नायागे दक्षस्य पापिनः
॥१०॥ अनयापि हि सुराणां च दुर्गमं पन्मनिरा गता ॥ अस्मानपि सुरान्सर्वान्नूनं त्वभ्रयोजनका

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रिणः॥११॥मत्वासर्वात्मनासत्त्वविहीनानखिलज्ञापवत्॥मद्वतोयंमहादेवंमुक्त्वा
पाणेसुनिभिन्नतः॥१२॥तस्मादेवगतोमस्तुःसर्वेषामीश्वरज्ञया॥इत्यूचुःकेचिद्
मरणमहद्भयसमन्विताः॥१३॥हास्यापरापवमानेनसर्वलोकैर्जनत्यसौ॥विनिर्ग स्यपुश्यतः
तातत:पीठेतत्फलंसमुपस्थितं॥१४॥इतिनानाप्रकारेणवहन्त्येतेषुनाकिषु॥
वीरभद्रस्तदाकाल्याप्रायोहसन्तिकंक्रुधा॥१५॥कृत्वाकोलाहलारवंनादयन्नभ्र
गमङ्गते॥विहस्यतस्थेपुरतोवीक्षितःसुरपुंगवैः॥१६॥मुंगर्व्वानिसमाकर्ण्यसुराः
केचनदुद्रुवुः॥अस्फुरच्चतदामेरुर्धरित्र्यासहपीडितः॥१७॥मुमुहुःसर्वलोकस्थाः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं० सं० मालिनः सकलाअपि ॥ भीताः सुराश्च तत्रैस्या मुमुहुः पतिता भुवि ॥ १८ ॥ ज्वालाया

२९ स्त्र वहिर्दिशं प्राप्य केचिन्मुरस्तनः ॥ वीरभद्राहिताः खिन्नाः पुनः शालामवापि

रे ॥ १९ ॥ एवमेतेषु सर्वेषु भयं प्राप्तेषु नाकिषु ॥ मुमोह दक्षः पापिष्ठस्तदा जीवद्वि राम

कलः ॥ २० ॥ पुनः संज्ञातविज्ञानस्तदा स्वंतं भयान्वितः ॥ वीरभद्रं समीक्ष्याथ निज

गाद्वचस्तदा ॥ २१ ॥ कस्त्वं किमर्थं संप्राप्तः कुतो ह्यागतो महाबलः ॥ इत्युक्तवति द २९

क्षेऽस्मिन्वीरः प्राह गंभीरवाक् ॥ २२ ॥ विद्धि मां देवदेवस्य महादेवस्य शूलिनः ॥

आत्मजं तस्य यज्ञेऽतेह विहर्तुमागतः ॥ २३ ॥ ततो दक्षः सहविः शंभोर्देहि हिसीप्रमिहाध्व

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रे॥इत्युक्ते वीरभद्रे गणेशः प्राह पुनर्वचः॥२४॥न दीयते हविर्भागो यागेस्मिन् शंकरस्य
वै॥मत्वा तत्तामसं देवान् हविर्भिः प्रीणयाम्यहं॥२५॥एवं वदति यज्ञेस्मिन्ब्राह्मणा
यो भयकंपितः॥प्रणवेन समुत्थाय प्राह वाक्यं नहा द्विजाः॥२६॥अध्वरेशं महादेवं ह
विर्भिः प्रीणयाधुना॥तस्माज्जपाज्जगत्सर्वं समर्थाहिहिवर्त्तते॥२७॥सस्वाहेति देवे
शो हविषः प्रथमस्य हि॥ससंसत्यं ब्रवीम्यद्य न वदस्व प्रजापते॥२८॥इति वेदवचः श्रुत्वा
प्रपेदे दक्षः प्रजापतिः॥न दातुमैच्छद्देवस्य हविर्वरमहो द्विजाः॥२९॥तदानीमेव वेदोसौ
स्तुत्वा सांबं महेश्वरं॥वीरभद्रं प्रणम्याशु प्रणवेन तदा जपा॥३०॥स्वपदं प्राप तरसा ब्रा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० त्वरणानामधीश्वरः ॥ एवमुक्त्वा गते देवे वीरभद्रः पुनः क्रुधा ॥ २१ ॥ दक्षं वीक्ष्य दुराचारं
९० देत्यसङ्गमध्वरे ॥ उवाच वचनं महासत्वः शिवाज्ञां मनसा स्मरन् ॥ २२ ॥ दक्षः ॥ त्वमपाहि
यनेभागो रुद्रस्य क्रूरकर्मिणः ॥ भूतैः प्रेतैः पिशाचैश्च सर्वेहासंचास्यपं ॥ २३ ॥ तस्माद्यज्ञेय
हीपेसो हविर्भोक्तुमसांप्रतं ॥ इत्युक्त्वा चतुरश्चारः श्रुत्वोर्नारदवरद्रवः ॥ २४ ॥ तस्यतद्वचनं श्रु
त्वा वीरभद्रः प्रतापवान् ॥ शुश्राकममरः सर्वे संमतं किं वचोस्य वे ॥ २५ ॥ इति पप्रच्छ तत्र रम
स्थानत्रस्तविमुखान्सुरान् ॥ वीरभद्रस्य वचनं श्रुत्वा एवं तत्र वामरः ॥ २६ ॥ तस्युर्ने ९०
ताननाः सर्वे मोहाविष्टा विजोनरः ॥ इति श्रीशंकरसंहितायां दक्षकांडे एकत्रिंशो०

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ध्यायः ॥२९॥ तेदेनहरिविलंहृष्ट्वावीरभद्रोमहाबलः ॥ कृत्वाकोलाहलंतारावंब्रह्मांडंस्फोटयन्निव ॥१
ददेनाताउपविष्टोसोहरोमध्येनिवीर्यवान् ॥ तदानींकौस्तुभंरत्नंपश्चाचतदुरोगतं ॥२॥ भिन्नापपा
तशातशोभूमिपृष्ठेद्विजोत्तमाः ॥ पतिन्त्वानरसाविस्मुर्मुमोहगतविक्रमः ॥३॥ विधातारंततो
भूर्ध्निमुष्टिनाकुंठयद्विभुः ॥ पपातसोपिमोहेनधावंस्तूर्णंप्रजापतिः ॥४॥ गायत्रीमपिसावि
त्रींवसलामीमपिनिर्गताः ॥ छिन्ननासाकुचाग्रकेकरवालेनवीरपः ॥५॥ ततोदेवाःपरा
भीताःदुदुवुःसर्वतोदिशः ॥ वह्निर्भूतैश्चवीरैश्चद्राविताःपुनरंतरं ॥६॥ ततस्तुचंडधावं
तंपादेनाताडयत्सत्ववान् ॥ मेषपित्वायमस्यापिकिरीश्चछेदनिष्ठुरं ॥७॥ कपोलेनाडयामा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं० सं०
९१

ससर्थस्याद्भुतविक्रमः ॥ भग्नंरं तातस्त्वद्धतस्य निपेतुः पृथिवीतले ॥ ८ ॥ भगस्योत्पाट्य मास

लोचने दक्षहृन्मनः ॥ इंद्रं कोकिलरूपेण निर्यांतमपि सोछिनत् ॥ ९ ॥ वह्नेर्हस्तौ च रसनां ह

विर्भोक्तुरखंडयत् ॥ नासिकामग्निभार्याया स्तनौ सोछिनदद्भुतां ॥ १० ॥ इंद्रेनानाम्यनिर्ब्बै

र्तिजयानामित्रहा नरहा ॥ मुसलेनापसेनापांपत्निं हत्वा महाबलः ॥ ११ ॥ अमारयत्ततो वा

युं यांतं परंमुनादिजाः ॥ कुवेरमपि मूलाग्रे मानपित्वा न नर्त्त ह ॥ १२ ॥ रुद्रास्त्वेकादश तदा एम

सेशानानाभयकंपिताः ॥ वीरभद्रं महेशं मुस्तोमरणाना तिभंजनं ॥ १३ ॥ तानेवनान्वीरभद्रो ९१

भर्त्सयित्वामुमोचह ॥ असुरेंद्रं द्वारे स्थापयित्वा सुरक्षनवानहा ॥ १४ ॥ मृगरूपेण धावंतं य

स्वा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ज्ञेयागगृहांतरे॥ निरुध्यपुरतोगत्वाविघ्नेहास्येणमन्युना॥१५॥ ततेहतस्सर्वमालोकाहस
म्भिंतामवाप्तवान्॥ मयिपश्यतिवीवीरेपंपञ्चेहेवानमारयत्॥१६॥ उक्तोहिमंकरस्यास्य
मे ब्रह्मणामहिमापुरा॥ ज्ञात्वातेहैवमीशानंतपः कृत्वासुदारुणं॥१७॥ ऐश्वर्यंप्राप्तवा
नस्मिकृपयास्यमहेशितु॥ मात्रवुध्यातुदेवोयंमयाज्ञेनविनिहतः॥१८॥ क्रियमाणे
पुण्यागेब्रह्मणाज्ञनकेनमे॥ नहतस्त्वहविःसंभोरितिकुंठीकृतंखलुः॥१९॥ मयापिदे
वंतमुक्त्वासमारब्धः क्रतुःसुरैः॥ दधीचिनावचःप्रोक्तंनश्रुतंहितमिच्छता॥२०॥ हासा
यिणाःवचःपुत्राःनश्रुतंसुतरांवचः॥ वीरेयंशापविप्रछमयाचविमुखीकृतः॥२१

सर्वसंहर्त्ता

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्रि

शं०के सं० प्रणवेनसमुत्थायवेदेनोक्तंवचःस्मृतं ॥ अनर्घस्वदेवानांविस्वाहीनांमयार्जितः ॥ २१ ॥

१९२ कुपितेवीरभद्रेचदृष्ट्वाकालीचतादृशीं ॥ आवृत्तानिचभूतानिज्ञात्वागंतुमशक्तवान् ॥ २२

अभीरिवत्तदाभीतोमौनेनतस्थौद्विजोत्तमाः ॥ वीरभद्रःसमुत्सृत्यरक्तमादायवेगतः ॥ २३ ॥

चिच्छेदतस्यमूर्धानंदक्षस्यास्यदुरात्मनः ॥ निष्कृतिःशिवनिंदायावीरेणाज्ञोदपादिता ॥ २४ राम

अग्नौप्रक्षेपयामासशिरश्छिन्नंदुरात्मनः ॥ तदानीमभवद्दक्षकेवलेनद्विजोत्तमाः ॥ १९२

२५ ॥ हतंदक्षंततोदृष्ट्वातस्यपत्नीवेदवल्लिका ॥ तस्याबोधवांधवान्स्वेपरिवव्रुःसमंततः

२६ ॥ वेदवल्लीस्तदाकर्णंवछिन्नस्यवीरहा ॥ वीरभद्रस्तदानासांभद्रकालीवलोत्क

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

रा॥२७॥छित्वा शिरांसि सहसा केतुकांश्च चकार ताः॥ देवर्षीणां मनुष्याणां भार्याश्चान्या
मनोरमाः॥२८॥ अहं प्रयत्ना मिमौ हत्वा वीरः कालोप्यनेककाः॥ तदानुज्ञामवाप्या
सुवीरकाल्मास्तयोर्मेहन्॥२९॥ पाणग्राल्लावहिर्हैंसे स्थितं सैन्यं दुरासदं॥ भीत्वाप्रा
कारमतुलं प्रविश्य प्राग्वैसमनि॥३०॥ कृत्वा कोलाहलारावं सुरानन्यान्द्विजाधमान्
॥ ऋषीनस्त्रैः शितैः खड्गैर्मुसलैस्तोमरैः परैः॥३१॥ पदाघातेन हस्तैश्च जघान बहुधा
द्विजाः॥ तेषां शिरांसि भूतानि भिंदन्सत्र दुरात्मनां॥३२॥ गत्वानुहावैश्च केषांचित्तवभं
जास्थीनि कोपतः॥ चखडुश्च शरीराणि जिह्वां केषां तदा छिन्दन्॥ ३३ नेत्राणुसार

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं०

८३ यामासुः शरीराण्यप्यपारयन् ॥ भित्वायुधैः शरीराणि केचिद्रक्तानि चापिबन् ॥ २४ ॥ आ
न्यस्यान्त्रीणि केचिच्च शरीराणि दुरात्मनां ॥ निक्षिप्य कंधिपित्ताग्नौ बुभुजुः सुमनोहरं ॥ २५
दधुरंत्राणि केषांचिन् मालाः शैवविनिर्मिताः ॥ दंतलानामारवं चक्रुः शिवसंकीर्त्तनं तथा
२६ ॥ पलायनपरान्नन्यान् सुरान् पार्श्वे पेषयन् ॥ मधुक्षीरान्य रुधिरा हिंसवीं पिलिलिहुं एम
स्तदा ॥ २७ ॥ यामार्द्धमागतान्येषानिपीड्य चरवड्गुस्तदा ॥ मृत्युर् धामे पतन्वन्हीन कु ८३
इस्यान् कोपवैभवात् ॥ २८ ॥ हृदहुर्वीगगण्डान्तान्ताका निभूतानि कुच चित् ॥ विभि
दुः कलमान् सर्वान् गंगायां गास्त्व पातयन् ॥ २९ ॥ विभिदुः श्येनेवहीस्मक्तत्वा र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कोलाहलारवं॥विमानानिरथानश्वान्वाहनानिचनाकिनां॥४०॥आयुधानिचभू
षांश्चवस्त्रैश्चिक्षिपुरुत्क्रुधा॥सर्वंहिमस्यकन्याश्चजामातॄन्बांधवान्द्विजान्॥४१
वाचामगोचरंतयावाधंतेस्मातिपापिनः॥काकाःश्येनाश्चगृध्राश्चतदासर्वेत्रतस्थि
रे॥४२॥सर्वंनानाप्रकारेणहतेष्वेषुद्रुणात्मसु॥गतमोहस्तदाविस्मृत्स्थितःकोपविक्लः
४३॥मत्ताःस्वसेनाःसंवीक्ष्ययागेविघ्नमुपस्थितं॥शिवनिंदाफलमिदंनैवजज्ञेद्विजो
त्तमाः॥४४॥योद्धुंवीरेणतस्यासीन्नात्तिरणात्मविनाशिनी॥हतंगहृ३मज्ञात्वासंस्मार
गमनापतं॥४५॥तस्मिन्नानागतेविस्मुःकोपशोकसमन्वितः॥पुनस्त्वमापयेसाध

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० तास्येमन्येमहाबलं॥ ४६॥ आरुह्य यानं च जनं चशोरवं हंधानतापसाः॥ तदा भूतेषु
९४ कालीषु बबधे निशितोः छरान्॥ ४७॥ प्रतिजग्राह विस्मुः काल्या भूतानि चायुधैः॥
युध्यंतं वीक्ष्य तं विस्मुवीरभद्रः प्रतापवान्॥ ४८॥ योद्धुं तेन मतिं चक्रे विहस्यैनं महत्क्रुधा
॥तदा शिवाज्ञया तत्र रथः कश्चित्समागतः॥ ४९॥ सहस्रवैरतुरगयुतश्चित्रध्वजावृतः
॥अनेकैरायुधैः पूर्णो दिव्यमाल्यापरिष्कृतः॥ ५०॥ गतमोहस्तदा पात्ता विस्मुं वीक्ष्य युधि एम
स्थितं॥ मरतध्वंसं स्तुरगं च मरणं भयकंपितः॥ ५१॥ इति श्रीशंकरसंहितायां दक्षकांडे द्वा ९४
त्रिंशोध्यायः॥ ३२॥ ब्रह्मोवाच॥ समयो मम रक्षायाः संप्राप्त इति निश्चितः॥ स्वयं तु सारथि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

व

भूत्वारथमारुह्यधीमतः ॥१॥ वीरभद्रस्यनिकटमानयंत्तंरथंवरं ॥ अधिरुह्यरथात्तस्माद्वीरभ
द्रेमरण्यसः ॥२॥ शिवाज्ञयारथश्रेष्ठोभवतेसमुपस्थितः ॥ अलंकुरुमहासत्त्वास्यंदनेमपि
तुसारथी ॥३॥ भद्रकाल्यानयावीरस्समस्तांगश्रमेमभो ॥ इत्युक्त्वाप्रणनामायंहेउवत्पृथिवी
तले ॥४॥ वीरभद्रस्ततस्तस्मिन्मुक्त्वाकोपंमहाबलः ॥ आरुह्यभद्रकाल्यातेरथंसर्वापु
ध्य: धावृत्तं ॥५॥ ब्रह्मणाकृतसारथ्योविस्मोरुपरिनिर्ययौ ॥ तदानीमाधवोवीरंनिजगादवचो
द्विजाः ॥६॥ शिवनिंदारतस्याज्ञापुत्रेदक्षस्यतावकी ॥ नहिवध्याःसुराःस्तत्रसर्वेनिक
टवर्त्तिनः ॥७॥ इतिविस्मोर्वचःश्रुत्वावीरभद्रोमहाबलः ॥ येविनिंदंतिदेवेशंमहापा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्री

शं०सं० पामहेश्वरं ॥ ८ ॥ तन्नेष्यामि वसंत्वन्ये येचते पापिनस्मृताः ॥ आज्ञा मम मैवास्सर्वेषां विधन्ते
२५ वैदिकी श्रुतिः ॥ ९ ॥ तथैव हतवानस्मि त्वान्न मुंचामि माधव ॥ इत्युक्तो माधवः कोपाद्गते
श्रुतिनिपितानपाणन ॥ १० ॥ ववर्षश्यामकृतवेपुगपद्रमेमेघवत ॥ तं दृष्ट्वा वीरभद्रोपिधनुः
हायनिष्ठुरं ॥ ११ ॥ ज्यायां संयोज्य सहसा ववर्षास्त्राणि माधवे ॥ पुनः सहस्रं बाणानां नि सं
शितानां सशिरः क्रुधा ॥ १२ ॥ मुमोच वीरभद्रेस्मिन् सर्वेषां तु विमर्दके ॥ तान्बाणान्वीरभ एम
द्रोसौ छित्वा स्वेन पराक्रमः ॥ १३ ॥ बाणमेकं पुनर्विस्मो निशितैपाज्ञयछितं ॥ स्ववक्षुधि २५
रवाहेन पीरसुको हरिस्तदा ॥ १४ ॥ पतितस्त्वाभूतलेस्मिंमुमोह गतचेतनः ॥ ससंभ्रमं समु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्यापपुनर्नाराचपरणोवली ॥१५॥ ववर्ष सायकानुग्रान्वीरभद्रं प्रतिक्रुधा ॥ तांश्च सर्वानपं
छित्वाहत्वाकिल्लिकिल्लारवं ॥१६॥ आग्नेयं सर्वशत्रुघ्नं संदधे मधुसूदनः ॥ असंतुरण
नेनमधुहन्मुमोहभ्रमातुरः ॥१७॥ समुत्थितं पुनर्मोहात्तस्मरणेन मधुसूदनं ॥ क्रुरपृष्ठं
मयेत्याह वीरभद्रो महाबलः ॥१८॥ तस्य तद्वचनं श्रुत्वा विष्णुः कोपाकुलांतरः ॥ ववर्ष
देवतास्त्राणि शतशोथ सहस्रशः ॥१९॥ तान्यच्छिनन्महावीरः प्रगल्भोमरसायकैः ॥
ततस्तु संदधे विष्णुर्ब्रह्मास्त्रं भास्वरोपमं ॥२०॥ तदप्यच्छिनदेकेन वीरभद्रः प्रतापवान् ॥ पुन
श्च सायकान्घोरान्माधवः प्राहिणोत्क्रुधा ॥२१॥ तानेकेन शरेणापि छित्वा शार्ङ्गधनुर्वरं ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०ठे०सं०१ विछेदवीरभद्रोयंलीलयैवहिजोनमाः ॥२२॥ अवध्यहूहुंडाभ्यांसायकाभ्यांपुनर्वली ॥
ततस्तुमाधवःकोपात्ताक्ष्येपंचत्वमागते ॥ २३ ॥ समीहयानेकरूपाणिस्वानिजग्राह
९६ वीर्यतः ॥ ततस्तानिरूपाणिमाधवस्यानिशाचिनः ॥२४॥ हहाहवेंऽनिहिलवान्
नाम्नाग्रमाचतः ॥ सकृत्स्वतत्रहाविष्णुरेकस्मिन्नवक्रमुत्स्वले ॥२५॥ तस्याजसर्वेपाचुय राम
मुत्सुस्रोपरिवेगतः ॥ जवेनमहताभ्यामागतेनेनमहाप्रभं ॥२६॥ गृहीत्वापाणिना ९६
वीर्यलीलयामितविक्रमः ॥ ततोहंऽसमाहायकालहंऽशिवविस्मितं ॥२७॥ संभ्राम्यमह
तेतस्मिन्नपतत्तेनाश्विमपर्हरिः ॥ धूलीचकारतंवीरः स्वहंऽनाभितामच ॥२८॥ पुनः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

किलिकिलारवं कृत्वा कोपाकुलाननः ॥ खड्गमादाय वेगेन महांतं भ्रामयन्हरिः ॥२९
धावन्निनस्तनस्तूर्णं पादविक्षेपलाघवात् ॥ वीरस्याभ्याशमागमन्निःस्पृहस्यैवमद्वि
पः ॥३०॥ नमायांतं महावेगाद्वीरभद्रोरियान्तकः ॥ स्तंभयामासहुंकृत्य ब्रह्मास्त्रेणगना
मधीश्वरः ॥३१॥ स्तब्धजस्यो हरिस्तूर्णं चित्रार्पितइवाचलः ॥ वीरभद्रस्ततः किंवा
कर्त्तुमेनमचिंतयत् ॥३२॥ वैकुंठवातांडिनं वापिनवविज्ञापतेद्विजाः ॥ तदाहवाशीरिल्ली
बालीमुतानवधिवाज्ञया ॥३३॥ कोपंसंहरवीरेशसर्वसंहारकारक ॥ तांनिशम्य
शिवाज्ञैवंस्येवंनिर्भिन्नस्सवीर्यवान् ॥३४॥ उपसंहृतवान्मन्युस्वात्मन्येवमहेश्व

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० रः॥ततोधातारघातस्माद्देवत्स्यातिशीघ्रतः॥३५॥प्रणतामांजलिकरोहंदेवत्वरण
९७ वेनतं॥ममापराधंहेदेवक्षम्यमस्वकरुणाकर॥३६॥इतिस्तुत्वानतावीरंप्रसन्नमकरो
द्विजाः॥एतस्मिन्नेवसमयेविष्णुस्समरेश्वरं॥३७॥प्रणम्यहृंदेवजयास्तुत्वास्तुत्वात्तो
त्रशतैरपि॥स्वागतोविधिवत्स्यंचंप्रार्थयामासभक्तिमान्॥३८॥वीरभद्रमहासत्व रम
शिवाज्ञापरिपालक॥संसर्गाद्दस्यपापस्यशिवनिंदारतस्यहि॥३९॥त्वोचितंफल ९७
मस्माभिःप्राप्तंमूढात्मभिःप्रभो॥चराचराणिभूतानिभुवनानिशिवानिच॥४०
ब्रह्मांडान्यप्यनेकानिभस्मानितववीक्षणात्॥स्मितेनवाट्टहासेननिश्वासोच्छ्वास

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

केऽपि ॥ ४१ ॥ नह्यस्मात्सुरेष्वीशानलकल्पेषु देवप ॥ लीलामात्रं विलसितं नात्र कार्या विचा
रणा ॥ ४२ ॥ कामितं त्वं सर्वसंहर्ता क्व वैनेम प्राकाः सुराः ॥ किं सेवया नव विभो आयुधे वा ऽ
स्मितायुध ॥ ४३ ॥ त्वद्धीनानिमानद्य स्वतनुना किं महाबल ॥ भक्तिरस्ति शिवस्याहं प्र
हृष्टस्तत्र जगन्नभो ॥ ४४ ॥ प्रासं तस्मात्सुराचक्रं परमं त्वद्य शंकरात् ॥ शिवपूजामहि
म्नैव विसृष्टं त्वं प्राप्तवानहं ॥ ४५ ॥ महाबलमहासत्त्व समं त्वा गोमया धुना ॥ इत्युक्त्वा प्रण
नाम यं वीरभद्रं पुनः पुनः ॥ ४६ ॥ कृपां चक्रे ततो वीरः प्रसन्नो माधवाय सः ॥ तदैनं रेम
हादेवः प्राहुरासीद्वृषोपरि ॥ ४७ ॥ अंबया सह कल्याण्यानंद्याद्यैश्च गणैः सह ॥ इति

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं०द० श्रीशंकरसंहितायां दक्षकांडे त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ॥३३॥ तं दृष्ट्वा वीरभद्रो सौ महादेवं जग-
१५८ त्गुरुं ॥ प्रणम्य परया भक्त्या नुत्वा स्तोत्रशतैरपि ॥१॥ तस्थौ बद्धांजलिपुटः पुरतोस्य म-
हेशितुः ॥ तस्यानुग्रतदा विष्णुब्रह्माद्यो भयकंपितौ ॥२॥ प्रणम्य सांबमीशानं स-
गणं परमेश्वरं ॥ दाक्षायणीं तदा गौरीं दृष्ट्वा देवान् समतिगतान् ॥३॥ स्तुत्वो बद्धांज-
लिकरौ विधिनारायणावपि ॥ प्रागस्या विनयाध्वं संस्थिते दक्षमपि द्विजाः ॥४॥ कृ- राम
पामूर्तिः कृपायुक्तो देवो वीक्ष्य वचोऽब्रवीत् ॥ गौरि ३० ॥ त्वामिमं ज्ञानतो देवास्त्वाम- १५८
विज्ञाय शंकरं ॥५॥ इमां दृष्ट्वा मनुप्राप्ताः सर्वे यं संततगर्हिताः ॥ मन्निमित्तं यतस्तस्मा-

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्सर्वानुज्जीवयप्रभो ॥ ६ ॥ इत्युक्त्वा सा महादेवी प्रणनाम महेश्वरं ॥ कृपामूर्त्तिर्वदंतस्याह
दिह कृत्वा महेश्वरः ॥ ७ ॥ वीरभद्रं समीपस्थं नंदिपालिपुरं पुरः ॥ पुनः संजीवयाश्वेत्तान्वीर
भद्रमहाद्युया ॥ ८ ॥ इत्युवाच दयासिंधुस्तदानीं त्र्यास्त्रणोत्तमाः ॥ ततः शिवाज्ञां शिरसा
वहन्वीरः सुरोत्तमान् ॥ ९ ॥ समीपस्थो जीवयामास कृपादृष्ट्या महाबलः ॥ त्वायादि
वनतो जस्थुः सर्वे विनिहताः सुराः ॥ १० ॥ दक्षगोष्ठीनिवासोपि स्वपूर्वदेहवस्मृतः ॥
अथैते देवमीशानमंविकासरवमप्यथं ॥ ११ ॥ प्रणम्य दंडवद्भीताप्रत्तापरमयायुताः
॥ स्तुत्वास्तोत्रैर्महादेवं वाचमूचुस्त्वनेद्विजाः ॥ १२ ॥ दयासिंधो महादेव परमैकप्रयोजन ।

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

सुराः सर्वे

शं॰सं॰ महापापान्तु हैनसर्वैन वकृकालफलमहान्॥ १३॥ शिवद्रोहस्यसंसर्गसंभवादितिपापिनः॥

२१२ मोचिताः शीघ्रकालेनवयंपुराणदेवभो॥ १४॥ कृत्वांविनामहादेवमुरारंमूढचेतसा॥

पारंप्रपारंलोकेव्यापन्नाभिमर्भजन॥ १५॥ पुराभागीरथीपुंरंध्राकिरसाध्वतवानसि

॥ सर्वेषामेवदेवानांरक्षार्थकालिपर्हवे॥ १६॥ वह्निमध्यवहंस्तंभोविषमप्यपिवस्त्वलु॥ राम

रवमाहिभयेभ्यस्त्वमस्मान्रक्षितवानसि॥ १७॥ तस्मात्वमेवनस्त्राताभीतानांपरमेश्व २१२

र॥ नमस्तेस्तुमहादेवनमोमीढुषमापते॥ १८॥ मुंडिनेजटिनेतुभ्यंसर्वरक्षपरायण॥ एव

मुक्तास्तदादेवाःप्रणेमुर्भक्तवत्सलं॥ १९॥ तानेतानमरान्सर्वान्विलसद्वलमुखांछिवः॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

निरीक्ष्य करुणादृष्ट्या मंदस्मितमुखस्ततः ॥२०॥ पदेभ्यः प्रेषयामास रसापैत्रालरुणात्तमाः
॥ प्रेषितास्तु ततो देवा महादेवं त्रिपंचकं ॥२१॥ प्रणेमुर्दंडवद्भूम्या मीसा च परया सह ॥ स्तुष्टा
तदा महादेवं प्रणम्य प्रणतार्तिहं ॥२२॥ उज्जीवय महादेव हससमं प्राप्रितांतिहन् ॥ स्वतं
त्रशक्तिः सर्वज्ञ सर्वभूतहितोद्यम ॥२३॥ एवमभ्यर्थ्य देवं भक्तवत्सलं कृपानिधिं ॥ तस्य
तद्वचनं श्रुत्वा महादेवः पिनाकधृक् ॥२४॥ वीरभद्रं समीपस्थमवलोक्य महेश्वरः ॥ विज्ञाप्येंगि
तमीपास्य वीरभद्रः शिवाज्ञया ॥२५॥ भानुकंपं गणोत्तानं ते देवानपनापतं ॥ प्रेषयामास
वत्सवांस्तदानीं ब्रह्मलोकोत्तमाः ॥२६॥ शीघ्रमेव तदानीं भानुकंपः समागतः ॥ आजं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं० सं० शिरश्छन्नं दृष्ट्वा स्वकबंधेन स्वपाधिनः ॥२७॥ श्रावणेनवीजयामास शिवान्नागवीरपालकः ॥
२०० ततोहंसः समुत्थाय पत्तापाहिवभया न्वितः ॥२८॥ भरणस्त्ववीरभद्रं तं स्मारन्पापमपि
त्वकं ॥ तस्योमहत्वाभीत्वायं बद्धांजलिकरः पुनः ॥२९॥ प्रियमेणचपुनः शंभुं दृष्ट्वा सांवंद्व
शोपरि ॥ भरणनाममयाविद्धः सांजलिः पुरवर्धभः ॥३०॥ वेपमानशरीरं तं वीक्ष्य शंभुः कृपा
निधिः ॥ माभीर्भवतु ते हंस ममसन्नं वितिष्ठमामिह ॥३१॥ इति शंभोर्वचः श्रुत्वा हंसः प्रोवाच सु राम
रावहं ॥ भरणनामपुनर्भक्त्या सांजलि र्विस्मयोत्तमाः ॥३२॥ कृता योस्मि महादेव र २००
मानेन तव प्रभो ॥ मुक्त्वा त्वां देव देवेश मामवत्वं प्रमुराणिमान् ॥३३॥ फलं च भुक्तवानस्मि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शीघ्रमेवतवाज्ञया ॥ समस्वमेमहादेवमंतुमेनंकृपानिधे ॥ ३४ ॥ नमोनमस्तेदेवेशपुनर्भू
योनमोनमः ॥ त्वदधीनमिदंशंभोजगदेतच्चराचरं ॥ ३५ ॥ अनतत्वद्विहितामाज्ञांसमतेः
कोनिवर्त्तितुं ॥ आज्ञाभंगात्तवस्वामिन्मयाप्राप्तमिदंफलं ॥ ३६ ॥ इतिब्रुवतिदक्षेस्मि
नवद्धांजलिकेद्विजाः ॥ वीरभद्रस्तदागौरीवीक्ष्यप्रेमरसानना ॥ ३७ ॥ पस्पर्शपाणि
नापद्धेतुष्यापरमयायुता ॥ ददावस्यवरान्भूयोवहून्दा सापर्णीमुदा ॥ ३८ ॥ तदाविस्मु
मुखान्देवान्वीक्ष्यप्राहमहेश्वरः ॥ त्वत्कृतस्यास्यपापस्यफलंदत्तंमयासुराः ॥ ३९
इतिदेववचःश्रुत्वातदानीतेतुनाकिनः ॥ प्रणम्यशंभुंगौरींचवीरभद्रंमहावलं ॥ ४० ॥ स्या

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं॰सं॰ १०१

नांतरं महासत्रशालापार्श्वस्थलेण्वमाः ॥ ततः प्रतस्थे भगवान्गौर्यासह महेश्वरः ॥ वीरभ
द्रेणकाल्याच गणैः सर्वैः परिवृतः ॥ नानावादित्रनिनदपूरिताखिलदिङ्मुखः ॥ ४२ ॥
प्राप कैलासमचलं पर्वतानामधीश्वरं ॥ तत्र सिंहासने स्थित्वा गौर्या साकं महेश्वरः ॥
४३ ॥ वीरभद्रं ससैन्यं तं भद्रकाल्या परं प्रति ॥ प्रेषयामास भगवान्विश्वात्मा लोकपूजि
तः ॥ ४४ ॥ शिवस्याज्ञामथ धृत्वा शिरसा वलिनां वरः ॥ प्रणम्य सोममीशानं भद्रका
ल्यारथे स्थितः ॥ ४५ ॥ प्रतस्थे सहसा वीरैः सर्वैरपि परीवृतः ॥ भानुकंपाख्यगणप
कृतसारथ्यकर्मवान् ॥ ४६ ॥ तुष्ट्या परमया युक्तः स्वपुरं प्राप भूसुराः ॥ इति श्रीशंकर

एम १०१

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

संहितायांरहसकांडेचतुर्विंशोध्यायः॥२४॥ततोरहसंविधिःप्राहपुत्रंदुःखाकुलान्वितं
॥महामोहेनरहसत्वंकिंकार्यंकृतवानसि॥१॥देवतानामृषीणांचब्राह्मणानांमहा
त्मनां॥केवलंमस्तुरेवात्रत्वयासंपादितःखलु॥२॥तथाविनाशिताकीर्तिःश्री
रप्यन्यात्वहारिता॥विनिघ्नसांवमीशानमिदंप्राप्तंफलंत्वया॥३॥नकेवलंमहा
मोहोवभूवात्मजतेशिवे॥माययापूर्वमीशस्यमहामोहोममाप्यभूत्॥४॥समागम्य
तदाशंभुःमांरहस्यभिवःस्वयं॥तत्त्वपूजापरेदेवेशंसर्वेभ्योविधापितं॥५॥रहस्येवा
च॥मोहःकदावभूवास्मिन्तवशंभोकृपानिधे॥कथंरहसभगवान्तातत्वामेत्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्कं०सं० मोहितं ॥ ६ ॥ एतन्मे ब्रूहि वृत्तांतं यथावृत्तं च मान्मभो ॥ इति दक्षस्य वचनं समाकर्ण्य
१०२ तदा विधिः ॥ ७ ॥ मोक्षमेव पुनर्वेद्य स्मे पुत्र शृणुष्वावधानतः ॥ इत्युक्त्वा पं महादेवं स्मा
स्मात्तं सारभेषजं ॥ ध्यात्वा हृत्स्यमनिलये बद्धांजलिकरो वदन् ॥ चतुर्युगसहस्रांतमहः
मोक्षं मम आत्मज ॥ ९ ॥ एकविंशतितावती क्षेत्राणि कालस्यां सदा भवेत् ॥ नाकेस्त दान
वेदाहियहनस्य चमंडलं ॥ १० ॥ सप्तलोकावधितदा जगदेतज्जलावृतं ॥ पंचपु एम
र्योभवानी साहाग्निं शार्दूलचारिणी ॥ ११ ॥ कामासीत्तज्जगत् ख्याता सा काचींवार १०२
छिता पंदा ॥ विनिक्षिप्ते मघे देपद्ध्विपरीततपांबुधो ॥ १२ ॥ बहिरेव जलं नांतस्तदे

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

षावहिर्जलं ॥ तदानीं वटवृक्षस्यं तत्कैलासः पर्वतेश्वरः ॥ १३ ॥ न्यग्रोधास्थितं तं पर्णमेकं
३ तत्तस्याज्जलाशये ॥ तस्योपरि हरिस्त्वेकः शयित्वा विचचार ह ॥ १४ ॥ शिशुरूपेणरञ्ज
तं जलमध्ये भयंकरे ॥ अतीत्य तं तदा विष्णुर्निशां सर्वविनाशिनीं ॥ १५ ॥ वाराहरूपमास्था
य जलमध्यगतां क्षितिं ॥ उत्थाप्य पूर्ववत्क्षोणीमास्थापयदपं सुत ॥ १६ ॥ यथापूर्वं प्रजाः स
र्वा नयाप्रसाहितास्तदा ॥ शिवाज्ञया तदा पुत्र मम मोहो भवद्भृत ॥ १७ ॥ अहमेव जगत्क
र्ता नान्यः कश्चन विद्यते ॥ सृष्टे मयि जगत्सुतं मत्तु द्वैवमबुध्यते ॥ १८ ॥ देवाञ्च दानवाय
स्थावरं जंगमं तथा ॥ मदधीनं न मे कश्चित्कर्ता जगति विद्यते ॥ १९ ॥ अहमेव परं ब्र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ब्रं०खं०सं० ल्लयोगिध्येयंसनातनं॥ इत्युक्त्वैवंविनिष्क्रम्यसत्यलोकाद्दिवस्पदात्॥२०॥ मेरुमंदरकैला
१०३ सचक्रवालमुख्याद्रिषु॥ द्वीपेषुचसमुद्रेषुनानालोकेषुगर्वितः॥२१॥ संचरन्वीक्ष्यतत्रसा
न्यद्भुतानिक्रमाद्ददे॥ क्षीराब्धिंप्राप्तवान्यस्मिन्पत्रशेतेहरिःस्वयं॥२२॥ तत्रदृष्ट्वाहरिंहसं
मयाभूमिरुद्धृता॥ त्वत्पितापूर्ववत्तस्मादहमेवजगत्पतिः॥२३॥ इतिसंचिंत्यमनसा
शयानंभोगितल्पके॥ आस्फाल्यवक्षोमध्येनमत्तोधयमहंसुत॥२४॥ ततःससंभ्रमंवि स्क
ष्णुःसमुत्थायावसत्क्रुधा॥ कस्त्वंब्रूहीतितंवीक्ष्यप्रोक्तवान्स्मयहृष्टतः॥२५॥ सोपिमद्व १०३
चनंश्रुत्वाविष्णोर्मांजनकंनव॥ कर्त्तारमपिसर्वस्यमेवाच्यैवंक्रुधान्वितः॥२६॥ इदानी

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

प्रि

मपिकिंनिद्राब्रूहियद्विपरीततः॥सर्वल्लोकस्यधातारंमांचब्रूहितवात्मजे॥२७॥सोहंस्वज
परंतत्त्वंमांज्ञात्वातुसुखीभव॥इतिब्रुवाणंमांवीक्ष्यमोवाचायंपुनःक्रुधा॥२८॥मन्नाभिक
मलात्त्वंवैसमुत्पन्नोममात्मजः॥विस्मत्वानइवानघविपरीतंवदस्यहो॥२९॥मांविना
मत्सुतस्यात्रनतवकाजनिरीप्सिता॥इतिविष्णोर्वचश्रुत्वापुनश्चप्रोक्तवानहं॥३०॥समुत्प
न्नोरसौवह्निःनतस्यात्मजउच्यते॥तथात्वत्तोममपुरामाडुर्भावोमहिक्षपा॥३१॥ताहक्ष्यपि
समुत्पत्तिस्तेनैवनचविद्यते॥त्वंमयुञ्चमत्तस्त्वाचब्रवीम्यथनिरंकुशं॥३२॥यामश्चपूर्वंमधिरणा
भगुरणत्वंतुदुर्मद॥मयाहिह्यजन्मानिसख्यानिचहतान्यहो॥३३॥सर्वेषामेवकोर्ष्यपरक्ततां

कौजननी
यतो

स्वष्टु

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

गं०सं० भजतेतरां ॥ वहंतमेवंमांवीक्ष्यपुनःप्राहजनार्दनः ॥ २४ ॥ ममापित्वंपदेहिभवान्स्रष्टात
१०४ र्हिकिंविधेनततत् ॥ पंचमंवःशिरश्छिन्नंस्वजनत्वेनसुरैर्मम ॥ २५ ॥ तस्मादहंजगत्कर्त्तातव
कर्ताविशेषतः ॥ महामोहेनयत्किंचिदुष्कृतंवानविमस्तुरः ॥ २६ ॥ ब्रुवत्येवंहरेतस्मिन्मः
मी पाप्येवंतद्धीरितं ॥ प्रवृत्तःकालरुद्रस्त्वेवमावयोर्वीक्ष्यपत्नहा ॥ २७ ॥ अहंपूर्वमहंपूर्वंविवा
— होमोहगौरवात् ॥ पुनश्चसममंपंकृत्वापोजपेद्वरंपुधि ॥ २८ ॥ सकर्त्तेतिमहाविष्णावन्यो एम
न्यजपकांक्षिणौ ॥ आयुधैर्विविधैर्युद्धंतमुलंपुष्कमाश्रितौ ॥ २९ ॥ ततोनारायणःक्रुद्धोवा १०४
णंनारायणसाभिधं ॥ मुमोचसचपंचास्यंजेतुकामनपातहा ॥ ३० ॥ जित्वानंतेनवाणेनपुन

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हं क्षे

ग्रीवं हरेः क्रुधा ॥ अन्येव पमर्दं तेन विच्छेदेन तु शीर्षं दृढं ॥ ४१ ॥ इति मत्वा स तु क्रुद्धस्तेनो छित्वा छित्वा
पुनः पुनः ॥ विधिना रुपणाबाबां महोन्मत्तो गजा विव ॥ ४२ ॥ अनुधाव महाघोरो महावेगो
महाबलो ॥ पुनश्च नितरां क्रुद्धो शिवास्त्रं सर्वघस्मरं ॥ ४३ ॥ मुमोचावां महाघोरो परनाशाज
पेषि रणे ॥ आवाभ्यां मेषितं घोरं तदस्त्रं निस्तं पदा ॥ ४४ ॥ समुद्राः शोषितास्तेन पर्वतारेसु
तां गताः ॥ अस्फुरच्च तथा भूमिश्च केपे सर्पमूर्धनि ॥ ४५ ॥ देवाश्च ऋषयो मर्त्या भीताः
सर्वे पिदुद्रुवुः ॥ मत्ताश्च वह्नवः खिन्नाः केचिच्छिन्नां प्रिमाणपः ॥ ४६ ॥ अथ शिवस्त्र पतत्प
रे श्रीग्रैवैकैलासमचलेश्वरं ॥ एवं ददाति शैवास्त्रं लोकान्सर्वान्ननाशसुत ॥ ४७ ॥ नारदो भा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० गतस्तत्र तदानीं मान्य मेनमम ॥ श्रोत्वा च वचनं तीक्ष्यं विधिना रापणा तु भो ॥ ४८ ॥ कर्त्तारमी
१०५ शमज्ञात्वा पुत्रयोः मारणं हा पितं ॥ किं कृत्यापुण्यतो मृत्यौ महामोहपरायणो ॥ ४९ ॥
मास्तु पुष्टमिदानीं तां ज्योतिर्लिंगी महेश्वरः ॥ प्रादुर्भविष्यति विरहे लसंबोधनाय हि
५० ॥ इत्युक्त्वा निरगात्सोऽयं पंच याम गतेन यो निनिधिः ॥ गतेऽप्यस्मिन् सुरश्रेष्ठे समरस्राद्दांत राम
मातयोः ॥ ५१ ॥ अभवत्तु तु लेखोरं पुत्र दुःखे न योः मधं ॥ तदैव भगवांछंभुर्गिरिसीज्जगद्गु १०५
रुः ॥ ५२ ॥ लोकोपकृद्व माज्ञाय ज्योतिर्लिंगगतः शिवः ॥ मार्ग कृस्मवतनुर्हि पर्वतामध्ये राजा
वतुल्लभः ॥ ५३ ॥ तस्मिन् ज्योतिषि लिंगेऽस्मिन् तदस्नु पीवं तदा सज ॥ तदद्भुतमभूत्वावामपश्या

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वः परस्परं ॥५४॥ ऊर्ध्वेहृष्ठिनहाकाविरागजंजंभेनभोंतरे॥ रेरेतुनोहीनवल्लोमहामोहपरा
यणे॥५५॥ किंवलंपुवयोर्मुक्तामहाहेववलंपरं॥नास्तिनास्तिवलंस [illegible] स्यमुच्यतेवम
याधुना॥५६॥ यः प्रपंचयतिल्लिंगस्यपुवयो भीस्वरूपिणः॥ऊर्ध्वभागमधोभागमवेसहन्न
वानिह॥५७॥वाचमेनंनिशम्यैनामावामिस्थनहात्मजं॥ मुक्ताकोपंपुनर्गर्वैपुक्तावस्यत
मात्मनि॥५८॥ इतिश्रीशंकरसंहितायांहंसकांडे पंचविंशोध्यायः॥२५॥ततोविचिंत्य
म् तंबालीमावामात्तेकुतूहलो॥पुरस्ताज्ज्वरंज्योतिस्तहप्पालोकयगर्वितो॥१॥अग
राण्याग्निवुध्यानहूर्ध्वाधोभागवीक्षया॥कृतमतिज्ञावन्योन्यंहंसकोऽस्वरूपिणो॥२॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० सहस्रयोजनोच्छ्रायौ महावेगबलान्वितौ ॥ ऊर्ध्वं द्रष्टुमहं विस्मुरथोभागं गतावुभौ ॥३॥ वहुदूरंत
१०६ तोगत्वाविस्मुर्भग्नमनोरथः ॥ अस्यैनंतरगणे हेहोथं नहास्यंत मुगन्वितः ॥४॥ पुनरागमने
शक्तः पदं गंतुं न चैव हि ॥ असमर्थस्तथाहं हं तं चास्यन्तुमर्थं सुत ॥५॥ तस्मात्केवलं तं शंभुं त
हानीरसकंपरं ॥ ततः शिवाज्ञया तस्य वल्लं किंचिद्बभूव ह ॥६॥ निवृत्तः सहसा सोथं भूतलं
प्राप्य माधवः ॥ अधोभागमदृष्ट्वास्य ज्योतिषः पतिरच्युतः ॥७॥ वेपमानशरीरेयं तत्स्थ राम
नत्वा पुरः स्थितः ॥ सहस्राक्षावधिनहासोहं हंसरूपवान् ॥८॥ उपर्युपरि गत्वा परस्गा १०६
मस्तोति दुःखितः ॥ गंतुमूर्ध्वमशक्तत्वादृष्ट्वा ज्योतिषः शिरः ॥९॥ भ्रमं चितस्ततस्त्वयें

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्मरणं नज्ञाव संसृत ॥ महान्तो ज्योतिषस्तस्य ज्ञानभागास्त्वनस्थिरे ॥१०॥ सिद्धाः केवलयोगीन्द्रा ह
ठासक्तनभूषणाः ॥ हंसोयमयुनास्यंतमज्ञानेन परीवृतः ॥११॥ इत ऊर्ध्वं गतैर्वाचेह्रमिश्र
तिमरिष्यति ॥ विसुरुप्येनहज्ञात्वा ज्योतिः सैवं परात्परं ॥१२॥ अहं हि तस्य महतो मूलभागं
मुगन्वितः ॥ निवृत्तो नितरां खिन्नः प्रणम्यास्ते भयान्वितः ॥१३॥ शिवस्यानुग्रहेणा
स्य महतां मूर्धस्य प्रसरणः ॥ प्राणत्तिष्ठस्य संदेहे हो न चेन्मरणमेव हि ॥१४॥ इति ब्रुवाणा
स्ते स्मोन्यं निर्दयं पुर्मन्तुरः सुत ॥ समाकर्ण्य वचस्तेषामहमप्यात्तचेतनः ॥१५॥ गतं मो ह
हतपाप्मीष्ठं निवृत्तस्तं महीतले ॥ मान्यमीभ्याम हारे वंस्तुत्वा स्तोत्रैरनेकधा ॥१६॥ अर

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० शैयं ततो विस्मृतेनैव बद्धांजलि भयात् ॥ नहानीमावयोः काचिदुत्पन्ना शंकरेज्यया ॥ १७ ॥
१०८ पूजाकार्या महेशस्य ज्येष्ठा निष्पद्यते निशोमुखी ॥ इत्येवं भ्रांतमावाभ्यां विस्मो मोहवशादिह ॥ १८
इत्युक्त्वा तौ तदान्योन्यं पूजायां कृतनिश्चयौ ॥ अपूजयं चैव देवेशं भक्त्या परमया सुत ॥ १९ ॥
आविरासीत्ततः शंभुर्ज्योतिर्मध्यादुमासखः ॥ अप्राकृततनुः श्रीमांश्चंद्रार्धकृतशेखरः
॥ २० ॥ शुद्धस्फटिकसंकाशस्त्रिनेत्रो नीलकंधरः ॥ वरदाभयकरः श्रीमान्प्रसन्नवदनेनलसत्क रा एम
रः ॥ २१ ॥ तं दृष्ट्वा देवमीशानं शंकरं लोकशंकरं ॥ प्रणम्य परया भक्त्या तुष्टाव स्तोत्रैरनेक १०८
धा ॥ २२ ॥ आवयोरपराधोयं क्षंतव्यः शंकर त्वया ॥ त्वं हि सर्वगुरुः शंभुः सर्वलोकहितो

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

यम॥२३॥एवमभ्यर्थ्यमानावांमहादेवंत्रिशूलिनं॥सहिप्रसन्नोभगवांश्चंद्रचूडःसुमंगलः
॥२४॥आकल्पपूर्ववत्स्थानमावयोःस्वेच्छयासृत॥प्रेषयामासविश्वात्मातदोभाव
पिनौशिवः॥२५॥ततोंतर्धिमगात्तस्मिन्महज्ज्योतिषिस्वयं॥तदेतदचलश्रीमान
नलाख्योमहानभूत्॥२६॥तमरुणाख्यानलगिरिंज्योतिर्लिंगस्वरूपिणं॥परित्यक्तमहा
मोहावावामस्यकृपाबलात्॥२७॥अवसावपदंप्राप्यसुखेनात्मजपूर्ववत्॥माघकृस
चतुर्दश्यामनलाचलमद्भुतं॥२८॥ज्योतिर्लिंगाकृतिंप्राप्यवहवोदग्धकिल्बिषाः॥
संपूज्याभीप्सितंप्राप्यकृपयानस्यशूलिनः॥२९॥कृपयानस्यदेवस्यज्ञानंवैराग

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं॰सं॰ मोस्थितं॥ त्वमेनेपङ्कविज्ञापेनस्थितन्विन्यस्तमानसाः॥२०॥ शंभोःकृपानवाप्यत्तिरग्धा
१०८ घोघोभवानिह॥ इत्तोवभूवविज्ञानंतत्वमंकरमात्मजं॥२१॥ शरणंभजदेवेशंमृत्वीभव
निरंकुशं॥ एवमुक्त्वाविधिस्तूर्णंदेवैः सर्वैः परिवृतः॥२२॥ पूजयित्वापुरारातिंस्वपदं
प्राप्तवान्द्विजाः॥ ततस्तुदक्षस्तत्रसाक्षात्प्रणम्यरितःस्वयं॥२३॥ काशीमवापनगरींसर्व एम
पापप्रणाशिनीं॥ लिंगंतत्रप्रतिष्ठाप्यस्वनाम्नापुरविद्विषः॥२४॥ आगमोक्तेनमार्गे १०८
णदक्षेश्वरसमाह्वयं॥ अपूजयदवंभक्त्यासहस्राब्दंतमात्मवान्॥२५॥ प्रसन्नेच
महादेवेप्रणम्यपरयामुदा॥ तुष्टावपुरतस्थित्वादक्षःशंभोर्महेशितुः॥२६॥ कांछितं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

किंवहायत्वंदक्षहास्याम्यहंतव ॥ प्रसन्नेविद्धिमामत्रतवपूजाप्रभावतः ॥ ३७ ॥ इतिशंभो
र्वचः श्रुत्वादक्षः प्राहमहेश्वरं ॥ नवांछावैसमवेब्रह्मसमदेवदयानिधे ॥ ३८ ॥ नाग्नेनीरंद्र
स्यचान्यस्यपदेकालेनन्नम्बरे ॥ गाणपत्यंतवत्वामित्रकैलासेपर्वतोत्तमे ॥ ३९ ॥ भव
नवाग्निदेवपाममास्तुसततंशिव ॥ इतिपृष्टोमहादेवंतस्यैवबद्धांजलिःपुरः ॥ ४० ॥ तथेत्यु
क्त्वामहादेवस्तत्रैवांतरधीयत ॥ दक्षस्ततः प्रोमवरः कैलासंपर्वतोत्तमं ॥ ४१ ॥ गत्वातत्रापि
शुद्धात्मागाणपत्यमवाप्यहि ॥ तुष्ट्यापरमयायुक्तः तस्थौतत्रद्विजोत्तमाः ॥ ४२ ॥ इतिश्री
शंकरसंहितायांदक्षकांडेषट्त्रिंशोध्यायः ॥ ३६ ॥ सूत उ० ॥ दक्षस्ययागेयेदेवाःस्थितापू

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्कं० सं० वै द्विजोत्तमाः ॥ तेऽस्मिंकर्मक्षेत्रेण शूरपद्मेन बाधिताः ॥ १ ॥ द्विजाः ॥ यदुक्तं भवता पूर्वं शूरप
१०७ द्मो महासुरः ॥ अष्टोत्तरसहस्राणामंडानामधिपो महान् ॥ २ ॥ श्रुतवानंऽविस्तारं श्रुकेण
क्तं महाऋषे ॥ विस्तरेण पुनस्तत्वं वक्तुमर्हसि तापस ॥ ३ ॥ इति तेषां वचः श्रुत्वा तापसा
नामधीश्वरः ॥ प्राह तान्वीक्ष्य सकलान्ब्राह्मणान्वेदपारगान् ॥ ४ ॥ श्रुणुध्वं ब्राह्मणा
पूर्वं सर्वे विगतकल्मषाः ॥ अंडमेतन्महत्तत्वे कल्पितं परमेष्ठिना ॥ ५ ॥ शतकोटिप्रमाणे एम १०७
न योजनानां शतरूपं ॥ संपुटद्वितयाकारं मध्ये सुषिरसंयुतं ॥ ६ ॥ अतीवाश्चर्यनिलयं
वर्त्तते ओमिति केवलं ॥ स्थौल्यं भित्तेर्महाकोटियोजनेऽस्य वै द्विजाः ॥ ७ ॥ अधोभागेऽस्य

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ताभिर्भित्तिः स्थूलापाकोटियोजनैः ॥ उपर्यस्यामहानालेरुद्रः कालाग्निसंज्ञितः ॥७॥
कोटियोजनमानेनहिद्धेगेहेसमुन्नते ॥ सिंहासनंमहद्दिव्यंयोजनानांसहस्रकैः ॥८॥ उन्नते
द्विसहस्रैश्चविशालैरत्नशोभितं ॥ तस्मिन्नासनेतद्दारुद्रैर्द्दशभिः स्वसमानकैः ॥९॥ तेषांप
रिजनैरन्यैर्दशकोटिमितैरपि ॥ परितः सेव्यमानोयंखड्गखेटधनुःशरान् ॥१०॥ बिभर्तिस
ततंचास्यज्वालारुद्रस्यभीषणाः ॥ दशकोटिप्रमाणेनयोजनानांसमुन्नताः ॥११॥ ज्वाल
याऊर्ध्वगोधूमोयोजनैः पंचकोटिभिः ॥ शरीरंदशसाहस्रैर्योजनैरुन्नतंप्रभोः ॥१२॥ आ
दिकूर्मेणदेवोयंस्तूयमानोत्रराजते ॥ अनंतमहिमाधारः परमानंदनिर्भरः ॥१३॥ ध्यायमा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०ले०सं० २२० नोमहादेवंशिवंपरमकारणं॥अधोभिस्त्रिसमारभ्यब्रह्मांडस्यद्विजोत्तमाः॥१४॥धूमांतो
योजनैःसमहस्रकोटिप्रमाणकैः॥उपर्यस्यचधूमस्यनरकाणिवसंतिहि॥१५॥वाय्वंतेपा
पिनोयत्रानितरांपरमकिंकरैः॥तानिकोटिभिरेकोनविंशाद्वैयोजनैस्तथा॥१६॥लसैर्द
दशभिश्चैवकल्पितानिशिवेनहि॥एतेषामूर्ध्वभागेचकूश्मांडाख्योविराजते॥१७॥अने राम
ककोटिगणैस्तत्रपापरिजनैरपि॥सेव्यमानोमहानीशोमुहापरमपापुनः॥१८॥कोटियो २२०
जनमेतस्यलशोनंभुवनंद्विजाः॥एतदूर्ध्वेनभोनेयमखंडलप्रमाणकं॥१९॥कनि
ष्ठंचपातालमथमंवेद्विजोत्तमाः॥एतस्मिन्ननुरनागारक्षसानिवसंतिहि॥२०॥न

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

वलक्षैरितोप्यूर्ध्वं योजनैर्भुवनं महत् ॥ हाटकेशाख्यदेवस्य वसतिः श्रीस्मरारेर्नमः ॥२१॥ तस्मि
न्निवसतीशोयं नानारुद्रगणैः सह ॥ परिचर्यारतैरन्यैः पारितः परिसेवितः ॥२२॥ पातालानाम
यं कर्तापठितानां महान्विभुः ॥ अस्यापि भुवनस्योर्ध्वमाकाशः केवलस्तथा ॥२३॥ कोटियो
जनमानेन विंशल्लक्षाधिके वच ॥ तदूर्ध्वं भूमिरेषाभिर्हिंगजेश्वमहाहिना ॥२४॥ शेषेणवि
धृता श्रीतिलसयोजनमानतः ॥ अब्धिद्वीपाचलैर्युक्ता वर्त्तते शंकराज्ञया ॥ ॥२५॥ अंगधो
भित्तिमारभ्य भूम्यंतं श्रीस्मरारेर्नमः ॥ पंचाशत्कोटिसंख्यानि योजनानीतिनिश्चितं ॥२६॥
भूमेरुपरिविभ्रेजाः गणाः केचनगुह्यकाः ॥ वायवोऽस्मसंख्याकामेघाः किंपुरुषास्तथा ॥२७॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कां०से०
१११

गरुडाः सिद्धदेवाश्च तथा विद्याधरोरगाः ॥ यक्षा गणगणंगाश्च क्रमात्तुपरिसंस्थिताः ॥२८॥ ए
तेषामूर्ध्वं गतो भानुः पंचियामालक्षयोजनात् ॥ परिभ्रमति लोकांश्च भासयन्नात्मतेजसा ॥२९॥ अ
त्रहेवास्तुपतिंस्तस्माल्लक्षयोजनसंमिते ॥ इतऊर्ध्वं शशी लक्षयोजनेन चरत्ययं ॥३०॥ चंद्रस्योप
रिऋक्षाणि लक्षाद्देवामपि द्विजाः ॥ बुधभृगुकारेदेवगुरुर्मंदपुत्राणयोजनांतरं ॥३१॥ संचरंतिहिल एम
लक्षैकमस्यैकं योजनैः क्रमात् ॥ ऋषयः सप्तसंख्याकास्तेषामुपरिलक्षतः ॥३२॥ इतोपिल १११
क्षाद्दिमे ध्रुवतारं व्यवस्थितं ॥ भुवर्लोकोयमाख्यातो भूमेरूर्ध्वं ध्रुवावधि ॥३३॥ निवसंत्य
त्रमरुतस्तथा सप्तविधा अपि ॥ ऊर्ध्वं पंचाधिकाशीति लक्षयोजनमस्य च ॥३४॥ स्वर्लोको

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

त्रमुराधीशः सुरैः सर्वैर्विराजते॥ अस्य चोर्ध्वं महर्लोको यावत्कोटिद्वयावधि॥२५॥ निवसंत्यत्र भा-
र्केः भृगुरव्याकाश्यपोऽद्विजाः॥ एतस्याप्युपरिष्टे यो जनलोकोऽष्टकोटिभिः॥२६॥ योजनैरत्र पित-
रो निवसंति पितामहा॥ उपर्यस्य तपोलोको ह्ने यो द्वादशकोटिभिः॥२७॥ वसंति यत्र ब्रह्मिषाः
सनकाद्या महर्षयः॥ ऊर्ध्वमस्यापि विप्रेंद्राः सत्याख्यो लोक ईरितः॥२८॥ योजनानां षोडशा-
भिः कोटिभिर्विस्तृतेन च॥ कुर्वाणः सृष्टिमनिशं स्वष्टा निवसति स्वयं॥२९॥ अस्योर्ध्वं ब्रह्मलो-
लोकस्त्रिभिर्योजनकोटिभिः॥ यत्रास्ते पद्मभूर्नित्यं चतुरास्यो मुहान्वितः॥३०॥ अस्योर्ध्वं
विष्णुलोकोऽपि त्रिभिर्योजनकोटिभिः॥ विराजते हरिर्यत्र रममाणः श्रिया निशं॥३१॥ एते

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०६सं०६ षामपिसर्वेषांमूर्ध्नि लोकः शिवस्य हि ॥ चतुर्भिः कोटिभिः स्थानो योजनानां द्विजोत्तमाः ॥
११२ ४२ ॥ अत्र सर्वे स्थिराः शंभुमैर्यामममप्येः सह ॥ प्रकाशते स्वयंज्योतिः परमात्मा परात्परः
४३ ॥ उपर्यस्यांऽभितो ब्रह्मप्रमाणं कोटियोजनैः ॥ योजनानि च पंचाशत्कोटिसंख्यान्यमूनि हि
४४ ॥ भूमेरुपरि भित्त्यंतं लोकोऽस्य द्विजोत्तमाः ॥ ४५ ॥ इति श्रीशंकरसंहितायां दसकांडे स
सप्तत्रिंशोध्यायः ॥ ३७ ॥ श्रुणुध्वं ब्राह्मणश्रेष्ठाः सर्वे भूपमतं द्विजाः ॥ द्वीपानि सागरान्द्वी उम
न्वर्षाणि पर्वतानपि ॥ १ ॥ जंबूद्वीपमिदं मध्ये पृथिव्या लक्षयोजनं ॥ अस्यापि मध्ये पृथुलः ११२
कनकाद्रिर्मनोरमः ॥ २ ॥ भूमौ षोडशसाहस्रैः प्रविष्टो योजनैरयं ॥ समुन्नतस्तथैवोर्ध्वं मच

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

तुर्भिरशीतिभिः ॥३॥ अथ षोडशसाहस्रैर्विशालो योजनैरयं ॥ द्वात्रिंशद्भिस्तथैवोर्ध्वं ब्रह्मस्
थानामधीश्वरः ॥४॥ त्रिसप्तभिर्मेखलाभिर्भ्राजते गिरिराडयं ॥ ऊर्ध्वपामेखलातस्यां शि
खराणावृसंतिष्ठि ॥५॥ वहूनि तेषां मध्यस्थे शिखरे सुमनोहरे ॥ पुरं विधातुः परमं गोपुराट्टा
लशोभितं ॥६॥ मनोवतीति प्रथितं राजते कांचनध्वजं ॥ स्वं च विष्णोः पुरं रम्यं शिखरे पूर्वदि
ग्गते ॥७॥ वैकुंठाख्यं विचित्राढ्यं शोभते ब्रह्मलोकोत्तमाः ॥ पुरमुत्तरपूर्वस्मिन् शिखरे सुम
नोहरं ॥८॥ अजोवतीति प्रथितं शंकरस्य परात्मनः ॥ गोपुराट्टालवलभिः प्राकारपरि
मंडितं ॥९॥ एतेषामभितोन्येषु शिखरेष्वष्टसु द्विजाः ॥ दिग्गीशानां विचित्राणि पुराणि

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

कां०खं० निवसंति हि ॥ १० ॥ मंदराद्रिर्वसत्यस्य पूर्वेहि भागतस्थितः ॥ सहस्रयोजनोच्छ्रायः कुंदैर्वी
११३ धिर्विराजते ॥ ११ ॥ अरुणाख्यसरो मेरोः पूर्वभागे महत्खलु ॥ अत्रोत्तमुद्यानमनुत्तं नाम्ना चै
त्ररथाभिधं ॥ १२ ॥ याम्यभागे महाद्रेश्च मान्यवानचलोत्तमः ॥ विगास्थायमुद्गवार्धिर्मेरो
र्विभाविराजते ॥ १३ ॥ मेरोर्दक्षिणभागेनुगंधमादनसंज्ञकः ॥ महान्हिरण्यवर्णोयमचलः राम
पृथिवीमुरुः ॥ १४ ॥ योजनैर्दशसहस्रैश्च जंवरश्चसमुन्नतः ॥ विराजतेयनस्तस्मान्नजंबूद्वी ११३
पमिदं स्मृतं ॥ १५ ॥ मानसाख्यसरो मेरोः दक्षिणस्यां दिशि द्विजाः ॥ उद्यानमत्रमहितं मह
वनसमाह्वयं ॥ १६ ॥ सततस्यपाश्चभागे च निषधाख्यो महाचलः ॥ रत्नवर्णोयमस्यापिपा

धा

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

मे

ध्येस्वर्णगंधमादनाचलः ॥१७॥ हेमकूटाद्दक्षस्यापि पार्श्वेहिमाद्रिहिमाचलः ॥ विगाह्यांभोनिधिं
पूर्वेतिष्ठंत्येतेत्रयोचलाः ॥१८॥ निषधोहेमकूटश्च हिमवानविभूसुराः ॥ विपुलाख्याच
लोमेरोः पश्चिमदिशानुसंस्थितः ॥१९॥ सहस्रयोजनोच्छ्रस्यात्तिषस्मिन्समुन्नतः ॥ अ
सितोहंसरोमेरोः पश्चिमभागेमहद्विजाः ॥२०॥ उद्यानेराजतेचास्यन्नमहत्पद्मसमाकृपं ॥ उत्तरस्या
ईमहानन्योगंधमादनपर्वतः ॥२१॥ तप्तकांचनसंकाशः पश्चिमभागेविराजते ॥ इक्षिरांभो
निधिंसमप्यगपमहिर्विगाह्यते ॥२२॥ शुभाशुभाख्योप्यस्योद्रिर्मेरोरुत्तरभागतः ॥ कुमुदादि
मयुष्माभोराजतेब्राह्मणोत्तमाः ॥२३॥ हंसासमाकृपंचास्यउद्यानेराजतेत्रच ॥ शुभाशुभा
सहस्रयोजनोच्छ्रायोवटोप्यत्रमहीरुहः ॥ मेरोरुत्तरभागेतुदीव्यमन्यन्महत्सरः ॥१

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

खं॰ सं॰
११४

चउत्थो दसमभागे नीलाभिधो गिरिः ॥२४॥ रुत्तस्योत्तरभागे च म्येतारव्यो गिरिरुत्तमः ॥अ
स्याप्युत्तरभागे च मृंगाद्रिर्म्नाद्र कांतिमान् ॥२५॥ षड्भिर्मांभो निधिं सम्यकू त्वे पि प्राप्नुवंति
हि ॥अमितः पर्वतैरेवं मेरुरास्ते समावृतः ॥२६॥ मध्ये मेरोर्महाप्रस्तं भ्रमुत्तरयाम्यगं ॥
मेरुरायास्तु चत्वारो मेरोर्ध्वं प्रमाणतः ॥२७॥ विज्ञेयामाल्यवां स्थूलो हेमसाहस्त्रयोजनैः
॥निषधायास्तु यो मेरोर्ईस्त्रिलोद्विमहस्त्रकैः ॥२८॥ स्थूलाः प्रत्यकू प्रमेरुको पि गंधमादनपर्व एम
तः ॥योजनैर्ई शसाहस्रैः स्थूलो ज्ञेयो द्विजोत्तमाः ॥२९॥ नीला याम्यगिरयः सर्वे प्रत्येकं द्विस ११४
हस्त्रकैः ॥श्रृंगाचलाद्धयोर्मध्यं कुत्त्रवर्षं प्रकीर्तितं ॥३०॥ हिरण्मवर्षं विज्ञेयं श्रृंगमध्ये

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

ताद्रिमध्यगः ॥ श्वेतनीलांतरं रम्यं वर्षं विप्राः प्रकीर्तितं ॥ २१ ॥ वर्षं माल्यवदंभोध्योर्भद्राश्व
ख्यं प्रतिष्ठितम् ॥ मध्यं हिमाचलाब्ध्योर्यद्वर्षं तद्भारताभिधं ॥ २२ ॥ मध्यं किंपुरुषाख्यं तद्धिम
वद्धेमकूटयोः ॥ हेमकूटाचलस्यापि निषधस्यांतरं द्विजाः ॥ २३ ॥ हरिवर्षमिति ख्यातं प्रसन्ना
गेतुभ्रसुरः ॥ गंधमादनवार्ध्योर्यदंतरं केतुमालकं ॥ २४ ॥ इलावृताख्यं वर्षं तु मेरोरेवावृतः
स्तवं ॥ वासिनः कुरुवर्षे ये नीलवर्णा गतव्यथाः ॥ २५ ॥ सर्वे कल्पतरूद्भूतफलाद्याहारजी
विनः ॥ विवास्य सहजाः सर्वे वर्तंते ते कुटुंबिनः ॥ २६ ॥ त्रयोदशसहस्राब्दं जीविनस्ते द्विजो
त्तमाः ॥ अत्र केचिन्महाभागाः सितास्फटिकसन्निभाः ॥ २७ ॥ तावद्वर्षाणि जीवंतः सुखेन

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

क्षं० सं० निवसंतितैः॥हिरण्मयेवर्षेन्यग्रोधफलाहाराः सुवर्चसः॥३८॥सर्वेद्वादशसाहस्रवर्षाः कल्हार
११५ भास्वराः॥रम्यवर्षेजनाः सर्वेचंद्रकांतसमप्रभाः॥३९॥एकादशसहस्राब्दंजीविनः खलु
नैरुजाः॥त्रयोदशसहस्राब्दंभद्राश्वेजीविनोजनाः॥४०॥रक्तवर्णाश्चतेसर्वेसुकुमारां
गयष्टयः॥वर्षेस्मिन्भारतेनानाक्रियानानाविधाजनाः॥४१॥युगानुकूलज्ञानाश्चनथे
वानियतायुषः॥वर्षेकिंपुरुषाख्येचसर्वेस्वादुफलाशिनः॥४२॥तप्तकांचनसंकाशाद एम ११५
शसाहस्रवर्षकाः॥हरिवर्षेफलाहाराः चंद्रकांतसमप्रभाः॥४३॥सहस्राणांदशानया
वर्षाणांजीविनोजनाः॥केतुमालाख्यवर्षेतुकल्हारकुसुमप्रभाः॥सहस्राणांदशानयाव

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

षाणां जीविनो जनाः ॥ केतकानि फलान्येते भुंजंते ब्राह्मणोत्तमाः ॥ ४५ ॥ इलावृताख्य
वर्षे च शुद्धस्फटिकसन्निभाः ॥ सर्वे पी सुरसाहाराः द्वादशाब्दसहस्रकं ॥ ४६ ॥ जीवंति ग
तशोकास्ते ब्राह्मणा नाम धीश्वराः ॥ नित्ये रागविगेतास्सर्वे वर्षेष्वष्टसु भूसुराः ॥ ४७ ॥ भार
ताख्ये तु वर्षेस्मिन् जराव्याधिसमाकुलाः ॥ शुभाशुभानि कर्माणि यस्मिन् भारतवर्षके
नि ४८ ॥ कुर्वंते नैतेन्यवर्षेषु नरकेषु च पांतिहि ॥ कर्मभूमिरियं तस्मात्फलभूमिरतः परं ॥ ४९
दे हिमवद्धेमकूटाद्यैर्मध्ये कैलासपर्वतः ॥ राजते राजतैः शृंगैर्नानारत्नविचित्रितैः ॥ ५०
अत्र देवो महादेवः साकं देवस्तपोधनैः ॥ विराजते स्वरूपमानः परमानंदनिर्भरः ॥ ५१ ॥
वै

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० संहारे सर्वभूतानां विस्ताराहीनां च सोऽहिराट्॥ ब्रह्मांडमाप्नुनिर्भिद्य वर्धते शंकराज्ञया॥ ५२॥ द्वी
११६ पस्यास्याधिपः कोवा तं त्वं मे वर्णयाग्रजः॥ ५३॥ इति श्री शंकरसंहितायां दक्षकांडे अ
ष्टत्रिंशोऽध्यायः॥ ३८॥ इति तेषां वचः श्रुत्वा प्राह तान्तापसेश्वरः॥ स्वायंभुवास्यो यो
धातुः पुत्रः प्रियव्रताह्वयः॥ १॥ तेनैतन्निर्जपरं सर्वं लक्षणसंयुतं॥ सप्तद्वीपां वसुमती दम
मध्यास्त दयमीश्वरः॥ २॥ तस्यात्मजाः समभवन् सप्त लोकेषु विश्रुताः॥ आग्नीध्राख्य ११६
स्य पुत्रस्य जंबुद्वीपमिदं ददौ॥ ३॥ अन्येषामात्मजानां तु द्वीपान्यन्यानि दत्तवान्॥ एत
स्याप्यभवन् पुत्रा नव सर्वत्र विश्रुताः॥ ४॥ तेषां विभज्य नव वर्षान्द्वीपमेतद्ददौ जनकः॥ प्र

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

दान्तानिहिवर्षाणितत्तन्नामान्यनुक्रमात् ॥५॥ पुराहिरण्यकोरम्योभद्राश्वोभरतस्तथा ॥ त
थाकिंपुरुषश्चान्योहरिरप्यतुलःपरः ॥६॥ केतुमालइलश्चैवंविख्यातास्तेनवात्मजाः ॥
वर्षमेतत्तुविज्ञेयंभारतंभरतस्यहि ॥७॥ भरतस्यसुताश्चाष्टौबभूवुःकन्ययासह ॥ विभ
ज्यनवधावर्षंभारतंभरतोप्ययं ॥८॥ अपत्येभ्योददौधीमान्यथान्यायमरिंदमः ॥ तत्सु
त्राणांचयेदेशास्तेवैम्लेच्छभुवस्मृताः ॥९॥ तत्कुमार्यास्तुदेशोयंकुमारीखंडसंज्ञकः ॥
सहस्रयोजनायामोनिवसंत्यत्रकर्मकाः ॥१०॥ अत्रभागीरथीपुण्यागौतमीयमुनातथा ॥
सरस्वतीकौशिकीचकावेरीनर्मदातथा ॥११॥ कंपापंपातुंगभद्राकुशाचसीरनघपि ॥ पं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० ११७

चाल्लीगोमतीमूल्लीक्षिरवीपापविनाशिनी॥१२॥धनपापांरववाहीभारद्वाजीशिरवा
तथा॥पार्वतीचंद्रभागाचसरयूवेदिकापिंगले॥१३॥सुवर्णमुखरीचान्याताम्रपर्णीचकुंडला
॥पिनाकिनीवेगवतीतथास्कंदनदीशुभा॥१४॥एवमाद्याःपुण्यनद्यःप्रवहंत्यत्रभूसुराः॥
गिरयःसप्तविख्यातामहेंद्रमलयौतथा॥१५॥मानुषःपारियात्रश्चशक्तिर्विंध्यश्चस
ह्यकः॥काशीकांचीमुखान्यत्रसंतितानिस्थलान्यपि॥१६॥अत्रोत्तरसहस्राणिभि
वस्थानान्यपिद्विजाः॥अयंभारतवर्षोवैदिकब्राह्मणालयाः॥१७॥वैदिकेनच
मार्गेणस्वाचारेणाचरंतिते॥जंबूद्वीपमिदंप्रोक्तंलक्षयोजनमानतः॥१८॥आवृत्य

एम ११७

लवणांभोधिरेनह्वसमप्रमाणकः॥लवणांभोधिमावृत्यपारवद्वीपंस्मृतंद्विजाः॥१९॥
द्विलक्षयोजनायाममनेकाश्चर्यसंयुतं॥प्रियव्रतात्मजोवेद्योनाम्नागोमेदकस्तुतः॥ घ
२०॥उस्यावतनयान्सप्तसप्तधैतांद्विभज्यच॥तेभ्यःप्रादाद्गिरिश्रेष्ठाःसप्तचात्रवसंति
हि॥२१॥सोमकःसुमनाश्चैवद्रोणेदुंदुभिश्चमहागिरिः॥सन्नाजिनोनारदीयोगोमेदाख्य
श्चभूसुरः॥२२॥नद्यश्चसप्तसंख्याकाःप्रवहंतिसुपावनाः॥शिवाविपाशाअमृता सु
आ सुकृताविंनुदत्तकाः॥२३॥सिद्धिक्रमाभिधाचान्याःसर्वकामफलप्रदाः॥आवृत्यचैतत्सी
एक्षिर्द्विलक्षेणविराजते॥सीरांभोधिंसमावृत्यकुशद्वीपंस्मृतंद्विजाः॥चतुर्लक्षप्रमाणे

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

श्री०७सं०७ नयोजनानांचविस्तरं ॥२५॥ प्रियव्रतात्मजे श्चाग्न्योवपुष्मानधिपः खलु ॥ उस्माघतनया
न्सप्तसप्तसधैनाहिभद्रयच ॥२६॥ प्राहाजेष्योपयष्यान्याथंसवेषास्तूर्थविनमः ॥ जोनारूप्या
११८ मतिर्धूम्रानेत्रापापविनापिनी ॥२७॥ वृत्तिरित्तन्नवरमानघः सप्तः सुपावनाः ॥ उन्नतः
कुमुदेश्चैवकुमारोमेघनंदकौ ॥२८॥ महिमद्रोणकः सप्तगिरयोप्यत्रभूसुरः ॥ इध्मश्रिरे रम
नहावत्स्यचतुर्लेप्सप्रमाणकः ॥२९॥ ह्तस्याप्यभितः क्रौंचद्वीपंप्रियव्रतात्मजः ॥ ज्यो ११८
तिस्मानस्यतनुजाः सप्तसत्यास्तुजज्ञिरे ॥३०॥ तेषांप्राहाद्भिभज्येनतत्सप्तधासमीन्नदी
कुशेश्चयोहरिश्चैववपुष्मावर्तेभ्याविद्रुमः ॥३१॥ हिमाद्रिर्द्विनिमांश्चैवमंदरः सप्ततेचलाः ॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

पिवाविधूतपापाश्चाहमापूर्णपुनीतका॥२२॥तथान्याकिलपापावंतंभासमसरिद
रा॥अश्वलसमप्रमाणेनेयोजनानामिदंद्विजाः॥२३॥घृताब्धिरेतहावृस्यसोषलसुम
माणकः॥आवृत्यशाल्मलीद्वीपमेनतद्वोऽशाल्मलकं॥२४॥हितिःप्रियव्रतसुतःसोदे सोप्येतक
तंत्वांविभज्यच॥सप्तपुत्रान्समुत्पाद्यतेभ्यःप्राहायथाक्रमं॥२५॥तिमिरःसुरभिश्चै
वबामनश्चविरंदकः॥सप्यकृतदोदुंदुभिश्चपुंडरीकोत्रसप्तते॥२६॥कुमुद्दाकवरीधात्री
पामापौंडरिकातथा॥अनोपमाचसंध्याकानघःसप्तसुपावनाः॥२७॥आवृत्यषोऽश्मो
नैतद्दिक्षुब्धिर्लक्षकेनहि॥द्वीपंगोमेदकंविप्राद्वात्रिंशल्लक्षयोजनं॥२८॥हव्यःप्रियव्रतः

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

शं०सं० सुतः शास्येतन्नर्मैमार्गेनः ॥ उत्पादयतनयान्सप्तैतेषामेतद्विभज्य च ॥ ३९ ॥ इत्नवान्नतवगि
११९ रयः सप्तसंख्यावसंतिहि ॥ ४० ॥ इति श्रीशंकरसंहितायां ईसकांडे एकोनचत्वारिंशोध्या
यः ॥ ३९ ॥ सिंहं च क्रौंचकं चैव वलकोस्तोदयाचलौ ॥ अंबिकेयाभिधोन्योपिरम्यकेस्त्र
महागिरिः ॥ १ ॥ आयातिर्थेनुकापुंत्याकपर्दीसुकुमारका ॥ कुमारी मलयोवेक्षुसाःसप्तसरि या
दुराः ॥ २ ॥ मध्ये द्विरेतहावत्नहाद्विशातलक्षयोजनः ॥ पुष्करद्वीपमावृत्य चैतं द्वेपं द्विजो र एम
त्तमाः ॥ ३ ॥ योजनानां चतुःषष्ठिलक्षमानेन विस्तृतं ॥ प्रियव्रतात्मजस्तत्र चस्थवनोधिप ११९
तिः खलु ॥ ४ ॥ संवभूवतुरस्यापितनयौ द्वौ महावलौ ॥ तयोर्विभज्य तद्दीपं इत्नवानपमात्म

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

विन्॥५॥ऋषभश्चमेहेंद्रश्च [illegible] वर्हणोनीलपर्वतः॥वराहेंद्रावुभौमाद्रिसतैवमचलेश्व
रः॥६॥कुटिलाचपिवेवामेहेंधरणीसीमनास्तथा॥सिंहिकाचकुमार्यस्थामस्तनघःसुपाव
नाः॥७॥द्वीपेस्मिन्नचलोन्योपिपंचाशद्वसपोजनः॥निवसंत्सत्रहिक्यात्तारेंद्रायालो
कविश्रुताः॥८॥योजनानांचतुःषष्टिलक्षैसण्णावस्त्सवारिधिः॥एतद्वीपंसमावृत्सस्वादूदे
एर्जनेरवलु॥९॥द्वीपेष्वेतेषुगिरयःसहस्रसस्रसुचापरे॥प्राकारवद्विएज्जंतेसमावृत्सपयोनि
धीन्॥१०॥आरभ्यमेरुंद्वीपानिसमसमुद्राणिसप्तच॥११॥सहस्राणांचपंचाशत्संचाश
त्र्यधिकंतथा॥१२॥शतद्वयंचलक्षाणांमानमेतद्धिनिश्चितं॥हेमकोटिप्रमाणेनस्वर्णं

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

हं

शं०सं० भूमिस्ततो द्विजाः ॥१२॥ चक्रवालगिरिस्तां तु समावृत्य विराजते ॥ स्थूलोयं दशसाहस्रैः यो
१२० जनानां प्रसिद्धिमान् ॥१३॥ ततो महासमुद्रोपि सप्तविंशोत्तरं शतं ॥ योजनानां चलसाणि
मेखलाकारवस्थितः ॥१४॥ एकोनविंशतल्लसं चचत्वारिंशत्सहस्रकं ॥ पंचत्रिंशच्च कोटी
नां तमो लोकस्ततो द्विजाः ॥१५॥ अंडस्य भित्तिः पूर्वोक्ताद्येयासा कोटि योजना ॥ पंचाशत्को एम
टिविस्तारे मेरोरीशिरपार्श्वतः ॥१६॥ पार्श्वे षष्ठे स्य तु विज्ञेयं मानमेवं द्विजोत्तमाः ॥ मेरोरु १२०
त्तरभागेस्मिन् महान् कैलासपर्वतः ॥१७॥ ब्रह्मांडभित्तिनिकटे श्रीमानत्र विराजते ॥ तत्र वृं
भृंगैरीभक्तैः स्तूयमानपरां वुजः ॥१८॥ विराजते महादेव आनिलस्यं मुदितमानसः ॥ अंड॰

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

स्यास्यवह्रिर्भगेरुद्रास्तिष्ठंतिरस्तकाः ॥१९॥ यद्वस्मरणंपत्न्नमारणामिदंमंडमयोऽदितं ॥ त
त्स्मरणप्रमाणंचवह्न्यंशनिभूसुरः ॥२०॥ इत्यादिमहापुराणेस्कांदेशिवरहस्यखंडेशंक
रसंहितायांदक्षकांडेचत्वारिंशोऽध्यायः ॥४०॥ दक्षकांडः संपूर्णमगमत ॥ ग्रंथसंख्या २१५१

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Digitized by eGangotri